

---

*АҚТӨБЕ ОБЛЫСЫНЫҢ ТІЛДЕРДІ ДАМУ БАСҚАРМАСЫ
ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ ОРТАЛЫҒЫ*

***ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ:
ІЗДЕНІС ЖӘНЕ ӘДІСТЕМЕ***

● *ақпараттық-әдістемелік журнал* ●

№4(34)

2023 жыл, 29 қараша

«Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» ақпараттық-әдістемелік журнал

Меншік иесі: «Ақтөбе облысының
тілдерді дамыту басқармасы» ММ

Бас редактор: А.Қ. Қонақбаев

Қазақстан Республикасы Инвестициялар және даму министрлігі Байланыс, ақпараттандыру және ақпарат комитетінде тіркеліп, мерзімді баспасөз басылымын және ақпараттық агенттікті есепке қою туралы 2016 жылғы 15 сәуірдегі №15956-Ж куәлігін алған.

Басылым мерзімділігі: 3 айда 1 рет.

№4 (34) саны
29 қараша 2023 жыл

Таралымы 80 дана

Тапсырыс № 877

Баспахана атауы:
ЖК «Полиграфия»

Мекен-жайы:
**Қазақстан Республика,
Ақтөбе қаласы,
Т.Рысқұлов көшесі, 190.
Тел.: 8701 276 90 15
E-mail: a-poligraf2002@mail.ru**

Редакция мекен-жайы:
**Ақтөбе қаласы,
Сәңкібай батыр даңғылы, 20 «А»
Тел.: 8 (7132) 55-83-45
E-mail: ortaluktil@mail.ru**

Авторлардың стилі, орфографиясы сақталады. Ақпараттардың нақтылығы мен ақиқаттығына редакция жауап бермейді.

МАЗМҰНЫ

К.Х.Сергазина	РЕДАКТОР БАҒАНЫ 5
А. Қонақбаев	ТІЛТАНЫМ Тілге құрмет – ең асыл құндылық 6
А.С.Нұржанова	РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ Қазақ тілі мен әдебиеті сабақтарында оқытудың белсенді әдіс-тәсілдерін қолдану 8
А.Құдайбергенова	Тілдерді оқыту – абыройлы міндетім 9
А.М.Арыкова	Тіл – ең асыл құндылық 10
Г.Н.Ержанбаева	Тіл мәртебесі – ел мәртебесі 11
Ж.А.Умарова	Отбасы. Жасы нешеде? 12
Б.Т.Қожықов	Қандай тілдерді білесің? 14
Ж.А.Жиенгазина	Т.Айбергенов: «Бір тойым бар» 18
К.К.Кайпова	ТІЛ ҮЙРЕТУ ӘДІСТЕМЕСІ Ағылшын тілі сабағында кері байланысты қолданудың тиімділігі 22
Д.А. Займенова	Бастауыш сыныпта ағылшын тілін үйретудің тиімді әдіс-тәсілдері 23
А.Т. Кузденбаева	Оқушылардың таным белсенділігін арттыру 25
А.Т.Айтмағамбетова	ҮЗДІК САБАҚ Ата-бабаның асыл арманы 27
А.Ғ.Әлімбаева	Денсаулыққа пайдалы тағамдар 29
Г.А.Алпысбаева	Көркем табиғат және көрікті жерлер 33
Ж.А.Амангелді	Е.Әбікен. «Пәтер іздеп жүр едік» әңгімесіндегі кейіпкерлер 35
С.К.Балмукашева	Бөлмедегі заттар 37
Ә.Ә.Бекет	Қ.Жұмаділов «Тағдыр» романы 39
Ш.М.Грובה	The rule of the game 42
Ж.Қ.Досмағамбетова	Айгүл Кемелбаева «Шашты» әңгімесі 43
Р.С.Жетписбаева	Ілияс Жансүгіров «Құлагер» поэмасы 46
Г.Н.Жарикова	Фастфудтың зияны 48
А.А.Жалмұқанова	Д.Исабеков «Әпке». Отбасылық құндылықтар 51
Д.А.Zainenova	Sports/Activities 53
С.М.Издина	Төле би «Ердің бақыты - әйел» 56

Д.М.Имжарова	Тема любви в повести А.И.Куприна «Гранатовый браслет»	58
Ж.Е.Қәдір	І.Жансүгіровтің «Құлагер» поэмасының көркемдік ерекшелігі	62
Т.М.Қондыбаева	Бақыт жолында	64
О.С.Жаксымбет	Берегите воду!	67
Г.Ә.Максимова	Б.Майлин. «Шұғаның белгісі» хикаяты	69
Э.Н.Марат	Судың да сұрауы бар	71
Г.А.Наурызалина	Жас маманға жәрдем. Жас маман, алға бас қадам!	74
Б.Х.Сәрсенов	Әлеуметтік желіні пайдаланамын	75
А.Саин	Т.Айбергенов «Сағыныш – ерекше сезім»	78

ТӘРБИЕШІ ЖАЗБАЛАРЫ

А.М. Абилкайерова	Итоговое комплексное занятие в старшей группе по типу квест-игры... ..	81
А.Н. Бериккалиева	Адамгершілік - адамның рухани арқауы	82
Ж.С. Бутекова	8-Наурыз аналар мерекесіне арналған ертеңгілік. «Ардақты анашым!»	83
Г.А. Дуйсебаева	«Қарттарым – асыл қазынам!»	85
З.К. Есенкараева	Мектеп жасына дейінгі балаларға экологиялық тәрбие беру	87
С.С. Кабылова	Баланы ерте дамытудың қарапайым әдіс-тәсілдері	88
М.Н. Джумамуратова	Балабақша - білімнің алғашқы баспалдағы	90
Ж.С. Бутекова	Сценарий осеннего праздника в средней группе «про сердитую тучку»	91
Ә.А. Сәрсенбаева	«Бау-бақша»	93
А.Р. Сулейменова	Сценарий осеннего утренника в детском саду для подготовительной группы – «Здравствуй, осень золотая»	95
Г.Т. Тажикенова	«Мен отанның бақытты ұлымын!»	96
Ж.О. Хайрхожаева	Құстар біздің – досымыз!	98
	АҚПАРАТ АЙНАСЫ	100

РЕДАКТОР БАҒАНЫ

К.Х.СЕРГАЗИНА,

*Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының
Тілдерді оқыту орталығы директоры*

Ұстаздық - үздіксіз ізденіс пен терең білімді талап ететін мәртебелі мамандық. Тұлға санасына білім мен тәрбиені қатар тоғыстырған осы бір абзал маман иесі – мұғалімді қолдау, оның үздік іс-тәжірибесін тарату, насихаттау - Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының Тілдерді оқыту орталығының ұзақ жылдан бергі басты бағытының бірі.

Орталықтың педагог мамандарының құрастыруымен тілдерді оқытуға, әдістемелік мәселелерге және практикалық машық-дағдыларды қалыптастыруға арналған 87 баспа өнім жарық көрді.

Тілдерді оқытудағы жаңашылдықты, озық іс-тәжірибені (тіл ғалымдарының ғылыми жұмыстары, тілдер оқытушыларының әдістемелік мақалалары, үш тілдегі үздік сабақ әзірлемелері, тәрбиешілердің шығармашылық материалдары), креативті педагогикалық идеяларды көпшілікке насихаттау, мемлекеттік тілді оқытуда облыстың педагогикалық кадрларының тәжірибе алмасу алаңына айналған «Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» ақпараттық-әдістемелік журналы 2014 жылдан бастап шығып келді. Басылымның атауы айтып тұрғандай, басты мақсаты- қазақ тілін шетел тілі немесе екінші тіл ретінде оқыту әдістемесін жетілдіру және тілдер оқытушыларына, әдіскерлерге әдістемелік қолдау көрсету.

Журналдың «Тілтаным», «Рухани жаңғыру», «Тіл үйрету әдістемесі», «Үздік сабақ», «Тәрбиеші жазбалары» атты дәстүрлі айдарларында күні бүгінге дейін **1603 материал** жарияланды, оның ішінде:

Қазақ тілінде – **1 311**;

Орыс тілінде – **156**;

Ағылшын тілінде – **136** материал.

Жариялымдар авторларының басым көпшілігі

облыс педагогтері (**1392 адам**), десек те республиканың басқа да аймақтарынан (Астана, Ақмола, Атырау, Семей, Қарағанды, Алматы, Тараз және т.б.) **60**, көршілес Ресей, Қытай елдерінен **50**- автор ғылыми мақала, танымдық эссе, әдістемелік ізденістерін жарыққа шығарды. Бұл шығармашылық байланыс уақыт өткен сайын дамып, латыннегізді қазақ әліпбиіне ауысуға жұмыс жасап жатқан Ұлттық комиссия мүшелерінің салмақты да, тұшымды мақалалары журнал арқылы көпшілікке жетіп отырды.

Журнал облыс педагогтерінің асыға күтетін басылымына айналды десек, артық айтқандық болмас. Ақтөбе қаласы және Алға, Мұғалжар, Мәртөк, Қобда, Қарғалы, Хромтау, Темір, Шалқар аудандарының білім саласы қызметкерлерін зерделі оқырмандарымыз деп танимыз. 10 жыл тарихы бар «Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» ақпараттық-әдістемелік журналы алдына қойған мақсатын толықтай жүзеге асырып, өз миссиясын абыройлы атқарды деп ойлаймыз, сондықтан келер жылдан бастап журнал өз оқырмандарымен қоштасады. Осы жылдарда журналдың дамуына үлес қосқан тұрақты оқырмандарымыз бен авторларымызға зор алғысымызды білдіреміз.

Орталықтың әлеуметтік желіде ресми парақшалары:

Фейсбук: - Тілдерді оқыту орталығы;

Инстаграм: - «tilderdi-oqytu-ortalyqu»;

Электронды пошта: - ortaluktil@mail.ru.

Байланыс телефоны: 8 (7132) 55-83-45.

ТІЛ ТАНЫМ

ТІЛГЕ ҚҰРМЕТ — ЕҢ АСЫЛ ҚҰНДЫЛЫҚ

А. ҚОНАҚБАЕВ,

*Ақтөбе облыстық тілдерді дамыту
басқармасының басшысы*

Әлем көші жылдам өрістеген бүгінгідей кезеңде тіл қадірін ұлттық руханиятымыздың алтын арқауынан шығарып алмай, халықтық қалыпқа қабыстыра білсек – қазақы болмысымыздың кәусар бұлағының суалмағаны.

Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаев республикалық басылымдарға берген кезекті сұхбатында: «Қазақтың тілі – қазақтың жаны! Халқымыздың тарихы да, тағдыры да – тілінде. Мәдениеті мен әдебиеті де, ділі мен діні де – тілінде. В.Радлов айтқандай, қазақ тілі – ең таза әрі бай тілдің бірі. Тіл өткен тарихпен ғана емес, бүгін мен болашақты байланыстыратын құрал. Меніңше, тілдің тұғыры да, тағдыры да бесіктен, отбасынан басталады. Отбасында ана тілінде сөйлеп өскен бүлдіршіннің тілге деген ықыласы терең, құрметі биік болады. Осы тұрғыда балабақшаларда, мектептерде мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеруді назарда ұстау қажет», – деп, төл тіліміздің құнарын сақтап, өрісін кеңейту жолдарын атапкөрсетті. Осы бағыттарда бүгінде еліміздің барлық аймағында кешенді жұмыстар жүргізіліп, келешекке тіл тазалығы тұрғысында нақты жоспарлар құрылды.

Ақтөбе облысында да тілдерді дамыту бағдарламасы шеңберінде түрлі форматтағы шаралар кешені жүзеге асырылуда. Осы ретте бірінші кезекте қазақ тілін үйренуге мүдделі облыс тұрғындарына тілдерді меңгеруі үшін мемлекеттік қолдау көрсетілуде.

Тілдерді оқыту орталығының тілдік курстары Ақтөбе қаласы ғана емес, орыс тілді орта қалыптасқан Қарғалы, Хромтау, Мәртөк аудандарында жұмыс жасайды. Ағымдағы жылдың 10 айында орталық арқылы мемлекеттік тілді оқытумен қамтылған 1680 тыңдаушының 41,4% өзге ұлт өкілдері, ал жалпы курсқа қатысқандардың 37% мемлекеттік қызметшілер, 45% халыққа қызмет көрсету орындары қызметкерлері, 18% жеке тұлғалар.

Екі тіл білгеннің есесі түгел, үш тіл білген – үздік! Қазіргі таңда ағылшын тілін де игеру – заман талабы болып отыр. Тілдерді оқыту орталығында ағылшын тілі курсымен 320 адам қамтылса, оның 21% мемлекеттік қызмет, 73% халыққа қызмет көрсету орындары, 6% жеке тұлға.

Халыққа қызмет көрсету орындары қызметкерлері мен мемлекеттік қызметшілердің мемлекеттік тілді меңгеру деңгейін анықтау мақсатында «ҚАЗ-ТЕСТ» жүйесі бойынша және сертификаттық тест ұйымдастырылып, 513 адам қатысты.

Қазақша сөйлеу практикасын қалыптастыру, тілдік кедергіден арылту бағытында «Soile& Say» қазақша сөйлесу клубы құрылып, клуб отырыстарына жыл басынан бері 116 адам қатысты.

Сатушы мен тұтынушы арасындағы тілдік коммуникацияға әдістемелік қолдау көрсету мақсатында «Мен қазақ тілінде қызмет көрсетемін» акциясы ұйымдастырылып, 54 нысанда (сауда үйлері, базарлар, супермаркеттер, тамақтандыру) 1200 адам әдістемелік көмекпен қамтылды.

Мемлекеттік тіл саясаты науқандық немесе даңғаза түріндегі шаруа емес, ол ұдайы жетілдіруді, тұрғылықты қазақ ұлты мен өзге этностар өкілдерінің арасындағы сыйластықты нығайтуды қажет етеді. Осы ретте облыста тұрып жатырған этнос өкілдерінің ана тілдерімен қоса мемлекеттік тілді оқытуға қолдау көрсетілуде. Этномәдени бірлестіктер жанындағы жексенбілік мектептер арқылы украин, кәріс, татар-башқұрт этностарын өкілдеріне ана тілдерімен бірге мемлекеттік тілді оқыту ұйымдастырылуда. Оқытудан басқа жексенбілік мектептердің оқытушылары үшін семинар-тренингтер, ашық алаң, тілдік байқаулар ұйымдастырылады.

«Шетелдегі қазақ диаспорасымен байланыс» жобасы аясында қандастарды қолдауға бағытталған әдістемелік, ұйымдастырушылық шаралары тұрақты түрде жүргізіліп келеді. Осы жылдың мамыр айында көршілес Орынбор облысындағы қазақ диаспора өкілдеріне қазақ тілін үйретуге бағытталған іс-шаралар ұйымдастырылды.

Жалпы мемлекеттік нығайып қалыптасуына байырғы жер, су, елді мекендердің тарихи атауын қай-

тару – ерекше орын алады. «Жер тарихы – ел тарихы» демекші, қазақ жерінің бәрінің тарихи атауы бар. Тәуелсіздігімізді алғалы тамырымызға қайта үңіліп, жеріміздің тарихи атауларын қайтарып жатырмыз. Бүгінгі күні облыста ономастика саласындағы жұмыстар жолға қойылған. Елді-мекендердің 97,7%, құрамдас бөліктердің 97,8% атауы идеологиялық талапқа сәйкес келеді.

Осы жылы Ақтөбе қаласындағы атауы жоқ көшелерге атау беру және идеологиялық тұрғыдан ескірген көшелерді қайта атау бойынша 99 ұсыныс, аудандар бойынша 9 ұсыныс қолдау тапты.

Мемлекеттік органдар мен түрлі ұйымдардың жарнама қалқандары, маңдайшаларында мемлекеттік тілдегі мәтіндердің дұрыс ресімделуін қамтамасыз ету мақсатында жүргізілген мониторинг жұмыстары барысында 1975 жарнама мәтіні сараланды. Тіл туралы заң бұзушылық орын алған 485 жарнама мәтінін түзету бойынша заңнама талаптары түсіндіріліп, әдістемелік көмек көрсетілді.

Басқарманың мемлекеттік әлеуметтік тапсырысы аясында «Бізбен бірге» ҚҚ Ақтөбе қаласы және аудандар бойынша «Сауатты жарнама – тіл тазалығының көрінісі!» акциясын өткізіп, 2347 жарнама мәтініне талдау жасалды. Қате рәсімделген 1290 жарнама мәтіні түзетіліп, нысан иелеріне көмек көрсетілді.

Іс қағаздарының мемлекеттік тілде жүргізілу жайы да бақылауда. Тоқсан сайын жүргізілген мониторинг нәтижесінде құжат айналымының мемлекеттік тілдегі үлесі 9 айда – 98,9%.

Тілдік негізде кемсітушіліктің алдын алу және болдырмау, мемлекеттік тілдің одан әрі дамуы мен практикалық қолданылуын ынталандыруды жүзеге асыру мақсатында шаралар ұйымдастырылуда.

Облыстық тілдерді дамыту, денсаулық сақтау басқармалары «Қазақ тілі қоғамы» облыстық, қалалық, аудандық ұйымдары өкілдерінің қатысуымен бірлескен шаралар ұйымдастырылды. Бүгінгі күні 400-ге жуық білім мекемелері өкілдері, 300-ге жуық емдеу мекемелері қызметкерлері қатысқан семинарлар өтті. Одан басқа «СНПС-Ақтөбемұнайгаз» АҚ, «ҚазТрансГазАймақ» АҚ тәрізді ірі кәсіпорындарда, орыс тілді орта қалыптасқан Қарғалы, Мәртөк аудандарында әр түрлі форматта шаралар ұйымдастырылып, 17 шараға 500-ден астам адам қатысты.

Балаларға арналған танымдық «Күншуақ» журналы мен «Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» ақпараттық-әдістемелік журналы жарыққа шығуда.

Атқарылып жатқан жүйелі шаралар нәтижесінде облыста тұрақты тілдік ахуал қалыптасты. Жүргізілген әлеуметтік зерттеу қорытындысы бойынша мемлекеттік тілді меңгерген облыс тұрғындарының үлесі – 95,4%, орыс тілін меңгергендер үлесі – 90,6%, ағылшын тілін меңгергендер үлесі – 27,1%, үш (қазақ, орыс, ағылшын) тілді меңгергендер үлесі – 19,3% құрады.

«Өз тілің – бірлік үшін, өзге тілдер – тірлік үшін» деп, ел президенті атап көрсеткендей Қазақстан халқын ұйыстыратын символ осы мемлекеттік тіліміз. Қазақ тілі мәңгілік мемлекеттік тіл тұғырында болуы заңдылық.

Сондықтан да ана тілінің қолданыс аясын арттырып, өзге тілге құрметпен қарау – бәрімізге бұлжымас борыш.

Осы ұстаным арқылы да ұлттық ерекшелігімізді жоғалтпай, тарихымыздың, мәдениетіміздің, ана тіліміздің қаймағын бұзбай сақтауға болады.

РУХАНИ ЖАҢҒЫРУ

ҚАЗАҚ ТІЛІ МЕН ӘДЕБИЕТІ САБАҚТАРЫНДА ОҚЫТУДЫҢ БЕЛСЕНДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІН ҚОЛДАНУ

А.С.НҰРЖАНОВА,

*Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасы
Тілдерді оқыту орталығының әдіскері*

Бұл заман білекке емес, білімге сенетін заман. Заманауи әлемде елдің қуаты, ең алдымен, білім мен ғылымның тұғырының биік болуымен өлшенеді. Білімді игілікке жарата білу, инемен құдық қазғандай, орасан қажыр-қайрат пен ерік жігерді қажет ететін еңбек арқылы келетіні даусыз.

Оқытудың белсенді әдістері екі үлкен топқа бөлініп қарастырылады: топтық белсенді оқыту әдістері және жеке оқушыны белсенді оқыту әдістері. Осыдан әрі қарай белсенді оқыту әдістерін ғалымдар тағы екі топқа бөліп қарастырады: еліктеу белсенді оқыту әдістері және шынайы белсенді оқыту әдістері. Еліктеу белсенді оқыту әдістеріне ойын, іскери ойын, дидактикалық ойын, оқу ойындары әдістері және талдау әдістері жатады. Ал шынайы белсенді оқыту әдістеріне пікірталастар, проблемалық дәрістер, проблемалық жағдаяттарға шешім табу жұмыстары жатады. Белсенді оқыту әдістерінің ерекшеліктері – оларды дербес іс-шара өткізу әдісі ретінде қолдануға да болады немесе басқа бір әдістің маңызды құраушысы ретінде қолдануға болады. Мысалға, пікірталас ұйымдастыру – кейде дербес іс-шара болғанымен, кейде іскерлі ойынның бір құраушысы ретінде қолданылады. Қазақ тілін оқытуда қолданылатын белсенді оқыту әдістерінің қатарында көптеген ұстанымдар мен әдістер мен амалдар бары белгілі. Солардың ішінде мынадай түрлерін атап көрсетуге болады:

- «Ми шабуылы» әдісі;
- «Іскери ойындар» әдісі;
- «Дөңгелек үстел» әдісі;
- «Тілдік тұнық аяға ену» әдісі;
- «Драмалық» әдісі.

Қазақ тілі сабақтарында қолдануға ұсынатын ойын әдістеріне тоқталайық. Қазақ тілі сабақтарда ойынның: грамматикалық ойын, лексикалық ойын, фонетикалық ойын, орфографиялық ойын, шығармашалық ойын деген түрлерін қолдануға болады. Сонымен бірге, қазір мұғалімдердің тәжірибесінде кездесіп жүрген мәтінмен жұмыс, интерактивті диктант түрлері де белсенді оқыту әдістеріне жатқызылады. Миға шабуыл» әдісін қолдану ережелері мен тиімділігіне тоқталсам:

· Миға шабуыл барысында идеяларды сынамайды, бағаламайды, талқыламайды және қорғамайды. Топ ішіндегі жұмыс барысында Сіз тек: «Бұл керемет идея екен!», - деп қана айта аласыз, ал жеке-дара жұмыс жасағанда да өз-өзіңізге тым сыни көзбен қарамаңыз.

· Топ мүшелері мейлі ол қандай болсын, әйтеуір ойларына келген кез келген идеялардың, шешімдердің, мысалдардың барлығын ортаға тастауы қажет. Әрбір идея толық айтылуы тиіс. Келесі кезеңде жаңа идеяларды ойлап тапқанша, айтылғандарды ой елегінен өткізіп, ішінен ең ақылға сыйымдысын таңдау оңай болады.

· Бұл кезеңде идеялардың сапасынан гөрі санының көп болуына назар аударылады. Идеялар саны көп болған сайын, олардың ішінен кейбіреулерінің ең орынды болады дегендеріне сенімділік те арта түседі. Егер жеке-дара жұмыс жасаған болсаңыз, өз ой-пікірлеріңізді қағазға түртіп, жазып отырыңыз. Айтылғандардың ішінен енді өзге жаңа идеяларды ажыратып алады. Оларға түсінік беру мен түзетулер енгізу де шығармашылық шабыт қажет. Топ мүшелерінің қай қайсысы да идеяларды жетілдіруге, басқа нұсқаларын ұсынуға құқылы. Сондықтан қолыңызда бар идеяларды тағы бір қарау артық болмайды, мүмкін олар тағы да бір жаңа идеялардың тууына алғышарт қалыптастырады.

«Миға шабуыл» әдісінің артықшылықтары:

- Уақыт үнемделеді;
- Топпен жұмыс істеу барысында қатысушылар арасында ынтымақтастық, сыйластық қасиеттер жақсы дамиды;
- Ой еркін түрде жеткізіледі;
- Кез келген пәнге қолдануға болады;
- Қиын тақырыптарды оңай меңгеруге көмектеседі;

· Ізденушілік, шығармашылық қасиеттер дамиды.

Бұл әдісті үй тапсырмасын сұрау кезінде де, жаңа сабақты түсіндіру барысында да, сабақты бекіту, қорытындылау және рефлексия кезінде де қолдануға болады. Тыңдаушылардың қызығушылығын сабаққа аудару үшін де бұл әдісті қолдануға болады. Тереңдетілген деңгей тыңдаушыларымен «Тіл білудің пайдасы» тақырыбын өту барысында тіл үйренушілерден тақырып бойынша бір немесе бірнеше сөйлемнен тұратын ақпарат беруін сұрадым. Әр тіл үйренуші өз идеясын паракқа жазды. Оған 5 минут уақыт бердім. Барлығы жазып болған соң, біртіндеп оқып шықты. Идеяларды тыңдап негізгілерін тақтаға жаздым. Жазылған идеяларға сүйене отырып, жаңа сабақты түсіндірдім. Бұл жағдайда барлық тыңдаушылардың назары сабаққа ауады. Себебі әр тіл үйренуші өзі айтқан пікірдің дұрыстығына көз жеткізу үшін оқытушыны мұқият тыңдайды. Сондай-ақ сабақты қорытындылау кезінде де бұл әдісті қолдану тиімді. Миға шабуыл әдісі бойынша тыңдаушыға сабақта неше сөз есіңде қалғанын жазу ұсынылады. Әр тыңдаушы есте қалған сөздерін жазып болған соң, жалпы санын

көрсетеді. Осылай қай тыңдаушы ең көп сөз есте сақтағаны анықталады. Оқытушы өз тарапынан қандай сөздер тіл үйренушілердің меңгеруіне жеңіл болғанын ескереді.

Қорыта айтқанда, оқыту үдерісінің нәтижелі болуы – оқытушының сабақ беру шеберлігіне, сабағын қызғылықты жүргізіп, зейін қойдыра білуіне, тыңдаушылардың өздігінен білім алуға үйренуіне байланысты. Жаңа әдіс-тәсілдерді мән-мағыналарына, ерекшеліктеріне қарай таңдап қолдана білсек, тіл үйретуде ұтарымыз анық.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Нұржанова Ж. Қазақ тілін тиімді оқыту жолдары. А., 2001.
2. Оразбаева Ф.Ш., Рахметова Р.С. Қазақ тілін оқыту әдістемесі. А., 2005.
3. Көккөзова М., САБАҚАН. Әдіскер тағылымы. Алматы, 2000.
4. Исабаев Ә. Қазақ тілін оқыту методикасы. Ташкент-2003.
5. Оразбаева Ф.Ш. Рахметова Р.С. Қазақ тілін оқыту әдістемесі: Оқу құралы. – Алматы: Print-S, 2005.

ТІЛДЕРДІ ОҚЫТУ – АБЫРОЙЛЫ МІНДЕТІМ

А.ҚҰДАЙБЕРГЕНОВА,

Қобда ауданы

*Ал, екінші бақытым-тілім менің,
Тас жүректі тіліммен тілімдедім.
Кей-кейде дүниеден түңілсем де,
Қасиетті тілімнен түңілмедім!*

М.Мақатаев.

Мұқағали үш бақытының біріне бағалаған қасиетті қазақ тілінің бүгінгі тағдыры қалай, тілімізді жоғалтпау мақсатында не істеуіміз керек? Әр ұлттың болашағы оның ана тілінде. Тіл жоғалса ұлттың да болашағы бұлғыңғыр тартып, түбегейлі жоғалып кетері сөзсіз. Ата-бабасының кім болғанын, оның қандай мекенде тіршілік еткенін, оның салты қандай, дәстүрі қандай екенін, ата-бабасынан қандай атамекен мұраға қалғанын келер ұрпаққа ана тілінде жеткізбесе, ол өзінің кім екенін білу-білмеуі неғайбыл емес пе?

Қазақ халқы елінің азаттығы үшін, кең байтақ жерінің бостандығы үшін, ұлтының, ұрпағының бодандық шырмауынан шығуы үшін қанды қырғын-

ды көріп, отаршылдық ойранын бастан кешірді. Еліміз де, халқымыз да, жеріміз де тәуелді болып, мәртебесі биік елдердің қас-қабағына қарап «Мен қазақпын» деп айтуға болмайтын заманды да біздің халық басынан кешірді. Сонда да мойыған жоқ. Халқының болашағынан, ұрпағының келешегінен үмітін үзген жоқ, келер ұрпағына қалдырар ең қадірлі де қастерлі мұрасы – қазақ тілінің қаймағын бұзбай өз қалпында жеткізу үшін тырысып бақты. Қаншама зобалаң күн халқының басына төніп тұрса да тілін, дінін, салтын өз қалпында сақтай білді. Аталардың асқаралы арманы – қазақ тілінің еркіндігі, қазақ тілінің шырқауы бүгінде біз қол жеткізген жетістік, біз көрген, біз қадірлейтін жеңіс, біз қастерлейтін ұлттық мақтаныш.

Қазіргі таңда көптеген мемлекеттік органдарда іс жүргізу мемлекеттік тілде қалыптасуына үлкен мән берілуде. Атап айтқанда, ҚР Үкіметінің «Тілдерді қолдану мен дамытудың 2001-2010 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» қабылданды. Бұл бағдарлама бойынша бірқатар мемлекеттік органдар мемлекеттік тілді дамытуға өз үлестерін қосып келуде. Жоғарыда айтылған Заң бірінші талап ретінде мемлекеттік органдарға мем-

лекеттік тілді дамытуға барлық жағдайды жасауды міндеттейді.

Қазақстан Республикасындағы мемлекеттік тіл саясатын іске асырудың басты шарттарының бірі - қызметкерлердің мемлекеттік тілді еркін меңгеруі үшін сапалы, жаңа оқу бағдарламалары мен әдістемелік құралдарды тиімді қолданумен қатар, мемлекеттік тілді білу бүгінгі күннің негізгі талаптары екендігі туралы өзге ұлт арасында үгіт-насихат жұмыстарын жүргізу.

Орталықта жұмыс жасаған кездегі сабақтарымының мақсаты – қызметкерлерге қазақ тіліндегі сөздердің ауызша және жазбаша қолдану ерекшеліктерін түсіндіру, қызметтік іс қағаздарында қолдана білуін дамыту, сонымен қатар кәсіби бағыттағы мәтіндерді аудармасыз түсінуге үйрету, салалық құжаттар мен мемлекеттік ұйымдарда қолданылатын іс қағаздарының үлгілерімен танысу болды. Сабақта түсіндіру, сұрақ – жауап, сыни тұрғыдан ойлау, оқылым, жазылым және айтылым әдістері қолданылды.

Тыңдаушылардың танымдық қабілетін арттыру, мемлекеттік тілде еркін сөйлеуін дамыту, психологиялық микроклиматты қалыптастыру, септіктердің сөйлем ішіндегі рөлін ұғындыру, тіл үйренушілердің лексикалық қорын байыту, сауатты сөйлеу мәдениетіне дағдыландыру, отаншылдық патриоттық рухты дәріптеу, берілген мәтіндер негізінде эстетикалық қуат алуды көздеу мақсатында өткізілген сабақтар өте тартымды да қызықты өтті. Талай қызықты да қиын күндер өтті. Әсіресе ковид басталып, үйден шыға алмай қалған кездер де сабағымызды онлайн жалғастырып жүрдік. Сол кездегі онлайн сабақ беруді үйренгенше талай қызық болды ғой. Қазір соның бәрін ыстық сезім-

мен, ерекше ықыласпен еске аламыз. Сонда да болса орталықта болған кезде көп нәрсені үйреніп, көп адамдармен жұмыстас болдық. Әсіресе орталық басшысы Клара Хакімғалиқызына алғысым шексіз. Ұстаз ретінде де, басшы ретінде де, тіпті кейде қатар құрбыдай сырлас болған кездерді ешқашан ұмыта алмаспын.

Осылайша, Қобда ауданында мемлекеттік мекемелерде қызмет атқарып жүрген қызметкерлерге қазақ тілін оқыту және сөйлеу дағдыларын дамыту, мемлекеттік тілде қызметтік хат жазу мәдениетін жетілдіру, кәсіби біліктілігін арттыру, мемлекеттік тілде құжат әзірлеуіне бағыт-бағдар беру, тіл үйренушілердің мемлекеттік тілді ресми қарымқатынас дәрежесінде үйренуіне және қызмет ету барысында тілді өз бетімен еркін қолдана алуларына мүмкіндік туғызды. Осы арқылы әр сабақ сайын мемлекеттік тілдің мәртебесін өсіріп, қазақ тіліне деген құрметті арттыруды басты мақсат етіп келдім.

Қазіргі таңда мемлекеттік тілге толыққанды көшу үшін және қазақ тілінің беделін одан әрі нығайту үшін, ең алдымен, мемлекеттік қызметкерлер іс жүзінде мемлекеттік тілді пайдаланбаса, оған деген қажеттілік болмаса, оларды оқытуға кеткен уақыт пен қаражат құмға сіңген су тәрізді нәтижесін бермейтіні барлығыңызға мәлім. Сол себепті бүгінгі таңда екі тілде жүргізіліп отырған іс қағаздарын біртіндеп мемлекеттік тілде дайындауға басымдық беру аса қажет деп ойлаймын.

Қысқасы, мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеруге байланысты шараларды бірізділікпен жүзеге асырып, алдағы уақытта қызметкерлердің өз міндеттерін Қазақстан Республикасының мемлекеттік тілінде атқаруына басты көңіл бөлуге уақыт жетті деп ойлаймын.

ТІЛ – ЕҢ АСЫЛ ҚҰНДЫЛЫҚ

А.М.АРЫКОВА,

№2 Мәртөк мектеп-гимназиясының қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі, аудандық тілдерді оқыту курсының қазақ тілі пәні мұғалімі.

Қашан да игі істің басы – тіл. Қай заманда да – тіл – елшінің алмас семсер құралы. Өнер алды – тіл. Тәрбиенің де әдептің де басы – тіл. Ақыл мен білімнің тілмашы да – тіл. Демек, адамның құты – тілден. Әйгілі философ – жазушы Әбіш Кекілбайұлы айтады: «Жалпақ әлемді аузыңа қарату үшін, рухани ерліккерек, жалпақ әлемге қысылмай, қымтырылмай қарау үшін, рухани байлық керек» деп.

Біздіңше, рухани байлық, рухани ерлік тұлғаның тұла бойына тіл арқылы дарымақ. Демек жақсылықта тілден, жамандықта – тілден.

Тіл-адам өміріндегі ең асыл құндылықтардың бірі. Адам дүние есігін ашқанда, әлі тіл білмейді. Сондай-ақ, нәресте ата-анасының не айтып жатқанын, өзінің не қалайтынын түсіндіре алмайды. Өсе келе, бала тілі жаттығып, айналасындағылармен сөйлесуге тырысады. Нәтижесінде, адамдармен байланысу әлдеқайда жеңіл болады.

Тіл-адамдардың бір-бірін түсінуі және байланысуы үшін қажет. Тілдің арқасында, біз адамдармен сөйлесеміз, түсіндіреміз, кез-келген ақпаратты жет-

кізе аламыз. Әрбір адам ана тілін толықтай білуі тиіс. Тіл адамның ойлау қабілетін жан-жақты дамыту үшін қажет екені дәлелденген. Адам ана тілінде қаншалықты жақсы сөйлесе, оның ой-өрісі соғұрлым терең, бай және жан-жақты болады. Бақытымызға орай, өз тілін құрметтейтін, бағалайтын адамдар жеткілікті. Себебі, олар өз тілін білмесе, келесі ұрпақтарын жоғалту оңай екенін біледі. Және де, тіл әрбір азаматқа ана сүтімен беріліп қалыптасады. Ана сүтімен бойға енген қасиеттер туған тілдің арқасында дамиды. Туған тілге деген құрмет пен сүйіспеншілік бала кезден басталу қажет.

«Өзге тілдің бәрін біл, өз тіліңді құрметте» демекші, басқа тілді меңгерудің артықтығы жоқ. Тіл білген адам қор болмайды. Ел мен елді, халық пен халықты байланыстыратын көпірдің бірі де осы тіл. Сол көпірді сақтап қалу үшін, бір-бірінің тілін меңгеруі керек. Қазіргі уақытта республикамыздың барлық өңірлерінде Тілдерді оқыту орталықтары жұмыс істейді. Мемлекеттік тіл саясатын іске асырудың бағдарламасы аясында Мәртөк ауданында «Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасы» жанындағы «Тілдерді оқыту орталығы»

бірнеше жылдан бері жұмыс жасап келеді. Аудандық орталықта мемлекеттік қызметшілер, бюджеттік ұйымдардың қызметкерлері, зейнеткерлер, мұғалімдер, кітапханашылар, **полиция қызметкерлері, жеке тұлғалар, ақ халатты абзал жандар мемлекеттік тілді меңгеру курсынан өткендігі туралы атап айтқым келеді.** Менің мақсатым-өзге тілді мақтап, оны дәріптеу емес, тек қазақ жастарының санасын, ой-өрісін, білімін арттырып, кеңістігін ұлғайту. Сөз соңында айтарым, тіл тағдыры- ел тағдыры екенін еш уақытта ұмытпайық.

Жалпы айтқанда, өз тіліміздің қадір-қасиетін түсініп, мәртебесін көтерейік, Қазақстан кеңістігіндегі көптілділік бұл заман талабы болып отыр. Егер осы көптілділік тиімді жұмыс атқарсын, көптілділік біздің мемлекетіміздің болашағына жұмыс істесін десек, онда көптілділікте басымдылық мемлекеттік тілге берілуі керек. Қалған тіл сол мемлекеттік тілден аспай, керісінше, сол мемлекеттік тілдің әрі қарай дамуына қызмет етуде құрал ретінде пайдаланылу керек.

ТІЛ МӘРТЕБЕСІ – ЕЛ МӘРТЕБЕСІ

Г.Н.ЕРЖАНБАЕВА,

*Ақтөбе облысы, Қарғалы ауданы,
тілдерді оқыту курсының оқытушысы*

Мемлекеттік тіл мәселесі - өте маңызды, мемлекеттік мәні бар мәселе. Бүгінгі күні мемлекеттік тілді дамыту, оның қолдану аясын одан әрі кеңейту және мәртебесін көтеру мәселесі мемлекет тарапынан кеңінен қолға алынды. Еліміздің қалалары мен аудан орталықтарында қазақ тілін оқыту курстары ашылды. Қазақ тілін оқытудағы басты мақсат – мемлекеттік тілді саналы меңгерту, оны өз деңгейінде қажеттілікке айналдыру, қазақ тілінің мемлекеттік тіл ретіндегі толыққанды қызметін қамтамасыз ету.

Осындай орталықтардың бірі- Қарғалы ауданы тілдерді оқыту орталығындағы қазақ тілі курсы. Орталық 2012 жылдан бастап жұмыс істеп келеді. Сол жылдары аудан тұрғындарының көбі өзге ұлт өкілдері мен орыс тілді қазақ бауырларымыздан құралғанды. Сондықтан қазақ тілін оқыту мәселесі ең маңызды мәселелерің бірі болатын.

Мемлекеттік орталықта ересек тұрғындарды қазақ тіліне оқыту тегін жүргізіледі. 2012 жылдан бастап курс арқылы қазақ тілін оқыған адамдардың жалпы саны мыңнан асты. Ағымдағы жылы қазақ тілі курсы 142 адам тәмамдады.

Курс тыңдаушылары оқытудың қарапайым деңгейінен бастап, тілді меңгеру қабілеті мен деңгейіне қарай жоғары деңгейге дейін оқытылады.

«Қарапайым деңгейдің лексикалық минимумы тіл үйренудің бірінші сатысы болып табылады. Бұл деңгейдің сөздері күнделікті өмірдегі жағдаяттарға негізделеді. Тіл үйренуші күнделікті тұрмыста қолданылатын тілдік материалдарды меңгеруі қажет.

Базалық деңгейдің лексикалық минимумы сөйлесу жағдаяттарына және қоршаған өмірге байланысты сөйлеу коммуникациясында пайдаланылатын сөздерді дұрыс қолдануды талап етеді.

Орта деңгейдің лексикалық минимумы сөйлесім жағдаяттары мен қоршаған өмірге сәйкес тақырыптардың стилистикалық бірліктерін әдеби нормаларға сәйкес дұрыс қолдануды үйренуге бағытталған.

Ортадан жоғары деңгейдің лексикалық минимумы әртүрлі сөйлесім жағдаяттары мен әлеуметтік өмірден алынған белсенді сөздер мен сөз тіркестерін әдеби стиль бойынша дұрыс пайдалануына көмегін тигізеді.

Жоғары деңгейдегі лексикалық минимум өмірдің әртүрлі әлеуметтік салаларына байланысты лексикалық бірліктерді еркін меңгеруге және лексикалық бірліктерді әдеби, ғылыми және кәсіби стильде пайдалануға бағытталған»

Сондай-ақ, орталықта курс тыңдаушыларының мемлекеттік тілді меңгеруге көмекші әрі меңгеруге жеңілдік беретін өзінің кәсіби саласына байланысты оқу құралдары мен терминдік сөздіктер, түрлі оқулықтар да бар.

Мемлекеттік тілді оқыту курсы тыңдаушыларымен танымдық, ақпараттық сабақтар өткізіліп, тарихи тұлғалар мен ақын-жазушылардың мерейтойларына, мемлекеттік мерекелерге байланысты байқаулар өткізіледі. Тыңдаушылар қазақ тілін қолдану аясын кеңейтуге, тіл мәдениетін арттыруға бағытталған «Тіл шебері», «Мемлекеттік тіл – Тәуелсіздік символы» байқаулары, «Мен қазақша сөйлеймін» акциясы және т.б. байқауларға қатыс-

тырылып, «Инстаграмм», «Фейсбук» әлеуметтік желілеріндегі орталық парақшасында үнемі көрініс табады. Облыстық, аудандық деңгейде өткізілген байқауларда жеңімпаз атанып жүрген кейбір курс тыңдармандарын атап кетер балсақ: Федь Ю.И., Новосельская О, А., Шibaев А.С. Ивахова Н.С., Джумагалиева О.А.

Соңғы жылдары аудан тұрғындарының, өзге ұлт өкілдерінің, қазақ тілінде сөйлеу, тұрмыстық деңгейде қолдану және білім мен ғылым, мәдениет пен іс жүргізудің тілі ретінде қолдану деңгейі әлдеқайда жоғарылағаны тілді меңгеруге деген көзқарастарының өзгергенін аңғартады. Жалпы, мемлекеттік тілді қолдану аясы кеңейіп келеді.

ОТБАСЫ. ЖАСЫ НЕШЕДЕ?

Ж.А.УМАРОВА,

Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасының

Тілдерді оқу орталығы

Мемлекеттік тіл оқытушы

Топ деңгейі Грамматикалық тақырып	A1 Тәуелдік жалғауы. Жаңа сөздер мен сөз тіркестерімен жұмыс.	
Сабақтың мақсаты	<ul style="list-style-type: none"> Алдыңғы сабақ бойын еске түсіру. Тыңдаушылардың сөздік қорын арттыру. Тәуелдік жалғауын күнделікті өмірге байланыстыра отырып, түсіндіру қарым –қатынаста қолдануға дағдылау. 	
	Сабақ барысы	
Сабақтың басы	Сәлем – сөздің анасы. Сәлемдесу ерекше құрметтің, ілтипаттың белгісі екендігі туралы тыңдаушыларға түсіндіру.	Сөйлемді амандасу үлгісімен толықтырыңыз.
Үй жұмысы	Өткен сабақты қайталау.	
Жаңа тақырып	Ребуспен жұмыс.	
	Сөздікпен жұмыс.	Сөздік Отбасы - Семья Ата -дедушка Апа,әже - бабушка Әке - отец Ана - мать Аға - Старший брат

		<p>Әпке, апа- старшая сестра Сіңлі - младшая сестра (для женщин) Қарындас - младшая сестра (для мужчин) Іні-младший брат Бала -ребенок Ұл - сын, мальчик Қыз - дочь, девочка Балам - сынок, дочка (обращение старших к младшим)</p>																												
<p>Жаңа сабақ бойынша білетіндерін айтады.</p>	<p>«Миға шабуыл» «Егер..... , онда не болар еді?» әдісі</p>	<p>Берілген сұраққа жауап беріңіз? Егер отбасы болмаса, онда не болар еді? Егер отбасындағы ең кішісі сен болсаң, онда не болар еді? Егер отбасындағы ең үлкені сен болсаң, онда не болар еді?</p>																												
<p>1 - тапсырма</p>	<p>Грамматика. Тәуелдік жалғауын есте сақтаңыз.</p>	<p>Тәуелділік жалғау (притяжательная форма)</p> <p>Тәуелдік жалғау зат есімнің тәуелдік жалғауы заттың, құбылыстың бірінші, екінші, үшінші жаққа тәуелділігін білдіреді.</p> <p>Притяжательная форма имени существительного показывает принадлежность предмета, явления первому, второму либо третьему лицу.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Жыныс</th> <th>Бірінші жақ</th> <th>Екінші жақ</th> <th>Үшінші жақ</th> <th>Бірінші жақ</th> <th>Екінші жақ</th> <th>Үшінші жақ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>І жан</td> <td>менікі, маған</td> <td>саған</td> <td>оның</td> <td>Менікі-мені</td> <td>Менікі-саған</td> <td>Менікі-оның</td> </tr> <tr> <td>II жан</td> <td>сіңліңіз, маған</td> <td>саған</td> <td>оның</td> <td>Сіңліңіз-мені</td> <td>Сіңліңіз-саған</td> <td>Сіңліңіз-оның</td> </tr> <tr> <td>III жан</td> <td>оның</td> <td>оның</td> <td>оның</td> <td>Оның</td> <td>Оның</td> <td>Оның</td> </tr> </tbody> </table>	Жыныс	Бірінші жақ	Екінші жақ	Үшінші жақ	Бірінші жақ	Екінші жақ	Үшінші жақ	І жан	менікі, маған	саған	оның	Менікі-мені	Менікі-саған	Менікі-оның	II жан	сіңліңіз, маған	саған	оның	Сіңліңіз-мені	Сіңліңіз-саған	Сіңліңіз-оның	III жан	оның	оның	оның	Оның	Оның	Оның
Жыныс	Бірінші жақ	Екінші жақ	Үшінші жақ	Бірінші жақ	Екінші жақ	Үшінші жақ																								
І жан	менікі, маған	саған	оның	Менікі-мені	Менікі-саған	Менікі-оның																								
II жан	сіңліңіз, маған	саған	оның	Сіңліңіз-мені	Сіңліңіз-саған	Сіңліңіз-оның																								
III жан	оның	оның	оның	Оның	Оның	Оның																								
<p>2-тапсырма.</p>	<p>Айтылым. Тыңдаушылар тапсырманы орындайды. Сөз тіркестерін құраңыз.</p>	<p>Менің балам.</p> <p>Менің отбасым. Балам, әжем, әпке, апа, ағам, қарындасым, әкем, әпкем, ұлым, қызым. Баламды отбасыма атайы, сөйле.</p> <p>3. Аяқтастырыңыз. Замангерте сөздер.</p> <p>Менің → Оның</p> <ol style="list-style-type: none"> Бұл — менің қарындасым. Күн — _____. Бұл — менің сіңлім. Бұл — менің әпкем. Менің ағам — _____. Бұл — менің інім. Менің отбасыма бар. 																												
<p>3 - тапсырма</p>	<p>Жазылым. Отбасы мүшелерін жазыңыз</p>	<p>1. <u>Ата</u></p> <p>2. _____</p> <p>3. _____</p> <p>4. _____</p> <p>5. _____</p>																												
<p>4-тапсырма.</p>	<p>Оқылым. Бүгінгі сабақты қайталау мақсатында берілген диалогты оқып алайық.</p>	<p>Арман: Саша, танысып қой. Бұл — менің отбасым. Мынау — менің әкем. Оның аты — Өмірбек. Бұл — менің анам. Оның аты — Үміт. Бұл менің әпкем. Оның аты — Ғалия.</p>																												

		<p>Саша: Менің атым – Саша. Танысқанымға қуаныштымын. Өмірбек: Саша, сабағың қалай? Саша: Жақсы, рақмет! Сіздің жұмысыңыз қалай? Өмірбек: Жаман емес. Ғалия: Саша, сенің отбасыңда кімдер бар? Саша: Менің анам, әкем, атам бар, бірақ әжем жоқ. Екі інім және бір қарындасым бар. Ғалия: Қарындасыңның аты кім? Саша: Оның аты – Катя. Үміт: Саша, шай ал. Саша: Рақмет, шайыңыз өте дәмді екен! Үміт: Рақмет, балам!</p>
Сабақты бекіту	Сөйлем құраңыз. 	
Үйге тапсырма	«Еркін жазу» әдісі. Отбасыңыз туралы шағын мәтін жазыңыз.	

ҚАНДАЙ ТІЛДЕРДІ БІЛЕСІҢ?

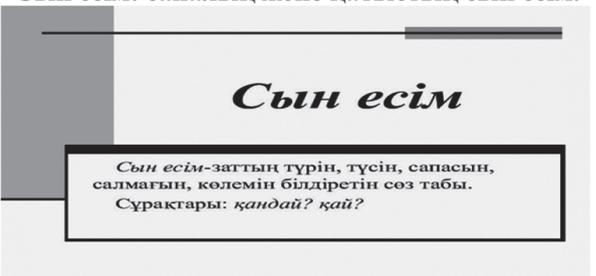
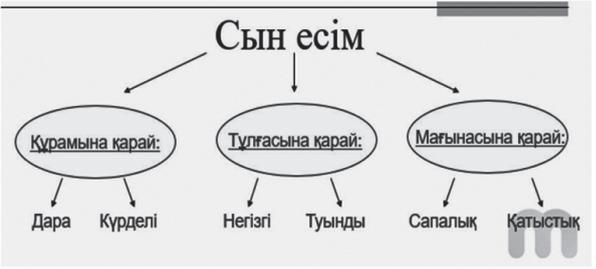
Б.Т.ҚОЖЫҚОВ,

Ақтөбе облысының тілдерді дамыту басқармасы

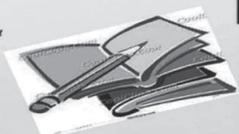
Тілдерді оқыту орталығының оқытушысы

Топ деңгейі	B1																					
Грамматикалық тақырып	Сын есімнің түрлері: сапалық және қатыстық сын есім																					
Сабақтың мақсаты	<ul style="list-style-type: none"> · Сын есімді еске түсіру. · Тыңдаушылардың сөздік қорын арттыру. · Сын есімдерді күнделікті қарым - қатынаста қолдануға дағдылау. 																					
	Сабақ барысы																					
Сабақтың басы	Өткен сабақты қайталау.	<p>Заполните личные местоимения в творительном падеже.</p> <table border="1"> <tr> <td>Именит. падеж Атау септік</td> <td>Творительный падеж Көмектес септік</td> <td>Именит. падеж Атау септік</td> <td>Творительный падеж Көмектес септік</td> </tr> <tr> <td>мен – я</td> <td>менімен – мной, со мной</td> <td>біз – мы</td> <td>бізбен – нами, с нами</td> </tr> <tr> <td>сен – ты</td> <td>сенімен – тобой, с тобой</td> <td>сендер – вы</td> <td>сендермен – вами, с вами</td> </tr> <tr> <td>сіз – Вы</td> <td>сізбен – Вами, с Вами</td> <td>сіздер – Вы</td> <td>сіздермен – Вами, с Вами</td> </tr> <tr> <td>ол – он, она</td> <td>онымен – им, ею, с ним, с нею</td> <td>олар – они</td> <td>олармен – ими, с ними</td> </tr> </table>	Именит. падеж Атау септік	Творительный падеж Көмектес септік	Именит. падеж Атау септік	Творительный падеж Көмектес септік	мен – я	менімен – мной, со мной	біз – мы	бізбен – нами, с нами	сен – ты	сенімен – тобой, с тобой	сендер – вы	сендермен – вами, с вами	сіз – Вы	сізбен – Вами, с Вами	сіздер – Вы	сіздермен – Вами, с Вами	ол – он, она	онымен – им, ею, с ним, с нею	олар – они	олармен – ими, с ними
Именит. падеж Атау септік	Творительный падеж Көмектес септік	Именит. падеж Атау септік	Творительный падеж Көмектес септік																			
мен – я	менімен – мной, со мной	біз – мы	бізбен – нами, с нами																			
сен – ты	сенімен – тобой, с тобой	сендер – вы	сендермен – вами, с вами																			
сіз – Вы	сізбен – Вами, с Вами	сіздер – Вы	сіздермен – Вами, с Вами																			
ол – он, она	онымен – им, ею, с ним, с нею	олар – они	олармен – ими, с ними																			
Үй жұмысы		<p>Жағдаяттық тапсырма <i>Егер менің құзырымда болса, мына нәрселерді өзгертер едім...</i></p>																				
Жаңа тақырып	Сөздікпен жұмыс.	<p>СӨЗДІКҚОР Ырым – примета Тыйым – запрет Ырымшыл – суеверный Сену – верить Сақтандыру – остеречь</p> 																				

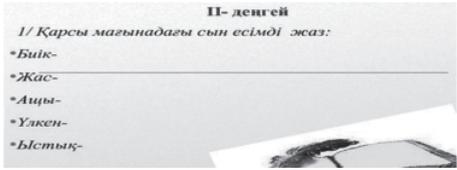
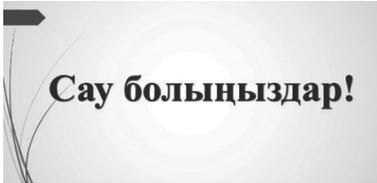

		<p>Тәрбиелеу – воспитывать Түсінік – понимание Жат әдет – плохая привычка Дүние – вселение, мир Діни – религиозный Тәжірибе – опыт Салдар – следствие</p>
<p>Жаңа сабақ бойынша білетіндеріңізді айтыңыздар.</p> <p>1 - тапсырма</p>	<p>«Миға шабуыл», «ПОПС» әдісі</p> <p>Сын есімнің түрлерін есте сақтаңыз.</p>	<p>Ең, ең, ең ...<i>(Тыңдалымалды тапсырма)</i></p> <p>”ПОПС” формуласы</p> <p>Берілген сұрақтарға жауап беріңіз.</p> <ul style="list-style-type: none"> ➢ Әлемде қанша тіл бар? ➢ Ең көп таралған тіл қандай? ➢ Ең қиын тіл қандай? ➢ Ең оңай тіл қандай? ➢ Сіз қандай тілдерді меңгергенсіз? <p><i>Ең бай, ең әдемі, ең қиын тілдер қайсы?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Сұрақтарға жауап берген соң, берілген видеороликтен жеке ой түйіп, "ПОПС" формуласын толтырыңыз. <p>(Видеоролик)</p> <p>"ПОПС" формуласы</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Бірінші сөйлем:</i> "Менің ойымша, ..." . • <i>Екінші сөйлем:</i> "Себебі, мен оны былай түсіндіремін, ..." . • <i>Үшінші сөйлем:</i> "Оны мен мына фактілермен, мысалдармен дәлелдей аламын, ..." . • <i>Төртінші сөйлем:</i> "Осыған байланысты мен мынадай қорытынды шешімге келдім ..." . <p>Сын есім: сапалық және қатыстық сын есім.</p>

<p>2-тапсырма.</p>	<p>Керекті сөздерді көп нүктенің орнына қойып жазыңыз.</p>	<table border="1" style="width: 100%; text-align: center;"> <tr> <th style="width: 50%;">Сапалық сын есім</th> <th style="width: 50%;">Қатыстық сын есім</th> </tr> <tr> <td>Көк шөп</td> <td>Өнерлі жігіт</td> </tr> <tr> <td>Тұщы су</td> <td>Орманды алқап</td> </tr> <tr> <td>Қызыл бояу</td> <td>Тәртіпті оқушы</td> </tr> </table> <div style="border: 1px solid black; padding: 5px;"> <p style="text-align: center;">Сын есім I- деңгей</p> <p><i>1/ Сын есімдерге сұрақ қой</i> <i>Аңы, биік, балапан, ту, таяз, қызық, ақ, әдепті, , құстар, жақсы</i></p> <p><i>2/ Сын есімді тауып жаз:</i></p> <p>..... қант .....бала .....көше ..... алма .....аспан .....ат</p> </div>	Сапалық сын есім	Қатыстық сын есім	Көк шөп	Өнерлі жігіт	Тұщы су	Орманды алқап	Қызыл бояу	Тәртіпті оқушы
Сапалық сын есім	Қатыстық сын есім									
Көк шөп	Өнерлі жігіт									
Тұщы су	Орманды алқап									
Қызыл бояу	Тәртіпті оқушы									
<p>3 - тапсырма</p>	<p>Диалог</p>	<p>(Бейнематериал) Өз дауысыңмен дыбыста Кеңесші: Сәлеметсіз бе, сізге менің көмегім керек пе? Сатып алушы: Қайырлы күн, иә, маған көмектесіп жіберіңізші, принтер сатып алайын деп едім. Кеңесші: Бізде принтерлер өте көп. Қажеттісін таңдау үшін, шығаратын құжаттарыңыздың пішімін анықтап алған жөн. Сатып алушы: Біз негізінде А4 пішімді құжаттармен жұмыс істейміз. Кеңесші: Ендеше сізге монохромды лазерлі принтер алу керек. Жүріңіз, мен сізге сондай принтердің үлгілерін көрсетейін. Сатып алушы: Тұра тұрыңызшы, ал құжаттардың көшірмесін жасау, немесе сканерлеу қажет болса ше? Сосын осы суреттерді де басып шығара беретін принтер бар деп естідім. Кеңесші: Онда КФҚ сатып алыңыз. Сатып алушы: КФҚ деген не? Кеңесші: Сканермен біріктірілген көп функционалды құрылғы. Қазір мұндай принтерлер қымбат та емес. Сатып алушы: Ондай принтер қанша тұрады? Кеңесші: Бұл өзіңіз таңдаған принтердің түрі мен фирмасына байланысты. Түрлі түсті лазерлі принтерлер де бар, бүріккіш принтерлер де бар. Сатып алушы: Мен алты түсті бүріккіш принтерді аламын деп ойлап тұрмын. Оны несиеге сатып алуға бола ма? Кеңесші: Әрине, болады. Сатып алушы: Керемет, онда сатып аламын. Кеңесші: Олай болса, сіз кассаға бара беріңіз. Мен принтерді сонда әкеліп беремін.</p> 								
<p>Айтылым</p>	<p>Бүгін сабақты бір қайталап алайық.</p>	<p>Мәтінді мұқият оқып, сын есімдерді тауып айтыңыз.</p>								

		<p>Химия саласының маманы Като Ломб әлемдегі ең алғашқы синхронды аудармашылардың бірі. Ол еш қиналмастан 8 тілді еркін аударуға алатын болған және 16 тілде еркін түсініп, жұмыс істеді. Өзінің “Мен қалай тіл үйренемін” атты бестселлерінде тіл үйренуге арналған 10 ережені тізіп көрсетті.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Тілді үйренумен күн сайын айналысу қажет. Тап бір бұлшық еттерді жаттықтыру үшін спортзалда жүргендей сезініңіз. Жаңа сөздерді қайталауға немесе оқуға кем дегенде 10-15 минут уақыт бөліңіз. 2. Тілді үйренуге деген құлшынысыңыз тез әлсіреп кететін болса өз алгоритміңізді жасап қойыңыз. Мәселен, біршама уақыт оқып болған соң музыка тыңдаңыз, үзіліс жасап, серуенге шығып келіңіз. 3. Мәнмәтіннің (контекст) рөлі зор. Ешқашан жеке сөз жаттамаңыз, тек қана мәнмәтін бойынша. Мысалы, «strong wind» тіркесін жаттап алсаңыз, еске түсіруге келгенде бір сөз екіншісін шақырып тұрады. 4. Дәптеріңізге дайын сөз орамдарын жазып жүрудің пайдасы зор. Және сол сөздерді қарапайым диалогтарда пайдалануға тырысып бағыңыз. 5. Көзіңізге ілінген дүниелердің бәрін – жарнамалар, әндерден үзінді, диалогтар, газет мақалаларының тақырыбын ойша аударып жүріңіз. Қарапайым әрі пайдалы! Соңында: Сексен алты жасқа толған Като Ломб елу төрт жастағы досын көргенде: “Стив, сен сондай жассың! Сенің алдында бірнеше тілдерді үйренуге болатын уақыт бар!” - деген екен.
<p>Сабақты бекіту</p> <p>Үйге тапсырма</p>	<p>Қарсы мағынадағы сын есімдерді жазыңыз.</p> <p>Берілген тақырыпта креативті эссе жазыңыз.</p>	<p>II- деңгей</p> <p>1/ Қарсы мағынадағы сын есімді жаз:</p> <ul style="list-style-type: none"> *Бийік- *Жас- *Ащы- *Үлкен- *Ыстық- <p>“Менің тілім ең бай тіл”.</p> <p>Берілген тақырыпта креативті эссе жазыңыз.</p>
		
<p>Қорытынды</p>		

Т. АЙБЕРГЕНОВ: «БІР ТОЙЫМ БАР»**Ж.А.ЖИЕНГАЗИНА,**

Ақтөбе облысы Қарғалы ауданы Ащылысай орта

мектеп-балабақшасы

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

Сабақтың тақырыбы:	Т.Айбергенов «Бір тойым бар»
Сынып: 8	Қатысқандар: Қатыспағандар:
Осы сабақта қол жеткізілетін оқу мақсаттары: (оқу бағдарламасына сілтеме)	8.Т.5.тірек сөздер, автор көзқарасы мен көңіл күйі арқылы негізгі ойды анықтау; 8.3.3.1 Прозалық және поэзиялық шығармалардың композициялық құрылымын анықтау, кейіпкердің іс-әрекетіне немесе лирикалық кейіпкердің образына баға беру.
Сабақтың мақсаты	1. Тірек сөздер арқылы өлеңнің негізгі ойын анықтайды; 2. Прозалық шығарманың композициялық құрылымын анықтайды 3. Лирикалық кейіпкерлердің іс-әрекетіне және олардың образына баға береді;

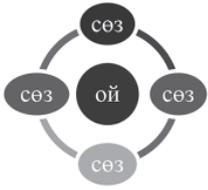
Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері	Мұғалім әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар
Білу Түсіну	<p>Ұйымдастыру кезеңі. Амандасу. Көтеріңкікөңіл-күй орнату үшін «Менің көңіл - күйім» жаттығуы орындалады. Мақсаты: оқушылардың көңіл - күйін игере білуге және басқаруға, қадағалауға, дұрыс бағалай білуге тәрбиелеу.</p> <p>Оқушылар алдарындағы бланкіге өз көңіл – күйлерін суреттеп салады.</p> <p>«Миға шабуыл» әдісі</p> <ul style="list-style-type: none"> - Қазақ халқының қандай салт-дәстүрлерін білесіңдер? - Салт-дәстүрлерге байланысты не ұйымдастырылады? - Сендер қандай тойларда болдыңдар? <p>«Суреттер сөйлейді» ұ) әдісі. Оқушылар тақтадағы суреттер арқылы сабақтың тақырыбын анықтайды.</p> 	<p>Оқушылар алдарындағы бланкіге өз көңіл – күйлерін суреттеп салады.</p> <p>Оқушылар сұрақтарға жауап береді.</p> <p>Оқушылар суретке қарап салт-дәстүр атауларын атайды. Ортақ тақырып қояды.</p>	<p>ҚБ. «Үш шапалақ» әдісі.</p> <p>ҚБ. «Үш шапалақ» әдісі.</p> <p>ҚБ. «Үш шапалақ» әдісі.</p> 	<p>«Менің көңіл - күйім» жаттығуы</p> <p>«Миға шабуыл»</p> <p>Суреттер сөйлейді</p>

	Бүгінгі сабақта Т.Айбергеновтың «Бір тойым бар» өлеңін жалғастырамыз.			
Қолдану Талдау	<p>Тыңдалымалды жұмыстары. Сөздікпен жұмыс: «Есте сақта» әдісі. <i>дәл қай күні – точно в какой день айта алмаймын – не могу сказать билетней қайтармаймын – не отпущу пока не станцуйете</i> <i>ұран - девиз</i> <i>қарт – старик</i> <i>бір ән салмай – не спев одну песню</i> <i>жиырма бес – 25 (молодые люди,</i> Бағалау критерийі: жаңа сөздерді аударып, сөз тіркесін, сөйлем құрастырады. Дескриптор: -Жаңа сөздердің аудармасын табады; -Сөз тіркесін, сөйлем құрастырады. Тыңдалым, Оқылым кезеңі: «Бір тойым бар» өлеңінің жазылу тарихы айтылады. Өлеңді мұқият тыңдап, басты ақпараттарға назар аударыңыз. Бағалау критерийі: өлең үзіндісін мәнерлеп оқиды, мазмұнын айтады. Дескриптор: Берілген үзіндіні мәнерлеп оқиды; Мазмұнын айтады. Оқылымнан кейін: «Жоспар тізбегі» әдісі Берілген сөйлемдерді рет-ретімен орналастыр</p>	<p>Жаңа сөздермен танысып, сөз тіркесін құрастырады.</p> <p>Өлеңді тыңдайды, мәнерлеп оқиды.</p> <p>Өлең мазмұны бойынша жоспарды рет-ретімен құрайды.</p> <p>Өлеңдегі негізгі тірек сөздерді тауып айтады.</p>	<p>ҚБ. 2</p> <p>ҚБ. 1</p> <p>ҚБ. 3</p> <p>ҚБ. 26</p>	<p>Сөздік</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=a25xepIvNno</p> <p>Оқулық</p> <p>кеспе қағаз</p>
	Кемпірлер қыз күнін сағынады.			
	Бір тойым болады.			
	Ешкім билемей қайтпайды.			
	Жігіт қыз қууға қатысса, ат беремін.			
	Барлық палуанға бәйге беремін			
	Сол күні рақаттанып бір күлемін.			
	Қариялар ән салса, қайтады			
	Бағалау критерийі: Өлең мазмұны бойынша жоспарды рет-ретімен құрастырады. Дескриптор: - Жоспарды дұрыс құрастырады;			

	<p>ҚБ. 2 б «Кластер» әдісі Өлеңдегі тірек сөздерді тауып, автордың іс-әрекетін анықтаңдар.</p> <p><i>Мысалы:</i> бір тойым, қай күні, ұран сондай, айта алмаймын, билетпей қайтармаймын, ән салмай, үлгі етемін. Бағалау критерийі: тірек сөздер арқылы негізгі ойды анықтайды; Дескриптор: - өлеңнен тірек сөздерді табады; - негізгі ойды бір сөз, сөз тіркесімен көрсетеді; ҚБ. 2 б Өлең кейіпкеріне, оның іс әрекетіне баға бер. Қонақжай, көпшіл, жомарт.. Бағалау критерийі: Сын есімдерді пайдаланып, ақынды сипаттайды, мінездеме береді. Дескриптор: - ақынға мінездеме береді; ҚБ. 2</p>	<p>Ақынға мінездеме жазады.</p>	<p>ҚБ.2</p>	<p>Оқулық</p> <p>Оқулық</p>						
<p>Жинақтау Бағалау</p>	<p>Кері байланыс: «Менің сабақтан кейінгі әсерім» кестесін толтырыңдар.</p> <table border="1" data-bbox="391 1429 767 1574"> <tr> <td>Қандай ой пайда болды?</td> <td>Не сезіндім?</td> <td>Не ұнады?</td> </tr> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </table> <p>Үйге тапсырма: 9-тапсырма, 46-бет</p>	Қандай ой пайда болды?	Не сезіндім?	Не ұнады?				<p>«Менің сабақтан кейінгі әсерім» кестесін толтырады.</p>		<p>«Менің сабақтан кейінгі әсерім» кестесі</p>
Қандай ой пайда болды?	Не сезіндім?	Не ұнады?								
<p>Қосымша ақпарат</p>										
<p>Саралау – оқушыға мейлінше қолдау көрсетуді қалай жоспарлайсыз?Қабілетті оқушыға тапсырманы қалай түрлендіресіз?</p>	<p>Бағалау – оқушы білімін тексеруді қалай жоспарлайсыз?</p>	<p>Пәнаралық байланыс: денсаулық және қауіпсіздік, АҚТ- мен байланыс, құндылықтармен байланыс (тәрбие элементі)</p>								

<p>Батыр туралы көркемдегіш құралдарды қолданып өз ойын дәлелдейді. Берілген сөз тіркестерінен сөйлем құрайды Суреттерді сөз тіркестерімен сәйкестендіреді</p>	<p>Тарих пәнімен байланысы Бар Интерактивті тактадан суреттер көрсетіледі. АҚТ Құндылықтарды жинақтау бөлімінде қолдандым.</p>
<p>Рефлексия Сабақ мақсаттары/ оқу мақсаттары қол жетімді ма? О қ у ш ы л а р бүгін не үйренді? Сабақтағы ахуал қандай болды? Жоспарланған саралау жақсы іске асты ма? Уақыт есебінен ауытқу болды ма? Жоспарға қандай өзгеріс енгізілді?</p>	<p>Өткізген сабақ туралы ойлану үшін төмендегі орынды пайдаланыңыз. Сол жақтағы сіздің сабағыңызға қатысты сұрақтарға жауап беріңіз.</p> <div style="display: flex; justify-content: space-around;"> </div> <div style="display: flex; justify-content: space-around; margin-top: 10px;"> </div>

ТІЛ ҮЙРЕТУ ӘДІСТЕМЕСІ

АҒЫЛШЫН ТІЛІ САБАҒЫНДА КЕРІ БАЙЛАНЫСТЫ ҚОЛДАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

К.К.КАЙПОВА,

*«Ә.Марғұлан атындағы №71 ЖББОМ» КММ-нің
ағылшын тілі пәні мұғалімі*

Рефлексия сөзі латын тілінен аударғанда reflexio- кейінге айналым мағынасын білдіреді. Бұл терминді Джон Локи XVII ғасырда енгізген. «Рефлексия – адамның өз істерінің мәнін түсініп, оны ойлану барысында өзіне өзінің нені, қалай жасағаны туралы толық және анық есеп беруі.

Рефлексия мақсаты – еске түсіру, өзінің сабақ бойындағы іс-әрекетіне баға беру, талдау және мәселелердің шешу жолдарын іздестіру. Кері байланыс жүргізу бір күннің іс-әрекеті емес, оған көп уақыт, ізденіс қажет. Мұғалім рефлексия арқылы алынған нәтиженің «дұрыс» не «бұрыс» болғанын дәлелдеп, қолданылған әдіс-тәсілдерінің тиімді не тиімсіз болғанын анықтап, орындалған іс-әрекетін зерделейді. Ең алдымен, мұғалім кері байланыс жасауға оқушыларын дағдыландырып алу қажет. Сонда ғана бұл оң нәтиже береді. Оқушылардың ой-өрісінің дамуы оқу үрдісі кезінде болады, ол оқушының өз бетімен толықтыруы мен өзін-өзі дамытуды қамтиды. Оқушы білім алудың мақсатын саналы түрде түсінсе ғана белсенді бола алады. Қолайлы оқу үшін адамдарға кері байланыс пен мадақтау қажет, сондықтан кері байланыс жүргізілуі тиіс. Ашық сауалдар, оқыту міндеттерімен алмасуы сияқты әдістер оқушылардың өз біліміне белсенді қатысу қабілетіне әсер етеді. Оқушылар жұппен де, өз беттерімен де өз білім деңгейлерін бағалауға және оған жеткенін түсінуге мүмкіндіктер бар.

Рефлексияны әр түрлі әдіс-тәсілдермен сабақтың әр кезеңінде: тақырыптың соңында, сабақ бөлімдерінен кейін және тарау соңында жүзеге асыруға болады. Кері байланысты түрліше өткізуге болады: топтық рефлексия түрінде, әнгімелесу түрінде т.б. Кері байланысты ауызша және жазбаша да жүргізуге болады.

Сабақтағы кері байланыстың түрлері

1. Көңіл-күймен эмоциялық жағдайды анықтауға арналған кері байланыс. Көңіл-күйді білдіретін әр түрлі суреттер, смайликтер және бояу түстерімен анықтау. Мысалы: «Ауа райы», «Бағдаршам», «Алма ағашы». Мысалы «Алма ағашы»

әдісінде оқушыларға сабақ басында түрлі түсті алма беріледі. Сабақ соңында оны алма ағашына ілу керек. Жасыл түсті алма – мен бүгін бәрін жақсы орындадым, сондықтан көңіл-күйім көтеріңкі, қызыл түсті алма – мен тапсырманы орындай алмадым, көңіл-күйім жоқ дегенді білдіреді. «Бір сөзбен» әдісі барысында оқушылар берілген сөздердің ішінен бүгінгі сабақтағы жағдайын сипаттайтын үш сөзді таңдайды. (қуаныш, немқұрайлылық, шабыт, зерігу, сенімсіздік, сенімділік, рахаттану, алаңдау)

2. Сабақтағы іс-әрекетке байланысты кері байланыс. Мысалы: «Табыс сатысы» әдісінде кәдімгі сатының суреті беріледі.

1- баспалдағы Мен..... БІЛЕМІН:

2- баспалдағы Мен ..... ТҮСІНЕМІН:

3- баспалдағы Мен ..... ЖАСАЙ АЛАМЫН:

3. Оқу материалының мазмұнына берілетін кері байланыс. Бұрын мен білмеуші едім. Енді мен білемін деген сияқты ой-пікірлерін білдіру боп табылады. Мысалы: «Плюс, Минус, Қызықты». «Плюс»-оң әсер еткен фактілерді, алған білімдері жайлы, «Минус»-қолымнан келмей жатыр немесе түсініксіз болып тұр деген ойларын, «Қызықты» – деген бағанға өздеріне не қызықты болды соны немесе не жайында көбірек білгісі келетінін жазады. Дұрыс жүргізілген кері байланыс арқылы оқушылардың өзіндік пікірін білуге болатынын және мұғалімнің кері байланыс жасай отырып, өз ісіне сыни көзбен қарайтыны туралы баяндалады.- Жоғарыда келтірілген кері байланыс түрлері жеке оқушының жұмысына бағытталған. Сонымен қатар оқушылардан топтық кері байланысты алуға болады. Негізінен рефлексия адамның үш қасиетін: өз бетімен білім алуын, шешім қабылдай білуін, бақталастыққа түсе білуін қалыптастырады. Өйткені

бұл -XXI ғасырдың талабы. Сонымен қатар, кері байланыс арқылы оқушылар өз-өзіне есеп беріп, өз-өзін реттеуге дағдыланады. Оқушылар ойлауға, сөйлеуге, өзін-өзі дамытуға еркін қол жеткізе алады. Кері байланыс жасауға сабақтың белгілі бір уақытын бөліп, олардың ой-пікірлерін шыдамдылық танытып тыңдау қажет. Кері байланыс жасау арқылы бұрынғы сабақтарда енжар отыратын оқушының себебін анықтап, олардың белсенділігін арттыруға жол іздеуге болады. Кері байланысты жасағанда мына жайттарды есте ұстаған жөн: кері байланысты жұмысымызды жақсартудың ең тиімді нысаны ретінде сабырлылық таныту, кері байланыстың субъективті болатынын ескеру, кері байланыс жасалған істі бағалау емес, не жасалу керектігін көрсету. Сонымен бірге кері байланыс оқумен оқытудың қалай жүріп жатқандығын, оның сапасын анықтауға мүмкіндік береді.

Қорытындылай келе, рефлексия – көп қырлы, кіріккен әрекет. Бұл әрекет оқушының психикалық қызметінің өзгеруіне ықпал етсе, ал мұғалімнің кәсіби әрекетін жоғары шығармашылық деңгейде жүргізуіне көмегін тигізеді. Рефлексия яғни кері байланыс- нәтижелі білімнің жоғары көрсеткіші екенін бүгінгі күндегі оқушылардың жеткен жетістіктері арқылы толық сеніммен айта аламыз. Бүгінгі

таңда күнделікті сабақтарымызда рефлексия жасауды дағдыға айналдырып келеміз. Рефлексия арқылы оқушының қажеттіліктерін біліп, оларды жинақылыққа тәрбиелеуге болатынын түсіндік. Сабақтағы оқушының ой-пікірін, көңіл-күйін біліп қана қоймай, сабақ мазмұнын қай деңгейде меңгергенін анықтауға болады. Сонымен, кері байланыстың тиімділігіне тоқталар болсақ: біріншіден, рефлексия-оқушыны өз-өзіне есеп беруге баулиды; екіншіден, рефлексия арқылы оқушының қажеттілігін біле аламыз; үшіншіден, рефлексия арқылы оқушының өзіндік көзқарасы қалыптасады; төртіншіден, рефлексия арқылы білім беру барысының сапасын жақсартуға болады және рефлексияның нәтижесінде оқушының сыни көзқарасы қалыптасады, өз-өзіне баға бере алады. Сондықтан кері байланыстың тиімділігі арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады деп ойлаймын.

Пайданылған әдебиеттер:

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші басылым – 2012 жыл
2. «Оқытудың нәтижелерін бағалаудың әдістемесі» – Зулкашева Ш.М. Орал 2013
3. «Қазақ әдебиеті және мемлекеттік тіл» журналы №8

БАСТАУЫШ СЫНЫПТА АҒЫЛШЫН ТІЛІН ҮЙРЕТУДІҢ ТИІМДІ ӘДІС-ТӘСІЛДЕРІ

Д.А. ЗАЙНЕНОВА,

Алға ауданы,

Сарықобда орта мектебінің

ағылшын тілі пәні мұғалімі

Ағылшын тілі - Әлемдегі тілдер арасынан көркемдігі мен бейнелілігі, тазалығы мен сөздік құрамының молдығы жөнінен дамыған тілдердің бірі. Еліміздің шет елдермен қарым-қатынасымыз күшейіп отырған қазіргі заманда жастардың шет тіліне қызығуын, білімге құштарлығын ояту, танымдық белсенділігін арттыру басты міндет. Демек, жастарымыздың ағылшын тілін білуі – уақыт талабы. Шетел тілі қазіргі кезде заман талабына сай көптеген мектептерде тереңдетіп оқытылуда, жүргізілуде. Бұл оқушы бойында ерте кезеңнен бастап ұлтаралық, мәдениетаралық бірлестікке дайындықтың қалыптасуына тікелей ықпал етеді.

Шетел тілін бастауыш сыныпта үйрене отырып, оқушы өз білімін шыңдайды, басқа ел туралы кең көлемде мағлұматтар алады, салт-дәстүрін, мәде-

ниетін таниды. Шетел тілін бастауыш мектептен бастап оқытудың артықшылығы – әрбір балаға психологиялық ойлауына, шет тілі сөзіне көңіл аударуына, түсінуіне оң әсер ететіндігі, содан соң негізгі мектепте білімін берік нығайтуын, білім сапасын арттыруға мүмкіндік беретіндігінде. Бастауыш сынып оқушыларының шет тілін үйренуге ынтығасы өте зор болады. Олар шет тілінде сөйлегісі және түсінгісі келеді. Олар көптеген жаттығуларды орындайды және олармен сабақ үстінде көп жұмыс жасауға мүмкіндік бар. Бастауыш сыныпта ауызша оқуға көп көңіл бөлінеді. Әрине, оқу процессінің тыңдау, сөйлеу, жазу, оқу түрлері де беріледі. Бастауыш сынып оқушыларының тілі толық дамып жетілмегендіктен әрине, ағылшын тілі бақысында қиынырақ сезілгенімен, соңына келе біртіндеп қалыптасып, жатық әрі әдемі шет тілінде сөйлеуіне болады. Бастауыш сынып оқушылары ауыр сабақ жүгін алып жүре алмайтындықтан, біз балаларды ағылшын тілінен жалықпауы үшін көбінесе жаңаша әдіс-тәсілдермен тәрбиелеуіміз қажет.

Ағылшын тілі сабағында оқушылардың тілін дамыту, білім-білік дағдыларын қалыптастыру, сөйлеуге деген қызығушылығын, белсенділігін арттыру мақсатында қолданылатын әдістерге төмендегілерді жатқызуға болады:

1. Ауызша әдіс – теория және фактіге негізделген білімді қалыптастыруда, үй тапсырмасын және жаңа сабақты пысықтауда, ережелерді қайталауда пайдаланылады.

2. Көрнекі әдіс – бақылау қабілетін дамыту, оқылатын мәселеге ықыласын көтеру және оқу материалының мазмұнын көрнекілік арқылы түсіндіруде қолданылады.

3. Практикалық әдіс – практикалық іскерлік пен әдетті дамыту үшін және тақырып мазмұнына сәйкес практикалық жұмыстарды жүргізу үшін түсіндірілген материалды оқушылардың қаншалықты меңгергенін бақылау үшін пайдаланылады.

4. Ойын әдісі – оқушының сабаққа деген қызығушылығын оятып, белсенділіктерін арттыра түседі, сонымен қатар оқушылардың сөйлеу-білік дағдыларын қалыптастырады. Аталған әдістерді пайдалана отырып, түрлі тапсырмалар мен жаттығуларды, теориялық мәселелер мен қағидаларды оқушыға меңгерту тиімді болып табылады.

Шет тілін үйрету ауызша үйретуден басталады. Әуелі шет тілінің фонетикасының тек өзіне тән дыбыстарымен танысады, оның дауыс ырғағы, екпіні, ритмі үйретіледі. Жаңа әліпби, әріп ерекшеліктері ескерілді. Тілдің әріптер мен дыбыстарын үйренгеннен кейін сөздердің жазылу-оқытылуын үйрене отырып, сөйлем құрастырып, сөйлеуге қолдана бастайды. Яғни, сараптамалық ойлаудан синтетикалық ойлауға ауысады. Бұл әдістің жетістігі – тілді үйренудің оқу, жазу, сөйлеу сияқты барлық түрлерін түгел қамтиды. Сондықтан бастауыш сынып оқулықтары ауызша бөлімнен басталады. Оқушылар мұғалімді тыңдай отырып, жаңа сөзді бірнеше рет естиді, жекелеп айтады. Бастауыш сыныптарда бірінші орынға оқып-түсіну және аудару қойылады.

1-ші сыныптың оқушысы мынаны білуі тиіс:

- Суретті бейнені айта алу
- Қысқа сөздерді айта алу
- Әріптерді айта білу
- Сұрақтарға жауап беру

Жазбаша оқытуда мынадай талаптар қойылады:

- мәтінді көшіріп жаза білу
- қысқа сөйлеуді жаза білу

2-ші сыныптың оқушысы ауызша сөйлеуден мынаны білуге тиіс:

1. Мұғалімнің сөзін түсіну
2. Өткен тілдік материалдар негізінде сұрақтарға жауап беру
3. Суретті бейнелеу және сұрақтарға жауап беру
4. Ауызша әңгіме айта білу

5. Тақпақты жатқа айта білу

3-сыныпта бұл талаптар ұлғайды:

1. Мұғалімнің айтқанын түсіну
2. Мәтінді түсіндіре білу
3. Сұрақ қою, оған толық және қысқа жауап беру

Шет тілін оқыту – мұғалімнің үздіксіз еңбегінің және оқушының оған жауабының тізбегі. Шет тілін үйренуде оқушы мынадай кезеңдерден өтеді:

I.а) Қабылдау

Бұл кезеңде мұғалім сөйлейді. Оқушы мұғалімнің сөзін тыңдайды. Мысалы сынып бөлмесіндегі заттарды көрсетіп, оларды атайды.

ә) Мұғалім сөйлейді. Оқушыларға тапсырма береді. Мысалы: «Дауыс ырғағына назар аударыңыз».

б) Бұйрықтарды орындау жаттығулары.

Мұғалім оқушыларға бұйрықтар береді.

Мұғалім бұйрықтарды ымдап түсіндіреді.

Мұғалім сұрақ қояды. Оқушылар тек «Иә» не «Жок» деп жауап береді.

II. Қабылдау – еліктеу.

Мұғалім сөйлейді. Оқушылар қайталайды.

III. Әңгімелесу.

Оқушы әртүрлі сұрақ қойып, оған жауап беруді үйренеді.

IV. Сөйлеу

Мұғалім оқушымен ағылшын тілінде сөйлейді.

Ағылшын тілін бастауыш сыныпта үйрету барысында музыканың ықпалы зор. Ән тілдік қарымқатынас құралы ретінде жаңа сөздер мен сөз тіркестері құралып оқушының сөздік қорының молаюына ықпал етеді. Ән, өлең тыңдау кезінде таныс лексика оқушы есінде тез жатталады. Шет тілінде ән айтып үйрену барысында оқушы дыбыстарды дұрыс атап үйренеді, сөйлемге дұрыс екпін қояды. Әнмен жұмыс барысында оқушының көңіл-күйі көтеріліп, тілге деген қызығушылығы арта түседі. Сабақ барысында әндер орындатқанда, оқушылардың мұқият жас ерекшелігі ескеріліп, таңдап алынуы тиіс. Сонымен қатар электронды оқулықтардың пайдасы өте зор. Сабақта электронды оқулықтарды пайдалану арқылы оқушының шығармашылық қабілетін арттыруға, ізденісін ұлғайтуға, танымдық көзқарасын қалыптастыруға, өзіндік жұмыстарды тез орындауға машықтанады.

Пайдаланған әдебиеттер

1. « Ойын әрекеті арқылы белсенділікке баулу ». Петров А.В 2001 ж.19-22 бет
2. « Бастауыш мектептегі ойығ технологиясын арқылы оқыту ». Калмыкова Е.В 2007 ж.5-8 бет
3. «Бастауыш мектепте шет тілін оқытудың теориясы мен техникасы » Оқу-әдістемелік кешен. 2014 ж.Семей.
4. Қойшығұлова Л. Ағылшын тілін оқытуда жаңа ақпараттық технологияларды қолдану // Ағылшын тілін оқыту әдістемелігі. —2014.

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ТАНЫМ БЕЛСЕНДІЛІГІН АРТТЫРУ

А.Т. КУЗДЕНБАЕВА,

Алға қаласы,

№4 Алға орта мектебінің

бастауыш сыны мұғалімі

Бастауыш сынып оқушыларының танымдық қызығушылығын дамытудың негізгі факторы олардың білімі мен дағдыларының дәрежесі ғана емес, сонымен бірге, баланың маңызды психикалық қызметтерін, ақыл-ой жұмысының тәсілдерін қалыптастыруға мүмкіндік беретін оқу процесін жолға қою керектігі саналады. Оқушының шығармашылық қабілеті де оның ойлау мен практикалық әрекеттері арқылы ғана дамиды. Ойлауға үйренетін сабақтарды дамыта оқыту сабақтары деп білеміз. Дамыта оқыту деп – оқыту мақсаты, міндеттері, әдіс-тәсілдері баланың даму заңдылықтарына сәйкестендірілген оқытуды атайды. Оқыту арқылы баланың психикасында жаңа құрылымдар пайда болуы, яғни, жаңа сапалық өзгерістер болуы тиіс деп есептейді. Сондықтан да жаңа сапаға ие, шығармашыл, қабілетті адамдар тәрбиелеу үшін дамыта оқыту жүйесін ең негізгі басшылыққа алар нысана деп білеміз. Оқыту барысында баланың ақыл-ойын, қиялын т.б. танымдық үрдістерін дамытып қоймай, баланы әртүрлі әрекеттің субъектісі болып қалыптасуын қамтамасыз етуді алдыңғы қатарға шығарды. Дамыта оқытуды ұйымдастыру, балаға ақыл-ой әрекетін меңгеруге жағдай жасау деп қарастыру керек. Дамыта оқыту үрдісінде оқушы оқу әрекетімен шұғылданып, теориялық ойлауға икемделеді, білімді өзі меңгеруге мүмкіндік алады. Дамыта оқыту сабақтағы ерекше ахуал, мұғалім мен оқушы арасындағы ерекше қарым-қатынас. Мұғалім бұл жағдайда танымдық іс-әрекетті ұйымдастырып, оқушының шығармашылығын арттырады. Дамыта оқытуда баланың ізденушілік-зерттеушілік әрекетін ұйымдастыру басты назарда ұсталады. Осыған байланысты Д.Б.Эльконин, В.В.Давыдовтардың жасаған жүйесі үш негізгі құраушыдан тұрады. 1. Оқу мақсаттарының қойылуы. 2. Оны шешу жолын бірлесе қарастыруы. 3. Шешімнің дұрыстығын дәлелдеуі. Сабақты жақсы оқитын оқушылармен ғана белсенді жұмыс істеп қана қоймай, барлық баланың дамуы үшін қолайлы жағдай туғызып, қабілеті жеткен жерге дейін еңбек ету ойластырылса, әр оқушының оқуға деген қызығушылығы артады. Дамыта оқыту ұлы неміс педагогы А.Дистербергтің әйгілі «Неміс мұғалімдерінің білім беру ісіне басшылық» атты еңбегінің де негізі болып табылады. Дамыта оқыту

деп ол баланың білім алуға әрекет етуін ұйымдастыратын оқытуды атаған. «Жаман мұғалім ақиқатты өзі айтып береді, ал жақсы мұғалім оқушының өзін ізденуге жетелейді»-деген. Ал ойлауға үйрететін сабақты дамыта оқыту сабақтары деп білеміз.

Білім негізі бастауыштан басталатыны белгілі. Бастауыш сынып оқушысы не нәрсені болса да білуге құмар, қолымен ұстап, көзбен көргенді ұнатады. Зейіндері тұрақсыз болғандықтан бір сарынды оқудан тез жалығады. Сондықтан оқу мазмұны мен тәрбие әдістерін жаңарту бағытында оқушыларға сапалы білім мен саналы тәрбие беру үшін жан-жақты іздене отырып, өз алдыма мынандай мақсат қойдым: «Оқушылардың сабаққа деген қызығушылығын, ынтасын оятып, танымдық белсенділіктерін арттыра отырып, шығармашылық қабілеттерін дамытуға жағдай жасау». Әр сабағымды қызықты, өзгеше өткізу үшін, әр пән бойынша көптеген жұмыстар жасауға тура келеді.

Танымдық белсенділік дегеніміз – оқушының оқуға, білімге деген ынта-ықыласының, құштарлығының ерекше көрінісі. Мысалы: мұғалімнің баяндап тұрған материалын түсіну үшін, оқушының оны зейін қойып тыңдауы, алған білімін кеңейтіп толықтыру үшін, өздігінен кітап оқуы, бақылау, тәжірибе жасау, жазу, сызу сияқты жұмыстар істеуі керек. Өйткені өтілген материалды саналы қайталауда, жаңадан білім алуда, оның жолдары мен дағдыларына үйренуде белсенділіксіз мүмкін емес. Яғни, оқушылардың белсенділігі ауызша, жазбаша жұмыстарда, бақылау эксперименттер жүргізу жұмыстарында, бір сөзбен айтқанда, оқу үрдісінің барлық кезеңінде қажет. Таным – ойдың білмеуден білуге қарай дәл емес, білуден неғұрлым толық дәл білуге қарай ұмтылатын ой-өрісінің күрделі үрдісі. Танымдық белсенділік көп түрлі тұлғалық қатынастардың қалыптасуымен тығыз байланысты. Танымдық әрекеттің белгілі бір ғылым саласымен тандаулы қатынасы, танымдық әрекеті, оларға қатысу және қатысушылармен танымдық қарым-қатынасы маңызды келеді. Сонымен бірге, адамның барлық жоғарғы таным процестерінің өзінің даму деңгейінен белсендіруде танымдылық бел-

сенділік тұлғаның шындықты қайта құру әрекеті нәтижесінде ұдайы ізденіске жетелейді. Баланың жеке тұлғасында танымдық белсенділігінің дамуы бес-алты жас аралығында қарқынды келеді. Бұл әсіресе баланың логикалық тапсырмаларды белсенді орындауы, жауап кілтін табуға ширақ келуі, білуге деген ұмтылысы танымдық ойындар арқылы оқу әрекетінің міндеттерін шешуде айқын көрінеді. Оқу үрдісінде оқушының белсенділігі, негізінен екі түрлі сипатта болады: сыртқы және ішкі белсенділік. Сыртқы белсенділік дегеніміз – оқушы әрекетінің сыртқы көріністері (белсенді қимыл қозғалыстары, практикалық әрекеттері, мұғалімге зейін қойып қарауы, әрекеті т.б.) бірақ осы кезде ол басқа нәрсені ойлап отыруы да мүмкін. Оқушының ішкі белсенділігіне оның белсенді түрде ойлау әрекеті жатады.

Оқушы белсенділігі қандай болғанда да ой дербестігіне сүйенеді. Оқыту үрдісінде оқушылардың

белсенділігін дамытуды мақсат еткен мұғалім сабақтың барлық кезеңдерінде олардың ой дербестігін дамытуға тырысады. Оқушыда белсенділік бір қалыпта болмайды, оның қарапайым және күрделі шығармашылық т.б. белсенділік түрлері болады. Ол оқушылардың танымдық қызығушылықтарын арттырып, шығармашылыққа дамытады. Оқушылардың өзіндік жұмыстарын ұйымдастыруда оларды білім деңгейлеріне қарай топқа бөліп, әрқайсысымен жекелеп жұмыс жүргізудің маңызы зор.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Бастауыш мектеп журналы №5 1998 ж.
2. Бастауыш мектеп №3,4 2010 ж.
3. Дамыта оқыту технологиялары Б.А.Тұрғынбаева «Алматы» 2000 ж.
4. Қазақстан мектебі, Алматы №8 2003 ж.

ҮЗДІК САБАҚ

АТА – БАБАНЫҢ АСЫЛ АРМАНЫ

А.Т.АЙТМАГАМБЕТОВА,

Ақтасты жалпы орта білім беретін мектебі

Класы	9			
Пәні	қазақ тілі			
Бөлім атауы	Мәңгілік Ел – мұратым. Стилистика			
Оқу мақсаты	9.3.2.1. мақсаты аудиторияның қызығушылығын ынталандыру үшін әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыру. 9.4.1.1. мәнмәтін бойынша тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазу			
Сабақ мақсаты	әртүрлі жанрда мәтіндер құрастыра алады, тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады			
Ойлау дағдыларының деңгейі	Төменгі деңгей, қолдану			
ЕҚББ	Ойын толық жеткізуде кідіріс бар бала			
Сабақтың кезеңі/ уақыт	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	«Үш сұрақ: Қалай? Қайда? Қандай?» әдісі Мақсаты: жаңа ақпарат алуға ойларын жинақтайды. 1. «Ел», «мұрат», «тіл» сөздері таратады. 2. Ортақ сұрақ қойылады: 3. <i>Қолдарыңыздағы таратылған сөздердің мағынасын қалай түсінесіздер?</i> 4. <i>Бұл терминдерді сіз бұрынғырақта қайда кездестіріп едіңіз?</i> 5. <i>Өз өміріңізде бұл ұғымдарды қандай мағынада қолданар едіңіз?</i> -ұғымдардың бүгінгі сабақ тақырыбымен байланысы бар ма? -Қандай пікір айтар едің -Сабақ тақырыбы болжанады.	-ұғымдармен танысады - Мағынасын жұбымен талдайды -берілген сұрақтарға жауап іздейді - ортақ ойларымен бөліседі -сұраққа пікірлерін білдіреді -Тақырыпты болжайды	Өзін өзі бағалау	Экраннан сұрақтар көрсетіледі
Сабақтың ортасы	«Ойлан, жұптас, топтас» әдісі Тапсырма: түрлі жанрда мәтіндер құрастырады 1.Мәтіннің жанрлық түрлеріне	1.Топ тапсырмамен жұмыстанады 2.Жеке пікір қалыптастырады 3.Жұппен талқылайды	Бағалау критерийі: <i>әр түрлі жанрда берілген</i>	Оқулық

	<p>шолу жасайды, естеріне түсіреді</p> <p>2. Оқулықтағы ақпаратты қолданады</p> <p>3. Жеке жұмыс жасайды</p> <p>4. Сынып 3 топқа бөлінеді, бір топқа тапсырма жеке беріледі</p> <p>I-топ: «Мәңгілік Ел», «Мәңгілік Елдің мұраты» ұғымдарын пайдаланып әңгіме құра.</p> <p>II-топ: Мәңгілік Ел мұраты не болуы мүмкін? Болжап ертегі жаз</p> <p>III-топ: Мәңгілік Елдің мұратын сипаттап жаз</p> <p>1. Берілген тапсырма бойынша әр оқушы пікірін ортаға салады</p> <p>2. Топта пікірлерді талқылап, жаңа ақпарат арқылы толықтырады</p> <p>3. Өз ойларын қосу үшін сыни тұрғыда ойланады</p> <p>4. Топ өз шешімін келісім арқылы шығарады</p> <p>ЕҚББ мұғалім көмегімен жетелеуші сұрақтарға ойланып жауап беріп, топпен жұмыстанады</p> <p>«Еркін жазу» әдісі</p> <p>Тапсырма: тілдік бірліктерді қолданып, жазба жұмысын орындайды</p> <p>1. Хат туралы түсінік беріледі</p> <p>2. Нұсқаулықты пайдаланып, жазуға дайындайды</p> <p>3. Кім кімге жазу керектігін нақтылайды</p> <p>4. Хат жазуда көрініс табуы тиіс мәселелерді таратып айтады</p> <p>Қарастыратын мәселелер:</p>	<p>4. Топтың қорытынды жұмысын ұсынады</p> <p>5. Жазған мәтіндерін таныстырады</p> <p>-Хат туралы түсінік қалыптасады</p> <p>-Хат жазуға ойларын жинақтайды</p> <p>-Қазақ тілі атынын балаларға хат жазады</p> <p>-Талаптарды орындайды</p> <p>-Тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады</p> <p>-Жазған хаттарын конверттеп почта жәшігіне салады</p> <p>-Жеткіншек ретінде бірнеше бала барып алып оқиды</p>	<p><i>талаптарға сай мәтін құрастыра-алады</i></p> <p>Дискрептор:</p> <p>*Жанр түрлерін естеріне түсіреді</p> <p>*Жанр түрлеріне сай талаптармен жұмыстанады</p> <p>*Түрлеріне қарай әр түрлі жанрда мәтін құрастырып ҚБ</p> <p>«Бутерброд» әдісі:</p> <p><i>-жанр түрерін ажырата аламын;</i></p> <p><i>-ертегі, әңгіме құрастыруда қадамдарды назарда ұстадым;</i></p> <p><i>-тапсырма орындауда жетілдіретін кейбір тұстарым бар</i></p> <p>Бағалау критерийі:</p> <p><i>тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жазады</i></p> <p>Дискрептор:</p> <p>*Талапқа сай хат жазады</p> <p>*Тілдік бірліктерді орфографиялық нормаға сай жаза қол-</p>	
--	--	--	---	--

			<p>данады *Ойын толық жеткізеді 1-сөйлем – сәтті тұсы 2-сөйлем – сәтсіз тұсы 3-сөйлем – толықтыру керек</p>	
Сабақтың соңы	<p>«ВЕР» әдісі Тапсырма: сабақ барысында алған ақпараттары мен тәжірибелік жұмыстарын үш сөйлем арқылы жеткізу. -Вер таратылады -3 қабатына ой толғауын жазады 1-сөйлем – сәтті тұсы« Білдім»«Үйрендім» «Есте сақтадым» 2-сөйлем – сәтсіз тұсы 3-сөйлем – толықтыру керек -Жазғандарын бір біріне оқып береді -Кері байланыс береді ЕҚББ жазу барысында жұбымен бірлесіп жұмыстануын қадағалаймын.</p>	<p>Бүгінгі сабақ бойынша қандай мәлімет алғанын, не жасауды үйренгенін, нені есіне сақтағанын ортаға салып, бөліседі.</p>	Өзара бағалау	

ДЕНСАУЛЫҚҚА ПАЙДАЛЫ ТАҒАМДАР

А.Ғ.ӘЛІМБАЕВА,

«Қызылжар орта мектебі» КММ

«Қазақ тілі және әдебиеті сабақтары: басымдылықтар және жетілдіру стратегиялары» Т1 Ақтөбе қ. 11.08.2023	
Мектеп	«Қызылжар орта мектебі» КММ
Мұғалімнің ТАӘ	Әлімбаева Аяжан Ғибатқызы
Сыныбы	7
Пәні	Қазақ тілі
Бөлім атауы	Денсаулық – зор байлық
Сабақ тақырыбы	Денсаулыққа пайдалы тағамдар
Сабаққа негізделген оқу мақсаты	7.1.3.1 тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсіну, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата білу; 7.3.2.1 жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолдана отырып, шағын әңгіме құрастырып жазу.

Сабақтың мақсаты		Тыңдалған мәтінді түсініп, факті мен көзқарасты ажыратып, шағын мақала құрастыруда жанрлық, стильдік ерекшеліктеріне сай көркем-дегіш құралдарды орынды қолдана алады.										
ОДД		Жоғары деңгей										
ЕҚББ		тұйық оқушы										
Жоспарланған уақыт	Мұғалімнің әрекеті	Оқушы әрекеті	Бағалау (бағалау критерийі, дескриптор)	Ресурстар								
Жоспарланған уақыт	«Артығын алып таста» әдісі <i>Тапсырма: ортақ заттар мен артық заттарды ажырату, жаңа сабаққа ой жинау.</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Сынып екіге бөлінеді • Жеке ойланады • Ойын ауызша жеткізеді • Сабақ тақырыбы мен суреттерді байланыстырады • Сабақ тақырыбы туралы пікірін ортаға салады • Сабақ мақсатын мұғалім көмегімен анықтайды 	К/Б Мұғалім көмегімен бағалау (қолдау көрсету) - Жарайсың! - Өте жақсы! - Керемет!	https://youtu.be/JSiChnABWaA								
Сабақтың басы	<ul style="list-style-type: none"> • Оқушыларды екі қатарға тұрады • 1 қатардағы оқушылар суреттен ортақ заттарды атайды • 2 қатардағылар өзгеше заттарды атайды • Пікірлерін негіздейді • Жекелеген оқушылар өз ойын еркін білдіре алады • Суреттерде денсаулыққа зиянды және пайдалы заттар көрсетіледі • Тақтадағы кестеге анықтаған заттарды «зиянды», «пайдалы» деп бөліп жазып шығады • Сабақ тақырыбы бойынша ойын айтады • Оқу мақсатын жүйелейді <p>ЕҚББ оқушылардың айтқан жауабын өз ойымен жеткізуін сұраймын</p>			<table border="1"> <tr> <td>зиянды</td> <td>пайдалы</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table> https://youtu.be/pIqCiizVhLU (ютуб сілтемесі) Оқулық <table border="1"> <tr> <td>факт</td> <td>пікір</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table>	зиянды	пайдалы			факт	пікір		
зиянды	пайдалы											
факт	пікір											
Сабақ ортасы	«Факт немесе пікір» әдісі <i>Тапсырма: мәтінмен жұмыс жасайды, факті мен көзқарасын білдіріп, ажыратады</i>	<ul style="list-style-type: none"> • оқушылар тақырып бойынша тыңдалым мәтінінен бірнеше тұжырымдармен танысады 	Бағалау критерийі <i>тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді, ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата алады</i>									

	<ul style="list-style-type: none"> • Сілтеме арқылы жекелеген оқушылар мәтін үзінділерін тыңдайды (<i>тақырып бойынша тыңдалым мәтінінен бірнеше тұжырымдар беріледі</i>) • Жеке берілген кестені толтырады • Мәтіннен факт пен пікірді ажыратады • Жұппен тұжырымдарды талдап, олар факті ме әлде пікір ме екендігін анықтайды • өз шешімдерін дәйектеуге дайындалады • жалпы сыныпта бөліседі • жалпыға ортақ сұрақтар қойылады: <ul style="list-style-type: none"> - <i>Тапсырманы орындаған соң топтар қандай пікірге келді?</i> - <i>Пікірлер жеткілікті дәрежеде негізделді ме?</i> <p>ЕҚББ кесте толтыру кезінде оқушыны ақпараттармен қамтамасыз етемін, ауызша айтуын жүзеге асырамын</p> <p>«Кеңейтілген тізім» әдісі <i>Тапсырма</i>: шығын әңгіме құрастыру, нұсқаулықты қолдану</p> <ul style="list-style-type: none"> • Нақты тақырып беріледі • Берілген тақырып жоғарыдағы орындаған жұмыстармен байланысты болады • 1-2 минутта берілген тақырыпты ашатын, со тақырыпқа қатысты сөздерді/сөз тіркестерін жазады • көбірек сөздердің қамтылуын назарға алады • әңгіме нұсқаулығы ұсынылады 	<ul style="list-style-type: none"> • тұжырымдарды тыңдап, талдап, олардың факт немесе пікір екенін анықтайды • өз шешімдерін дәйектейді <ul style="list-style-type: none"> • оқушы тақырыпты өзі таңдайды • нақты тақырыпты ашатын тақырыпқа қатысы бар сөздерді, сөз тіркестерін теріп жазады • әңгіме құрастырады • нұсқаулыққа сүйенеді • өмірдегі жағдайларды есепке алады • жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды тәжірибелік 	<p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тыңдалған мәтіннің мазмұнын түсінеді; - ұсынылған ақпарат бойынша факті мен көзқарасты ажырата алады - талдап, теорияға сүйеніп пікірін білдіреді <p>Қ/Б: «Бас бармақ» әдісі бойынша оқушылар бірін-бірі топ арасында бағалайды</p> <p>Өзара бағалау</p> <p>Бағалау критерийі жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орынды қолданады, шағын әңгіме құрастырып жазады.</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - тақырыпқа қатысы бар сөздерді не сөз тіркестерін тізбектейді; - тізбектеген сөз бен сөз тіркесін қолданып әңгіме құрастырады; - көркемдегіш құралдарды тиімді қолданады. 	<p>дереккөздер</p>
--	--	---	---	--------------------

	<ul style="list-style-type: none"> • жеке оқушы жазған сөздермен әңгіме құрастырып жазады • әңгіме жазуда жанрлық және стильдік ерекшеліктеріне сай көркемдегіш құралдарды орындай қолданады • жазған әңгімелерін топта <p>1.3.5 номерлі оқушылар бөліседі</p> <ul style="list-style-type: none"> • қалған оқушылар ойларын ұсыныс ретінде білдіреді • топтан әңгіме таңдалып, басқа топтарға таныстырылады <p>ЕҚББ оқушының жұбымен жұмыс жасауын назарда ұстап, тапсырма орындауына қолдау көрсетемін</p>	<p>жұмыста қолданады</p> <ul style="list-style-type: none"> • топта өз жұмысымен бөліседі • кері байланыс алады <p><i>Тақырып: «Дені саудың - жаны сау»;</i> <i>«Ас-адамның арқауы»;</i> <i>«Табысты болам десең...»</i></p>		
Сабақтың аяқталуы	<p>«Пікіріңмен бөліс» әдісі</p> <p><i>Тапсырма:</i> жаңа тақырып төңірегінде алған білімдерін қортындылайды.</p> <ul style="list-style-type: none"> • сыныпта ішінде ұзынынан жіп керіп қояды. • басында – «қажетті ақпараттарды толық алдым» • ортасында – «тақырып бойынша ақпаратым жеткіліксіз» • соңында – «тақырып бойынша білімімді толықтырғым келеді» деген жазу ілінеді • оқушылар тақырып төңірегінде алған білімдерін сараптайды және жазған стикерін таңдаған тұсына іледі және неге деген сұраққа ауызша жауап береді. <p>ЕҚББ стикерге өз ойын жазуда жетелеуші сұрақтар беремін.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • оқушы жіпке ілінген сөздерді оқып, ой түйеді • нұсқаулықты орындайды • өз деңгейін нақтылап тоқтайды • жұмыс жеке орындалады • жазғанымен ауызша бөліседі	Мұғалімнің ауызша бағалауы	

КӨРКЕМ ТАБИҒАТ ЖӘНЕ КӨРІКТІ ЖЕРЛЕР

Г.А.АЛПЫСБАЕВА,

Алга мектеп-гимназиясының

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі

Бөлім:	1-бөлім: Қазақстандағы көрікті жерлер. Лексикография			
Сынып: 6 «Г»	Қатысушылар саны: Қатыспағандар саны:			
Оқу бағдарламасына сәйкес оқыту мақсаттары:	6.2.6.1 - оқылым стратегияларын қолдану: комментарий жасау, іріктеп оқу, рөлге бөліп оқу. 6.4.1.1 - тақырып бойынша жеке сөздер, бірге, бөлек және дефис арқылы жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жазу			
Сабақтың мақсаты	Оқылым стратегияларын қолдана отырып, комментарий жасай алады, іріктеп оқи алады. Тақырып бойынша бірге жазылатын сөздерді орфографиялық нормаға сай жаза алады.			
Сабақтың барысы				
Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басталуы 5 минут	<p>Оқушылармен амандасу, қатысуын түгендеу.</p> <p>1. Психологиялық ахуал қалыптастыру</p> <p>Оқушылар бір-бірінің қолдарын ұстап, сәттілік тілейді.</p> <p>2. Сабақтың тақырыбы мен оқу мақсатымен таныстыру;</p> <p>Ой шақыру</p> <p>Суреттерге назар аударыңдар. Қазақстанның қандай жерлері бейнеленген?</p>	<p>Психологиялық ахуал</p> 	<p>Оқушылардың психологиялық ахуалы қалыптасады.</p> <p>Ауызша мадақтау</p> <p>Жарайсың! Керемет шешім! Ойлы шешім! Мұндай ойлы пікірлерді ешқашан естімеппін!</p>	<p>Оқулық 6-сынып «Атамұра» баспасы 2018 жыл Қалыптастырушы бағалауға арналған тапсырмалар жинағы 6-сынып</p>
Сабақтың ортасы 7 минут	<p>Несіпбек Айтұлының өлең шумағы мен суретті салыстыра отырып, Тарбағатай туралы өз ойыңды жеткіз. Таулы жердің табиғат әсемдігін өзің қалай суреттер едің?</p>			
10 минут	<p>Суың балдай, самал желің саумалдай,</p> <p>Жапырағың жанға сая болғандай.</p> <p>Беткейіңе гүлден өрнек салғандай,</p> <p>Тарбағатай, ғажап едің сен қандай!</p> <p>Тастарыңнан меруерт--моншақ тамғандай,</p> <p>Аспаныңнан жерге жұпар жауғандай.</p>	 <p>Несіпбек Айтұлының өлең шумағы мен суретті салыстыра отырып, Тарбағатай туралы өз ойларын жеткізеді.</p>	<p>Дескриптор</p> <p>Білім алушы -мәтінді детальді түрде оқиды, -мәтіннен</p>	<p>Оқулық 6-сынып «Атамұра» баспасы 2018 жыл</p>

5 минут	<p>Сұлулықтың бақыт құсы қонғандай, Тарбағатай, ғажап едің сен қандай! Көрмегенге көңілдегі армандай, Атырабың алтын нұрға толғандай. Күннің көзі саған тоқтап қалғандай, Тарбағатай, ғажап едің сен қандай!</p>	<p>Мәтінді мұқият оқиды. Әрбір сөздің мағынасын түсіну үшін мәтінді сөзбе-сөз детальді түрде оқиды. Мәтінде қаралатын мәселелер бойынша сұрақтар құрастырады.</p>	<p>мәселені анықтайды, -сұрақтар құрастырады.</p>	
8 минут	<p>3-тапсырма Мәтінді мұқият оқы. Әрбір сөздің мағынасын түсіну үшін мәтінді сөзбе-сөз детальді түрде оқы. Мәтінде қаралатын мәселелер бойынша сұрақтар құрастыр.</p> <p>1. Мәтінде не туралы айтылған? 2. Тау ішінде не себепті көкжиек жақын көрінеді? 3. Жазғытұрым уақыттағы тау аспанының көрінісі қалай суреттелген? 4. Автор осы тау табиғатын суреттеу арқылы не айтқысы келді?</p>	<p>Мәтінді мұқият оқиды. Әрбір сөздің мағынасын түсіну үшін мәтінді сөзбе-сөз детальді түрде оқиды. Мәтінде қаралатын мәселелер бойынша сұрақтар құрастырады.</p>		
С а б а қ - тың соңы	<p>7-тапсырма. «Кім жылдам?» Бірге немесе бөлек жазылатын сөздерді тап</p>			
5 минут	<p>10-тапсырма Өленді қара сөзге айналдырып, негізі ойды білдіретін мәтін құрап жаз. Құраған мәтін ішінде бірге және бөлек жазылатын сөздердің астын сызып көрсет.</p>		<p>Бағалау Медальон арқылы бағалау</p> 	
	<p>Үйге: 9-тапсырма Рефлексия Алшы - Сабақтан өзіңе пайдалы не алдың? Тәйке – Сабақта не қиын болды? Бүк – Сабақта нені басқаша өзгертуге болады деп ойлайсың? Шік – Бүгінгі сабақтан үйренгенің бойынша алда не істеймін деп ойлайсың?</p>	<p>Өленді қара сөзге айналдырып, негізі ойды білдіретін мәтін құрап жазады. Құраған мәтін ішінде бірге және бөлек жазылатын сөздердің астын сызып көрсетеді.</p> <p>Сабақтан пайдалы не алғандығы және сабақта не қиын болғандығы, алдағы уақытта не істейтіндігі жөнінде әсерлерімен бөліседі.</p>		

Е.ӘБІКЕН. «ПӘТЕР ІЗДЕП ЖҮР ЕДІК» ӘҢГІМЕСІНДЕГІ КЕЙІПКЕРЛЕР

Ж.А.АМАНГЕЛДІ,

«№53 Жалпы білім беретін орта мектебі» КММ

Мектеп :	«№53 Жалпы білім беретін орта мектебі» КММ			
Мұғалімнің аты-жөні:	Амангелді Жаннұр Асанқызы			
Бөлім	Заман шындығы			
Сыныбы:	11-сынып			
Сабаққа негізделген оқу мақсаты:	11.3.2.1-көркем шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстырып бағалау; 11.1.3.1 - көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтау мен даралау арқылы өмір шындығын көрсету			
Сабақтың мақсаты:	көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтап, даралау арқылы қазіргі заман шындығын көрсетіп, салыстыра бағалайды			
Ойлау дағдыларының деңгейі:	Қолдану, жоғары деңгей			
ЕҚББ	Сөйлеуде қиындығы бар бала			
Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	<p>«Ойынды жалғастыр» әдісі Тапсырма: алдыңғы тақырыпқа шолу жасау үшін әңгіме желісі бойынша түсірілген фильм үзінділері туралы ойларын толықтырады.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оқушылар 3 топқа бөлінеді: • Әр топқа фильмнен үзінділер көрсетіледі • Үзінді бойынша ойланады <p>Пікірлерімен топ ішінде бөліседі</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ортақ ойларын сыныптастарына жариялайды • Сабақ тақырыбына жақын ойларын айтады • Алдарына жаңа тақырыпты меңгеруге мақсат қояды <p>ЕҚББ оқушылардың айтқан ойларын жазбаға түсіріп отырады</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 1-2-3 сандары бойынша санамалайды - 3 топқа бөлініп отырады - Берілген үзінділер бойынша ойланады - Пікірлерін ортаға салады - Жалпы ойларымен бөліседі - Мұғалім көмегімен оқу мақсатын анықтайды 	Мұғалімнің қолдауы ауызша көрсетіледі	https://youtu.be/u-3863bUfw фильмнен үзінділер
Ортасы	<p>«Макет» әдісі Тапсырма: шығармадағы кейіпкерлерді талдап, өмірмен байланыстыру</p> <ul style="list-style-type: none"> - Адам сұлбасы салынған таратпа топтарға таратылады - Адам сұлбасының ішіне жеке адамдарға тән мінез құлық жазылады - Адам сұлбасының сыртына адамдарды жинақтап тұратын мінез құлықтар жазылады 	<ul style="list-style-type: none"> - Оқушылар мәтінмен жұмыстанады - Жеке және топпен жұмыстанады - Сыни ойлауға тапсырма орындайды - Ортақ сұрақтарға жауап іздейді 	- көркем шығармадағы кейіпкерлер жүйесін жинақтап даралап, Мұғалімнің қолдауы ауызша көрсетіледі	

	<p>- Шығармадағы кейіпкерлермен байланыстырады</p> <p>- Шығарма үзінділерін қолданады</p> <p>- Өмірдегі жағдайларды еске түсіріп, шығармадағы кейіпкерлерді іздейді</p> <p>- Жұмыс жеке және топпен орындалады</p> <p>Сұрақтар қосымша қойылады:</p> <p><i>Басты кейіпкер бейнесін айқындайтын дәлелдерді келтіру арқылы кейіпкерге мінездеме беріп, автордың көзқарасын анықта;</i></p> <p><i>Келіншегінің бейнесін айқындайтын үзінділерден дәлелдерді келтіріп кейіпкерге мінездеме бер, автор көзқарасын анықта.</i></p> <p><i>Пәтер беретін әйелдің бейнесін айқындайтын үзінділерден дәлелдерді келтіріп кейіпкерге мінездеме бер, автор көзқарасын анықта.</i></p> <p>ЕҚББ жеке толық орындауына уақыт беріледі, жұмысын топта ортаға салады</p> <p>«Таразы» әдісі</p> <p>Тапсырма: шығарма мен қазіргі заманды байланыстырып, ұқсастықтары мен айырмашылықтарын тап</p> <p>- Оқушылар 2-ге бөлінеді</p> <p>- 1 номерлі оқушылар шығарманы қазіргі заманмен байланысын кестеге түсіреді</p> <p>- 2 номерлі оқушылар Қ. Аманжоловтың өлеңін тыңдайды, шығармаға қатысты тұстарын кнестеге өз жазбасы арқылы калдырады</p> <p>- Ортаға жазбаларымен бөліседі</p> <p>- Келесі кестені топпен толтырады</p> <p>- Топтар бір-біріне хабарлама жасап, білімдерін жинақтап, толықтырады</p> <p>ЕҚББ кесте толтыру кезінде топта міндеттер беріп соны орындайды</p>	<p>- 1-2-3 сандары бойынша санамалайды</p> <p>- 3 топқа бөлініп отырады</p> <p>- Берілген үзінділер бойынша ойланады</p> <p>- Пікірлерін ортаға салады</p> <p>- Жалпы ойларымен бөліседі</p> <p>- Мұғалім көмегімен оқу мақсатын анықтайды</p> <p>- Оқушылар мәтінмен жұмыстанады</p> <p>- Жеке және топпен жұмыстанады</p> <p>- Сыни ойлауға тапсырма орындайды</p> <p>- Ортақ сұрақтарға жауап іздейді</p> <p>- Ойын өмірмен байланыстырады</p> <p>- Топ ішінде келісімге келеді</p> <p>- Топқа бөлінеді</p> <p>- Жеке тапсырма орындайды</p> <p>- Тобымен пікірлеседі</p> <p>- Ортақ шешімге келеді</p> <p>- Білімдерін жинақтайды</p> <p>- Алған білімдерін қмірмен байланыстырып, сыни тұрғыда ойланады</p>	<p>Дискретор:</p> <p>-үзінділерді дұрыс табады;</p> <p>- әңгімеден дәлелдер келтіреді;</p> <p>- мінездемені дұрыс береді;</p> <p>- автор көзқарасын анықтайды-әңгіменің мазмұнынан сәйкес креативті ойлар айтады;</p> <p>-қоғамдағы өзекті мәселелерді насихаттайды.</p> <p>- шығармадағы заман көрінісі мен қазіргі заман көрінісін салыстыра отырып бағалайды.</p> <p>Дискретор:</p> <p>- шығармадағы заманның көрінісі мен қазіргі заманның көрінісін салыстырады;</p> <p>- шығармадағы заманның бейнесі мен қазіргі заманның бейнесін бағалайды.</p>	<p>https://youtu.be/u_3863bUfw</p> <p>фильмен үзінділер</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=M2HPHgbApG8</p> <p>(Қ. Аманжолов)</p> <table border="1" data-bbox="1268 1462 1436 1736"> <tr> <td></td> <td>ұқсастықтары</td> <td>айырмашылықтары</td> </tr> <tr> <td>Шығармадағы заман көрінісі</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Қазіргі заман көрінісі</td> <td></td> <td></td> </tr> </table>		ұқсастықтары	айырмашылықтары	Шығармадағы заман көрінісі			Қазіргі заман көрінісі		
	ұқсастықтары	айырмашылықтары											
Шығармадағы заман көрінісі													
Қазіргі заман көрінісі													

<p>Соңы</p>	<p>«Сағат тілімен» әдісі Тапсырма: жаңа білімдерін өмірде-қолдану бағытында ой толғаныс білдіреді</p> <ul style="list-style-type: none"> • сағат бейнесі салынған парақша таратылады • сағат тілінде 12.00-13.00-18.00-21.00 жазылады • уақыт жазылған қиынды кімге түседі, солар өз ой толғаныстарын білдіреді • қиынды 3 рет таратылады • Жауап ауызша беріледі <p>ЕҚББ парақшаға жазып шығады</p>	<p>- Тапсырма жеке таңдау бойынша орындалады</p> <p>- Ой толғаныстарын білдіреді</p> <p>- Ортамен бөліседі</p> <p>- Мұғалім тарапынан кері байланыс беріледі</p>	<p>- өз ойын өмір шындығымен байланыстырып жүйелі жеткізеді.</p> <p>Өзін өзі бағалау</p>	 <table border="1" data-bbox="1268 660 1436 940"> <tr> <td>12.00</td> <td>Сабақтағы жетістіктерім</td> </tr> <tr> <td>15.00</td> <td>Тапсырма орындаудағы кедергілер</td> </tr> <tr> <td>18.00</td> <td>..... білімді толықтыру керекпін</td> </tr> <tr> <td>21.00</td> <td>Өмірімде мыналарды .....есіме ұстаймын</td> </tr> </table>	12.00	Сабақтағы жетістіктерім	15.00	Тапсырма орындаудағы кедергілер	18.00	..... білімді толықтыру керекпін	21.00	Өмірімде мыналарды .....есіме ұстаймын
12.00	Сабақтағы жетістіктерім											
15.00	Тапсырма орындаудағы кедергілер											
18.00	..... білімді толықтыру керекпін											
21.00	Өмірімде мыналарды .....есіме ұстаймын											

БӨЛМЕДЕГІ ЗАТТАР

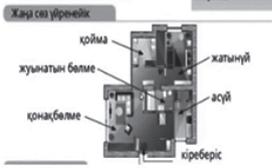
С.К.БАЛМУКАШЕВА,

Алға қаласы, №4 Алға орта мектебінің қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

<p>Пән: Қазақ тілі Т2</p>	<p>Бөлім: I Менің Отаным – Қазақстан</p>
<p>Сынып: 4 «Г» Оқу бағдарламасына сәйкес оқу мақсаттары</p>	<p>Қатысқан оқушылар: 10 Қатыспаған оқушылар : 2</p> <p>4.3.4.1 мұғалімнің қолдауымен мәтін мазмұнын және кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалауға бағытталған сұрақтар (неліктен? не үшін?) құрастыру және оған жауап беру</p> <p>4.5.1.1 мұғалімнің қолдауымен шылауларды, көмекші сөздерді ажырату, ауызекі және жазба тілде қолдану</p>
<p>Сабақтың мақсаты:</p>	<p>Барлық оқушылар: мұғалімнің қолдауымен мәтін мазмұнын және кейіпкерлердің іс-әрекетін бағалауға бағытталған сұрақтар (неліктен? не үшін?) құрастырады және оған жауап береді, мұғалімнің қолдауымен шылауларды, көмекші сөздерді ажыратады, ауызекі және жазба тілде қолданады.</p>
<p>Тілдік мақсаттар</p>	<p>Асүй, қонақбөлме, жуынатын бөлме, кіреберіс, қойма</p>
<p>Сабақтың барысы</p>	

Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы (5 минут)	<p>«Психологиялық жағымды ахуал қалыптастыру: «Сенім аралы» Мақсаты: жылылық, сенімділік деңгейін, еркіндікті дамыту. Оқушылар шеңбер болып отырады. Бастапқы қатысушы жанындағы көршісінің қолын ұстап, «Мен саған сенемін, себебі сен ...» сөйлемді бір сөзбен аяқтайды. Тренинг шеңбер бойымен жалғасады, соңында бір-бірлерінің қолдарын ұстайды. Сөйлемді мынандай сөздермен аяқтайды: мейірімдісің, ақылдысың, әдептісің, ұқыптысың, тәртіптісің, әдемісің, т.б.</p> <p>Үй жұмысын тексеру Сабақтың тақырыбын, мазмұнын суреттер арқылы болжайды.</p>			Слайд
Сабақтың ортасы (6-37 минут)	<p>1. Сөздікпен жұмыс. Асүй-қушна қонақ бөлме – гостинная жуынатын бөлме – ванная кіреберіс – прихожая қойма-склад Жаңа сөздермен таныстырады, оқушыларға қайталатады.</p> <p>2. Оқылым. Айтылым Жаңа сөз үйренейік</p> <p>3. Айтылым. 1-тапсырма Сұрақтарға жауап бер <i>Сергіту сәті</i></p> <p>4. Оқылым. Айтылым. 2-тапсырма. Көп нүктенің орнына тиісті қосымшаларды қойып оқы. <i>3-тапсырма Ойлан!</i></p>	<p>Тыңдалым, айтылым. Жаңа сөздерді жазады, сөз тіркестерін, сөйлем құрастырады.</p> <p>Оқылым. Айтылым</p> <p>Айтылым. Үлгі: Сендердің үйлеріңде керует қай бөлмеде тұр? Біздің үйде керует.....</p> <p>Сергіту сәтін орындайды.</p> <p>Үлгі: Сендердің ойыншықтарың неге асүйде жатыр? Сөйлемдерді толықтырады. Тәуелдік жалғауларын дұрыс жалғайды</p> <p>Суретке қарап, айтады. Олардан ереже шығарады.</p>	<p>«Бас бармақ» </p> <p>Дескриптор: - жаңа сөздерді қолданып, сұрақтарға жауап береді.</p> <p>Өзара бағалау Дескриптор: - жаңа сөздерді пайдаланады, тәуелдік жалғауларды дұрыс қолданады, сөйлемдерді дұрыс құрастырып айтады.</p>	Оқулық 28 бет сөздік слайд
Сабақтың соңы 3 минут Бағалау	<p>5. Жазылым <i>4- тапсырма. Суретті сөзге айналдыр, қосымшаны дұрыс жалға..</i></p>	<p>Сөйлемдерді толықтырады. Тәуелдік жалғауларын дұрыс жалғайды</p> <p>Суретке қарап, айтады. Олардан ереже шығарады.</p> 	<p>Өзара бағалау: «Өте жақсы», «Жақсы», «Талпын»</p> <p>«Бас бармақ» </p>	Слайд Оқулық 29 бет

Сабақтың соңы 3 минут	Үй тапсырмасын беру: 29 б. 5-тапсырма		
	Кері байланыс «Бағдаршам» әдісі Қызыл- мүлдем түсінбедім Сары- жартылай түсіндім Жасыл-толық түсінікті	Оқушылар сабақта алған білімдерін бағдаршамның түстері арқылы түсінгенін білдіреді	
Бағалау	Мұғалім формативті бағалауы бойынша қорытынды балын қояды.		

Қ.ЖҰМАДІЛОВ «ТАҒДЫР» РОМАНЫ

Ә.Ә.БЕКЕТ

«Шоқысу негізгі орта мектебі» КММ

Мектеп атауы	«Шоқысу негізгі орта мектебі » КММ			
Мұғалімнің Т.А.Ә.	Бекет Әділбек Әбілқайырұлы			
Класы	10			
Пәні	Қазақ әдебиеті			
Бөлім	Заман дәуір тұлғасы			
Оқу мақсаты	Т/Ж1 10.1.1.1.Әдеби шығарманың сюжеттік композициялық құрылысын талдау арқылы идеялық мазмұнын терең түсіну; 10.1.2.1 әдеби шығармадағы көтерілген мәселелерді ұлттық мүдде тұрғысынан ашу.			
Сабақ мақсаты	Романының сюжеттік-композициялық құрылысын талдау арқылы идеялық мазмұнын терең түсіну арқылы әдеби шығармадағы көтерілген мәселелерді ұлттық мүдде тұрғысынан ашады.			
Бағалау критерийі	<ul style="list-style-type: none"> · романының сюжеттік-композициялық құрылысына талдау жасау арқылы романның идеялық мазмұнын ашады; · әдеби шығармадағы көтерілген мәселелерді ұлттық мүдде тұрғысынан ашып талдайды. 			
Саралау Бағалау	Диалог негізінде оқыту, нәтиже бағытталған немесе мәтін бойынша саралау әдісі ҚБ «Комментарий жасау», «Екі жұлдыз,бір тілек», Өзара бағалау «Бағалау парағы»			
Ойлау дағдыларының деңгейі	Білу, түсіну және қолдану			
ЕҚББ	Сөйлеуінде кемістігі бар бала			
Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақ тың басы	«Бұрыштар» әдісі Тапсырма	• Оқушылар сұрақпен танысады.	Өзара бағалау.	10-сынып «Қазақ әдебиеті» оқулығы

<p>Сабактың ортасы</p>	<p>Берілген сұрақты оқып, мүмкін деген жауаптың бірін таңдап, ой бөлісіңіз.</p> <p>Қадамдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Мұғалім оқушыларға сұрақ ұсынады -Мүмкін төрт жауабын сыныптың төрт бұрышына орналастырады. <p>ЕҚББ: Мұғалім көмегімен сұраққа ғаламтор арқылы жауап іздейді.</p> <p>«Түртiп алу» әдiсi бойынша оқушыларға роман туралы қысқаша түсiнктеме берiледi. Мұғалiм «Тағдыр» сөзiнiң мағынасына тоқталады.</p> <p>«Джигсо» әдiсi Тапсырма: Роман мазмұнымен танысып, топта мазмұнын талқылаңыз.</p> <p>Қадамдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. 4 адамнан тұратын топтарға бөлінеді. 2. Содан кейін 1, 2, 3, 4-ке санау арқылы 1-лер бөлек, 2, 3, 4-өз алдына «жұмыс» тобын құрайды. 3. 4 бөлікке бөлінген мәтіннің 1-бөлігін 1-лер, 2-бөлігін 2 санын алғандар, 3, 4 – нөмірлі топтарға оқуға тапсырылады. 4. Роман мазмұнын жұпта, сосын ұжымда талқылайды. 5. Оқушылар бастапқы топтармен қайта табысып, өздерінің үйреніп келген бөліктеріндегі мазмұнды ортаға салады. <p>ЕҚББ: Сыныптастарының көмегімен роман мазмұнын түсінеді.</p> <p>«Сенім, өкіл, таңдау, бәрі» әдiсi Тапсырма: Романның композициялық құрылысына талдау жасап идеясын анықтаңыз.</p> <p>Қадамдары:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Топтарға бөлінеді: 	<ul style="list-style-type: none"> • Оқушылар өзіне дұрыс деген жауаптың қасына барып тұрады. • Алдыңғы білімді еске түсіреді. • Таңдаған жауаптарын топтық жұмыста тұжырымдайды. • Өздерінің көз қарастарын дәлелдейді. <ol style="list-style-type: none"> 1. Топқа бөлінеді: 2. Романды жеке, жұпта талқылап, топта бөліседі. 3. Білім алушылар бірін-бірі оқытуға үйренеді. 4. Өзіне деген сенімділігінің қалыптасады. <ol style="list-style-type: none"> 1. Әр топ өздеріне берілген рөл бойынша жұмыс жасайды. 2. Сюжеттік-композициялық құрылысын талдайды. 3. Негізгі идеясын, мақсатын анықтайды. 	<p>«Комментарий жау» әдісі</p> <p>Бағалау критерийі: Романының сюжеттік-композициялық құрылысына талдау жасау арқылы романның идеялық мазмұнын ашады;</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Құрылысына талдау жасайды; • романның негізгі идеясын анықтайды; 	 <p>Сұрақ: Қаблеш Жұмаділов қандай жазушы?</p> <table border="1"> <tr> <td>1-бұрыш</td> <td>Қ.Жұмаділов – казак кара сөзінiң дарабозы</td> </tr> <tr> <td>2-бұрыш</td> <td>Қ.Жұмаділов – казак тарихи романистикасының беделдi өкiлi</td> </tr> <tr> <td>3-бұрыш</td> <td>Қ.Жұмаділов – ерен еңбек иесi</td> </tr> <tr> <td>4-бұрыш</td> <td>Қ.Жұмаділов – ұлтжанды жазушы.</td> </tr> </table> <p>https://www.youtube.com/watch?v=WEYL6nQrHWU</p> <p>«Тағдыр» романының шағын мазмұндық парақ.</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">Шығарманың композициялық құрылысы:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Оқиғаның басталуы</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Оқиғаның байланысуы</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Оқиғаның дамуы</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Шиеленісуі</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Шарықтау шегі</td> <td></td> </tr> <tr> <td>Шешімі</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>	1-бұрыш	Қ.Жұмаділов – казак кара сөзінiң дарабозы	2-бұрыш	Қ.Жұмаділов – казак тарихи романистикасының беделдi өкiлi	3-бұрыш	Қ.Жұмаділов – ерен еңбек иесi	4-бұрыш	Қ.Жұмаділов – ұлтжанды жазушы.	Шығарманың композициялық құрылысы:		Оқиғаның басталуы		Оқиғаның байланысуы		Оқиғаның дамуы		Шиеленісуі		Шарықтау шегі		Шешімі	
1-бұрыш	Қ.Жұмаділов – казак кара сөзінiң дарабозы																									
2-бұрыш	Қ.Жұмаділов – казак тарихи романистикасының беделдi өкiлi																									
3-бұрыш	Қ.Жұмаділов – ерен еңбек иесi																									
4-бұрыш	Қ.Жұмаділов – ұлтжанды жазушы.																									
Шығарманың композициялық құрылысы:																										
Оқиғаның басталуы																										
Оқиғаның байланысуы																										
Оқиғаның дамуы																										
Шиеленісуі																										
Шарықтау шегі																										
Шешімі																										

<p>Сабақ-тың ортасы</p>	<p>«Сенім» қағазы түскен топ мұғалімнің сеніміне кірген топ болып есептеліп тапсырманы тексеруге көмектеседі;</p> <p>«Өкіл» қағазы түскен топ іштерінен жауап беруге бір оқушыны өкіл етіп шығарады;</p> <p>«Таңдау» түскен топтан жауап беретін оқушыны мұғалім өзі таңдайды;</p>																
<p>Сабақ-тың соңы</p>	<p>«Бәрі» қағазы түскен топ бәрі бірге кезектесіп жауап береді.</p> <p>2. Кесте таратылады.</p> <p>ЕҚББ: Сыныптастарының көмегімен роман мазмұнын түсінеді.</p> <p>«ПОПС» формуласы» әдісі Тапсырма: Берілген сұраққа тұжырым жасаңыз. Сұрақ: «Не себепті Демежан жабылған жаладан құтыла алмады?» Қадамдары: 1. Үлестірме қағазы беріледі. 2. Сұраққа төмендігідей реттілікпен жауап береді. • «Менің ойымша ...» • «Себебі, мен оны былай түсіндіремін ...» • «Оны мен мына мысалдармен, фактілермен дәлелдей аламын ...» • «Осыған байланысты мен мынадай шешімге келдім ...» ЕҚББ: Мұғалім көмегімен сұраққа жазбаша жауап береді.</p>	<p>1. Сұраққа жауап береді.</p> <p>2. Романда көтерілген мәселелерді ұлттық мүдде тұрғысынан қарастырады;</p> <p>3. Өзіндік пікірін білдіреді.</p> <p>4. Өмірмен байланыстырады.</p> <p>5. Шешім шығаруға дағдыланады</p>	<p>Бағалау критерийі: Әдеби шығармадағы көтерілген мәселелерді ұлттық мүдде тұрғысынан ашып талдайды.</p> <p>Дескриптор: Сұраққа жауап береді; Романда көтерілген мәселелерді ұлттық мүдде тұрғысынан қарастырады; Өзіндік пікірін білдіреді.</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Оқушы аты-жөні</th> <th>Өзіндік ой</th> <th>Себебі</th> <th>Дәлел</th> <th>Қорытынды</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> <td> </td> </tr> </tbody> </table>	Оқушы аты-жөні	Өзіндік ой	Себебі	Дәлел	Қорытынды								
Оқушы аты-жөні	Өзіндік ой	Себебі	Дәлел	Қорытынды													
<p>Сабақ-тың соңы</p>	<p>«3-2-1» әдісі Тапсырма: Оқушылар бүгінгі сабақтағы 3-маңызды ақпаратты айтады, 2-ұсыныс білдіреді, 1-сұрақ қояды.</p> <p>Қадамдары: Кеспе қағазы таратылады. Білім алушылар жеке орындайды. Топта және аудиторияда бөліседі.</p> <p>ЕҚББ: Кестеге сабақта не үйренгендігін түсіреді.</p>	<p>1. Кестені толтырады.</p> <p>2. Сабақ бойынша үйренгендері туралы бір-бірімен пікір алысады.</p>	<p>Бағалау парағы</p>	<table border="1"> <thead> <tr> <th>3 маңызды ақпарат</th> <th>2 ұсыныс</th> <th>1 сұрақ</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>1.</td> <td rowspan="3"> </td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>2.</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td> </td> </tr> <tr> <td colspan="3">Оқушының аты-жөні:</td> </tr> </tbody> </table>	3 маңызды ақпарат	2 ұсыныс	1 сұрақ	1.	1.		2.	2.	3.		Оқушының аты-жөні:		
3 маңызды ақпарат	2 ұсыныс	1 сұрақ															
1.	1.																
2.	2.																
3.																	
Оқушының аты-жөні:																	

Қосымша ресурстар

Тарихи роман — белгілі бір тарихи оқиғаға байланысты туған шығарма. Тарихи шығармаларда оқиғаның дәлдігі сақтала бермейді, әр кезеңнің тарихи-әлеуметтік, қоғамдық-саяси бет-бедері көркемдік тұрғыдан қорытылып бейнеледі. Бұл жанрда жалпыхалықтық мемлекеттік мүдделер басты сипат алады. Тарихи роман негізін тарихта болған оқиға желісі құрайды. Тарихи роман кейіпкерлері де - өмірде болған адамдар.

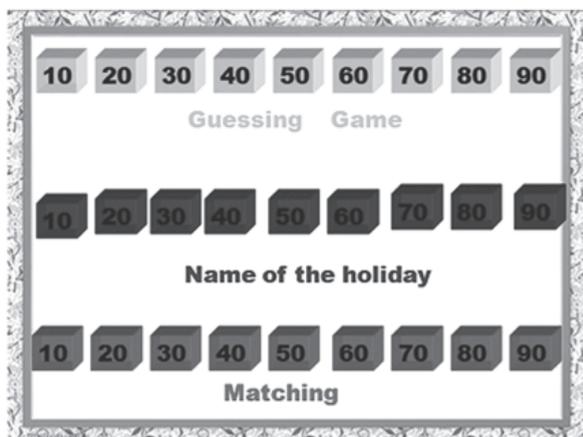
THE RULE OF THE GAME

Ш.М.ГРОБОВА,

*Ақтөбе облысы, Алға қаласы
№4 Алға орта мектебі*

Интеллектуалды ойын Тақырыбы: “Star hour”

You will take turns. Select a category. There are three categories: «Guessing game», «Name of the holidays», «Matching». Price of the issue depends on the numbers in the figure, the selected category. The answer may give the other competitor, if you didn't give a complete answer. If you give right answer you will get points. Then turn passes to the others. The game ends when all the figures are open. The winner is with the greater number of points

I. Category «Guessing game»

1. During what holiday do American people eat their traditional food: roast turkey? (**Christmas**)
2. It is on the 14 February. People send special cards to someone they love. Usually they don't sign their

names. The person who gets the card has to guess who sent it.

(**St. Valentine's Day**)

3. What traditional celebration in Britain is connected with pumpkin?(**Halloween**)

4. What is the holiday when children put on spooky costumes, walk from house to house and ask “Trick or treat”?(**Halloween**)

5. What holiday is held in honor of the birth of Christ?(**Christmas**)

6. When do the British promises to try to be better themselves for the next period of their lives?(**New Year**)

7. Guess what people usually wish to each other on holidays. I swghi a aydoypapyyh !(**I wish you a happy day!**)

8. People decorate the houses with bright lights and ornaments. They exchange postcards and gifts. Children like this holiday very much, because they always find presents early in the morning.(**Christmas**)

9. It is celebrated in spring. Flowers and cakes are the traditional gifts for all women. All women try to be nice and happy on this day. (**Mother's day**)

II. Category «Name of the holiday»

1. The fist holiday of the year is .... Children always wait for Father Frost to come and give them a present. (**New Year**)

2. It is on the 14 February. People send special cards to someone they love. Usually they don't sign their names. The person who gets the card has to guess who sent it.(**St. Valentine's day**)

3. It is celebrated in spring. Flowers and cakes are the traditional gifts for all women. All women try to be nice and happy on this day. (**Mother's day**)

4. It is the day when the school year traditionally starts. This day also marks the end of summer and the beginning of autumn. (**Day of Knowledge**)

5. It is the most important holiday in our country. It is in spring. People have street parades (**Victory day**)

6. People decorate the houses with bright lights and ornaments. They exchange postcards and gifts. Children like this holiday very much, because they always find presents early in the morning. (**Christmas**)

7. The traditional colours of this holiday are orange, black and yellow. Children dress up in costumes of skeletons, goblins, black cats and spiders. There are many jack-o-lanterns in the streets when it is dark. (**Halloween**)

8. On this holiday people say good-bye to winter. People cook pancakes with honey or sour-cream, they sing songs and dance. (**Maslenitsa**)

9. This day is in April or at the end of March. People give each other eggs. (**Easter**)

III. Category « Matching.»

1. Star, **present**, postcard, dish
2. Eggs, flowers, roast turkey, **pumpkin**
3. Meal, **Christmas tree**, bells, firework
4. Church, witch, **costume**, charity
5. Crackers, disco, **ghost**, party
6. Guest, food, **heart**, birthday
7. Festival, trick, **bauble**, garden
8. **Pancake**, honey, sour cream, caviar
9. **Altybakan**, swing, spring, yurt

Conclusion.

What kind of category did you like? What kind of task was the most difficult?

АЙГҮЛ КЕМЕЛБАЕВА «ШАШТЫ» ӘҢГІМЕСІ

Ж.Қ.ДОСМАҒАМБЕТОВА,

Әйтеке би ауданы Ж. Сәрсенов атындағы ЖОББММ

Мектеп атауы:	Әйтеке би ауданы Ж. Сәрсенов атындағы ЖОББММ			
Мұғалімнің аты, тегі:	Досмағамбетова Жанар Казыбаевна			
Класы :	10			
Пәні:	Қазақ әдебиеті			
Бөлім:	Парасат пайымы			
Оқу мақсаты:	10.1.5.1 ұлттық құндылықтардың маңыздылығын контекстермен үндестіру; 10.3.2.1 көркем шығармадағы көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға беру			
Сабақтың мақсаты:	Көркем шығармадан ұлттық құндылықтарды тауып, көтерілген мәселелерді анықтап, жаңашылдығына баға беру.			
Ойлау дағдыларының деңгейі	Жоғары деңгей			
Ерекше қажеттілігі бар білім алушы	ЕҚББА есте сақтау қабілеті төмен, қабылдауы жай.			
Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	«Шаттық шеңбері» әдісі -Шенберкұрады -Шенберде тұрған оқушылар 1-3 реттік санымен санайды. 1-топ «Көк бөрі» 2-топ «Көк бай-	Оқушылар өздерінің жеті атасын айтады. Сұраққа жауап береді		«Бүгінгі күнді түсініп-түйсіну үшін де, болашақтың дидарын көзге елестету үшін де кешегі кезеңге көз жіберуіміз керек» Н. Ә. Назарбаев

	<p>рақ »3-топ « Көк аспан » «Киелі тіркестер» әдісі арқылы топқа бөлінеді</p> <p>Тапсырма: Жеті атасын айту, кейіпкерге жазған хаттарын оқу.- Оқушылар жеті атасын айтады- Үй тапсырмасына жауап береді</p>	<p>. Кейіпкерге жазған хаттарын оқиды.</p>		
С а - бақтың ортасы	<p>«Кім жылдам?» әдісі</p> <p>Тапсырма: Оқулықпен жұмыс. Шығармадағы мақал-мәтел, тұрақты тіркестердің мағынасын ашып, өмірмен байланыстырып, жаңашылдығына баға беру тапсырылады.</p> <p>- Бастапқы топтарға шығарманы көлеміне сәйкестендіріп бөліп береміз</p> <p>-Топ мүшелері жеке танысады-Топта шығармадағы құндылықтарды табады</p> <p>-Келесі топпен ауызша бөліседі.</p> <p>-Топта контекстермен жұмыс жасайды.</p> <p>ЕҚББА қазақтың салт-дәстүрлерін оқулықтан тауып оқуда жеке қолдау көрсетіледі.</p> <p>«Жағдаяттан шығу жолы» әдісі.</p> <p>Тапсырма: Алыс сапарға дайындық жасау тапсырылады.</p> <p>-Әр қатарға адам өмір сүруіне қолайсыз 3 жер атауы беріледі.</p> <p>- Таңдалған жерге байланысты әр қатар бір оқушыны ортаға дайындап шығарады.</p> <p>- Дайындық барысында сапарға аттанатын жеріне байланысты керек-жарақтарын дайындау керек.</p> <p>1- топ «Көк бөрі» тобына таулы жер</p> <p>2-топ «Көк байрақ» тобына орманды жер</p> <p>3-топ «Көк аспан» тобына шөл дала</p> <p>ЕҚББА сапарға дайындаған заттардың тізімін жасап оқып беру тапсырылады.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Оқушылар жұмыс жасайды. • Оқушылар шығармадан ұлттық құндылықтарды табады, талдайды. • Маңыздылығын контекстермен үндестіреді, <p>Оқушылыр топпен жұмыс жасайды.</p> <p>Әр топ бір оқушыны алыс сапарға дайындайды. Керек заттарын осы заман талабын сай болуы керек. Тасқұл қарт пен жас баланың өмір сүрген дәуірі мен осы заманды байланыстырып, жаңашылдығына баға береді.</p>	<p>Бағалау критерий:</p> <p>Ұлттық құндылықтардың маңыздылығын табады, контекстермен үндестіреді.</p> <p>Дескриптор:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Контекстермен жұмыс жасайды. 2.Шығармадан құндылықтарды табады. 3.Өз ойын ортаға салып, өмірмен байланыстырады <p>Қ.Б:</p> <p>«Мадақтау» әдісі</p> <p>Бағалау критерий:</p> <p>Көтерілген мәселелердің жаңашылдығына баға береді:</p> <p>Дескрипторы:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Жағдаятты шешеді; 2.Әңгімедегі заман көрінісі мен қазіргі заманды ұштастырады? <p>Қ.Б:</p> <p>«Мадақтау» әдісі</p>	<p>Кеспе қағаздары</p>

<p>Сабақтың соңы</p>	<p>«Бір қадым алда» әдісі Тапсырма: Сұрақтар қойылады -Тапсырманы жұппен орындайды -Берілген сұрақтарға жауап береді. Жауап берсе бір қадым алға шығады, жауап бере алмаса орнында қалады. ЕҚББА шығармадағы кейіпкерлерді жазып оқып беру тапсырылады. Шығармада тұлпармен оза шапса, сіздер біліммен оза шабыңыздар. Қазіргі заман білімдікі</p>	<p>Берілген сұрақтарға жауап береді. Жауап берсе бір қадым алға шығады, жауап бере алмаса орнында қалады.</p>	<p>Бағалау критерийі: - Ұлттық құндылықтардың маңыздылығын табады,- Контекстермен үндестіреді. Қ.Б: «Алақан түйістіру» Дескрипторы: - Тапсырмаларды орындайды.- Қойылған сұрақтарға жауап береді «Ашық аспан» маған бәрі түсінікті. «Бұлт» кейбір тапсырмаларды орындауда қиын болды. Бұлттан өте алмадым «Жер» Жерден көтеріле алмадым. Тапсырмалар қиын болды.</p>	 <p>Білікке сенген заманда, Ешкімге есе бермедік. Білімге сенген заманда, Қапыда қалып жүрмелік.</p>
----------------------	--	---	---	--

Сабақ барысында қолданылған ресурстар.
<https://kk.wikipedia.org/wiki/>
<https://www.google.com/>
<https://kaz.nur.kz/kaleidoscope/1789633-tsiizdesl-kru-neni-bildiredi/>

- 1- тапсырма бойынша
- 1.Бөрі көсемі абадан болар, бөрі күшігі бөлтiрiк болар.
  - 2.Әр түлкі өз құйрығын мақтайды.
  - 3.Темірді қызған кезде соқ.
  4. Өзекті жанға бір өлім.
  - 5.Құлдан да бір сөз.
  - 6.Бұқаға туған күн бұзауға туады.
  7. Ер қанаты – ат.
  8. Құлан қағынан жерісе, су таба алмай шөлден өлер.
  9. Адам аласы ішінде, мал аласы сыртында.
  - 10.Бас жарылса бөрік ішінде.
  - 11.Өлгенің тіріліп, өшкенің жанды.
  - 12.Есің барда елің тап
  - 13.Көшпенділер – құм тәңірлері

- «Бір қадам алға» әдісінің сұрақтары
 Қойылатын сұрақтар:
- 1.Баланың толық аты –жөні кім? (Кенжебек атасы - Ерторы , әкесі- Құлпейіс)
  2. Бес қаруын асынған жауынгер ел.(Ғөклен)
  3. Қазақтарда Түрікпенмен жиі соғысқан ру (Адай)
  - 4.Әуле пірі кім? Жылқы пірі кім?(Баба түкті Шашты Әзиз, Жылқы пірі Қамбар ата)
  - 5.Тәңірі текті түркі кімнің тұқымы?(Көкбөрі тұқымы)
  - 6.Түрікпен сұмпайы зорлықты кімдерден жұқтырған?(Парсылардан. Түрікпен Парсылыарға біртабан жақын)
  7. Түрікпен жылқыны құмға аунатады ма әлде суға шомылдырады ма? (Құмға аунатады)
  8. Тасқұл Кенжебекке қандай сый берді? (Мойнағы күміспен күптелген тобылғы қамшы)
  9. Баланың басына ақ орамал тағып шабуының сыры неде? (Адайдың туы ақ)

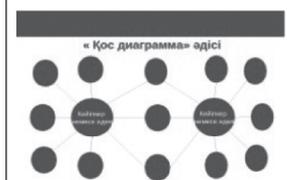
ІЛИЯС ЖАНСҮГІРОВ «ҚҰЛАГЕР» ПОЭМАСЫ**Р.С.ЖЕТПИСБАЕВА,**

Ақтөбе облысы, Қобда ауданы, Жаңаталап негізгі мектеп- бөбекжайы

Сыныбы	9			
Пәні	Қазақ әдебиеті			
Бөлім атауы	Адам жанының құпиясы			
Оқу мақсаты	9.1.1.1 әдеби шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасау			
Сабақ мақсаттары	Шығарма мазмұнын түсінеді, сюжеті мен композициясын анықтап, осы тектес шығармамен салыстыра отырып, талдау жасайды.			
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану, жоғары			
ЕҚББ	Баяу кимылдайтын оқушы			
Сабақ барысы				
Сабақ кезеңі	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Басы	<p>«Суреттер сөйлейді» әдісі Тапсырма: сабақ тақырып бойынша ойларын ортаға шоғырландыру</p> <ul style="list-style-type: none"> • Оқушыларға қиынды қағаздар таратылады • Суретті қиынды арқылы құрастырады • Құрастырған сурет бойынша ойланады • Суреттерге сай топтарға бөлінеді <p><i>1-топ: «Тұлпар»</i> <i>2-топ: «Сәйгүлік»</i> <i>3-топ: «Пырақ»</i></p> <p>«Ой шақыру» әдісі Тапсырма: Шығарма мазмұнын естеріне түсіру</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ақан серінің «Құлагер» әнін тыңдату. • Жетекші сұрақтар қою. Жалпы сұрақ: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ақан сері Ереймен тауының етегінде кімнің асына келді? 2. Ақанның Құлагерді ертіп келгенін естіп асқа тағы кім келді? 3. Құлагерге өз бағасын берген кім еді? 4. Жарыста жүйрік атты қай жерде мерт қылады? 5. Саған шығарманың қай тұсы үлкен ой салды? <ul style="list-style-type: none"> • Жекеленген оқушылар сұрақтарға жауап береді • Қалғандары толықтырады ЕҚББ сыныптастарының айтқан жауаптарын қайталап беруге мүмкіндік алады 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Қиындылардың жартысын іздеп табады 2. Суретті толық құрастырады 3. Сурет туралы ойларын айтады 4. Сұрақтарға жауап іздейді 5. жекелеген оқушылар толыққанды жауап береді 6. Сабақ тақырыбы мен мақсатын болжап, пікір білдіреді 	Мұғалім ауызша бағалауы	қиындылар

<p>Орта-сы</p>	<p>«Таны. Бөліс. Шешім шығар» әдісі. Тапсырма: шығарманың құрылымына талдау жасау</p> <ul style="list-style-type: none"> – Шығарма үзіндісін естеріне түсіріп кестеге тізбектеп жазады – Жұптарымен бірлесіп, толықтырады – Шығарма басы, ортасы, соңы туралы ойланып, ақпараттарды жинақтайды – Шығармаға сюжеттік-композициялық мазмұнын анықтайды. – Түсініктеме беріп, сұрақтар қояды – жұмыстарды кестеге жинақта <p>«Қос диаграмма» әдісі Тапсырма: Шығармаға сюжеттік-композициялық мазмұнын талдайды</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шығармаға сюжеттік-композициялық мазмұнын талдайды • шығарманың сюжеттік-композициясын Сәкен Жүнісовтың «Ақырғы бәйге» әңгімесінің мазмұнымен салыстыр, талдау жаса. • Оқушыларға екі шығармадағы ұқсастықты тапқызады. • Шығарманың мазмұнын салыстырып, әр оқушыға жеке жұмыс жасатады. • Кестеге толтыр <p>ЕҚББ диалог арқылы қолдау көрсетіледі, жеке жұмыс орындауға, танысуға уақыт беріледі</p>	<p>1. Шығарманы басы, ортасы, соңындағы әрекеттерге қарай жинақтайды</p> <p>2. Сюжеттік – композициялық талдаудың реттілігін естеріне түсіріп шығарманы талдайды</p> <p>3. Жеке және топпен жұмыс жасайды</p> <p>4. Әр топ өз талдауларымен бөліседі.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жұптарымен бірге талқылауға қатысады • Шығармаға сюжеттік-композициялық талдау жасайды. • Бір - біріне сұрақтар қойып толықтырады. • Шығармадағы ойды анықтап, ортақ іс-әрекеттерді, ұқсастықты табады. • Шығарманың сюжеттік-композициясын өзге шығарманың мазмұнымен салыстырады, талдау жасайды. • оқушы жеке кестеге түсіреді. 	<p>Бағалау критерийі: - Шығарманың сюжеттік-композициялық мазмұнын анықтайды.</p> <p>Дискреторлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мазмұнның етерінде түсіріп бөлімдерге бөліп, тізбектейді • Сюжеттік композициялық мазмұнын анықтайды <p>Бағалау критерийі:- Сюжеттік-композициялық талдау жасайды, өзге шығармалармен салыстырады.</p> <p>Дискреторлары:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Екі шығармамен танысады Айырмашылықтары мен ұқсастықтары н табады • Кестеге толтырады <p>ҚБ әдісі «Жұдырық-алақан» (Қол қимылдарын көсету) Өзін өзі бағалау</p>	<p>Қазақ әдебиеті оқулығы Атамұра-2019 143-155-бет</p>
<p>Соңы</p>	<p>«Аламан бәйге жолы» әдісі Тапсырма: оқу мақсатына жету жетпеу деңгейін бағалайды, ойын қорытындылайды</p> <ul style="list-style-type: none"> • жылқының суреті салынға қағаз таратылады. • Тақтада бәйге жолы жасалынған. • сабақты түсінгендігін, орындаған жұмыстарын өз тұлпарын бәйге жолына қоюымен бағалайды. 	<ul style="list-style-type: none"> • Жеке жұмыс орындайды • Оймен көпшілікпен бөліседі • Бір біріне сындарлы кері байланыс береді 		

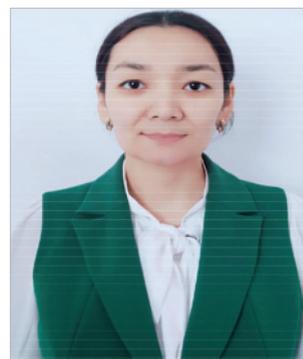
	<p>- сабақты жақсы түсінгендер өз тұлпарын алғашқы орынға орналастырса, - сабаққа байланысты кейбір тұстарым бар дейтіндер өз тұлпарын бәйге жолының ортасына, - түсінген жоқпын дейтіндер өз тұлпарларын бәйге жолының соңына орналастырады. ЕҚББ ойын жинақтап жазуға түрткі сұрақтар беріп ойын жеткізуге көмек қолдау беріледі</p>			
--	---	--	--	--

ФАСТФУДТЫҢ ЗИЯНЫ

Г.Н.ЖАРИКОВА,

№4 Алға орта мектебінің
 қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі
 Алға қаласы

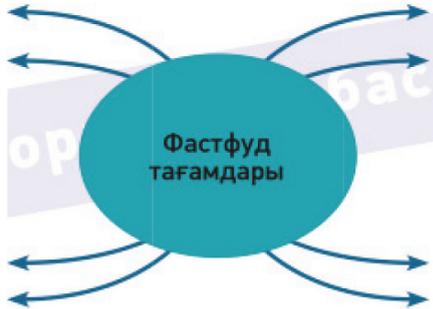
Тарау Педагогтың немесе бөлім атауы:	Денсаулық зор байлық «Ең үлкен байлық» ертегісі			
Т.А.Ә.	Жарикова Гаухар Нурлановна			
Күні:				
Класс:	5 «В» Қатысқандар: 14	Қатыспағандар:		
Оқу мақсаттары:	5.1.6.1. Тындалым материалдарының мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беру 5.4.3.1. Жазба жұмыстарын сипаттау, бейнелеу құралдарын қолданып жазу			
Сабақ мақсаты:	- тындалым материалдарының мазмұны негізінде сұрақтарға жауап беріп, жазба жұмыстарын сипаттайды, бейнелеу құралдарын қолданып жазады.			
Уақып кезеңдері	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар
Сабақтың басы	Ұйымдастыру кезеңі: - Амандасу - Оқушыларды түгендеу. «Бір шаңырақ астында» Өлең шумағын бәріміз бірге қайталаймыз. Сүт ішеміз аманда Ағзамызға пайдалы, Тіл үйірет қашан да	Оқушылар сабаққа назарын аударады. Балалар жағымды ахуал қалыптастырады	Белсене қатысып отырған, тапсырма орындаған сайын оқушыларға жеміс-жидек таратылып отырады	«Бір шаңырақ астында» әдісі Оқулық, дәптер.

Қою тәтті қаймағы.
(Қ. Мырза- Әлі)
Қызығушылықтарын ояту.
«Болжау» әдісі
Тақтада неше түрлі фастфуд тағамдары тұрады.

Фастфуд туралы бейнероликті қарайды.
Дескриптор:
- Балалар суреттерге қарап, бүгінгі тақырыпты болжайды.
- Сұрақтарға жауап береді.
Сабәқ мақсаттарымен таныстыру.
«Кластер» әдісі

Дескриптор:
Сызбаны толтырады.

Жұптық жұмыс.

2-тапсырма. Тағамдар алғаш қай жерде шығарылғандарын табу.

1	пицца	Қазақстан	а
2	спагетти	Түркия	ә
3	суши	Қытай	б
4	қазы-қарта	Жапония	в
5	Sosa-Cola	Германия	г
6	Хот-дог	АҚШ	ғ
7	гамбургер	Азия	д
8	фри картобы	Италия	е
9	грек нанғағы	Франция	ж
10	донер	Бельгия	з
11	грек салаты	Грекия	и

Дескриптор:
- Тағамдардың қай жерде шығарылғандарын таба алады.

Топтық жұмыс.

Оқушылар өздеріне ұнаған фастфуд тағамын тандап, топқа бөлінеді.

Балалар суреттерге қарап, бүгінгі тақырыпты болжайды.

<https://youtu.be/Ew19otaUQw0>

Бейнероликтен кейін, оқушылар сұрақтарға жауап береді, кластер әдісін толтырады.

Сабәқтың ортасы

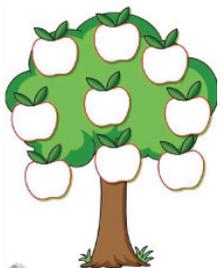
Оқушылар бірлесіп, жұптасып, тағамдардың қай жерде шығарылғандарын табады.

Кеспе қағазы

Үнтаспадан мәтінді тыңдайды.

<p>Сабақтың соңы</p>	<p>3-тапсырма.</p> <p>Үнтаспадан мәтінді тыңдайды. «Пицца» тобы - Мәтінге қатысты сұрақтарға жауап береді. Әр пицца бөлігінде сұрақтар дайын тұрады.- «Фри картобы» тобы – фастфудтың зияны туралы мәлімет береді.</p> <p>«Бургер» тобы – фастфудтың пайдасы туралы айтады.</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Топқа бөлінеді. - Топ ережесін еске түсіреді. - Үнтаспадан мәтінді тыңдайды. - Мәтінге қатысты тапсырмаларды орындайды. - Жазылым. 5-тапсырма. <p>Үш қатардағы сөздерді пайдаланып, сөйлем құра, не туралы жазғаныңды сипатта</p> <table border="1" data-bbox="271 869 702 1025"> <tr> <td>1</td> <td>Тез</td> <td>1</td> <td>сусындар</td> <td>1</td> <td>төмен</td> </tr> <tr> <td>2</td> <td>Асказан</td> <td>2</td> <td>тамақтану</td> <td>2</td> <td>тағамдар</td> </tr> <tr> <td>3</td> <td>Дұрыс</td> <td>3</td> <td>сапасы</td> <td>3</td> <td>көбейді</td> </tr> <tr> <td>4</td> <td>Тағамның</td> <td>4</td> <td>бұзылатын</td> <td>4</td> <td>зиян</td> </tr> <tr> <td>5</td> <td>Газдалған</td> <td>5</td> <td>ауруы</td> <td>5</td> <td>кажет</td> </tr> </table> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Үш қатардағы сөздерді пайдаланып, сөйлем құрайды. <p>Кері байланыс</p> <p>«Алма ағашы» әдісі</p> <p>Балалар жинаған алма жемісін ағашқа іледі.</p> <p>Жоғары тұрған алмалар – белсене қатысқан, түсінікті.</p> <p>Ортада тұрған алмалар – менің сұрақтарым бар.</p> <p>Төменде тұрған алмалар – ештеме түсінбедім.</p> <p>Оқушылар қанша алма жинағандарын санап, бағаланады.</p> <p>Үй тапсырмасы:</p> <p>Пайдалы тағамдар туралы әңгіме құрастыру</p>	1	Тез	1	сусындар	1	төмен	2	Асказан	2	тамақтану	2	тағамдар	3	Дұрыс	3	сапасы	3	көбейді	4	Тағамның	4	бұзылатын	4	зиян	5	Газдалған	5	ауруы	5	кажет	<p>Берілген тапсырмаларды оқушылар орындайды. Өз ойларын айтады, ортаға салады, бөліседі.</p> <p>Үш қатардағы сөздерді пайдаланып, сөйлем құрайды.</p> <p>Сабакка кері байланыс жасайды. Өз ойларын айтады.</p> <p>Үй тапсырмасын күнделікке жазады.</p>	 	<p>Оқулық</p> <p>А4 қағаздары, түрлі-түсті бояулар, суреттер.</p> <p>Оқулық</p> <p>«Алма ағашы», алма жемістері</p>
	1	Тез	1	сусындар	1	төмен																												
2	Асказан	2	тамақтану	2	тағамдар																													
3	Дұрыс	3	сапасы	3	көбейді																													
4	Тағамның	4	бұзылатын	4	зиян																													
5	Газдалған	5	ауруы	5	кажет																													

Д.ИСАБЕКОВ «ӘПКЕ». ОТБАСЫЛЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

А.А.ЖАЛМҰҚАНОВА,

Ойыл ауданы, Теректі негізгі мектебі

Мектептің атауы	Ойыл ауданы, Теректі негізгі мектебі
Педагогтің аты-жөні	Жалмұқанова Аяжан Асқарқызы
Класы	8
Пәні	Қазақ әдебиеті
Бөлім	Махаббат пен абырой
Оқу мақсаты	8.1.4.1. көркем шығармалардан алынған үзінділерді өз көзқарасын дәлелдеу үшін орынды қолдану; 8.3.2.1. шығармадағы материалдың және рухани құндылықтарды заманауи тұрғыда салыстырып, жаңашылдығына баға беру.
Сабақ мақсаты	Көркем шығармалардан алынған үзінділерді өз көзқарастарын дәлелдеу үшін орынды қолданып, құндылықтарды бүгінгі күнмен салыстыра баға береді.
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Жоғары деңгей, қолдану
ЕҚББ (ерекше қажеттілігі бар білім алушы)	Жеңіл ақыл-ой кемістігі бар оқушы

Уақыт кезеңдері	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының іс-әрекеті	Бағалау	Ресурстар				
Сабақтың басы	<p>«Топтастыру» әдісі Тапсырма: отбасылық рухани және материалдық құндылықтарды топтастыр.</p> <ul style="list-style-type: none"> Маркер түстерімен топтасады; Бірінші топ рухани құндылықтар туралы өз ойларын жазады; Екінші топ материалдық құндылықтар туралы топтастырады; <p>ЕҚББ: «Отбасы» ұғымына түсінік беріп, мүшелеріне кімдер жататындығын атайды.</p>	<p>Оқушылар таңдаған маркер тустері бойынша топқа бөлініп отырады.</p> <p>Әр топ құндылықтар туралы өз ойларын топтастырады</p>	<p>Мұғалім көмегімен аузша бағалау.</p>	<p>1-топ</p> <p>2-топ</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=mOJUj1BX4vA (шығармадан үзінді)</p>				
Сабақтың ортасы	<p>«Stop-кадр» әдісі Тапсырма: алынған үзінділерге өзіндік пікірінді білдір.</p> <ul style="list-style-type: none"> шығарма мазмұнына сай бейне үзіндімен танысады; үзінділерді қолданып өзіндік пікірлерін қағазға түсіреді; өз пікірлері топта талқылап, ой бөліседі. <p>ЕҚББ: Қамажай әрекетіне өз ойын білдіреді.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Бейне үзінділермен танысады; Әр оқушы үзіндіге сай берілген сұрақтарды негізге ала отырып, өз пікірлерін білдіреді; Пікірлерін топта талқылайды. 	<p>Бағалау критерийі: шығармадан алынған үзінділерді қолданып, өз көзқарасын білдіру;</p> <p>Дискрептор:</p> <ul style="list-style-type: none"> Үзінділерді пікір білдіруде қолданады; 	<table border="1"> <tr> <td>1-сұрақ</td> <td>2-сұрақ</td> </tr> <tr> <td>«Қамажай бауырларына аналық жылу бере алды ма?»</td> <td>«Тимурдың әрекеті қаншалықты дұрыс болды?»</td> </tr> </table>	1-сұрақ	2-сұрақ	«Қамажай бауырларына аналық жылу бере алды ма?»	«Тимурдың әрекеті қаншалықты дұрыс болды?»
1-сұрақ	2-сұрақ							
«Қамажай бауырларына аналық жылу бере алды ма?»	«Тимурдың әрекеті қаншалықты дұрыс болды?»							

<p>Сабақтың соңы</p>	<p>«Тұжырымдама» әдісі Тапсырма: шығармадағы құндылықтарды салыстырып, баға бер.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шығарма ішіндегі құндылықтар туралы үзінділермен танысады; • Шығармадағы құндылықтарды саралап жазып шығады; • Жазған құндылықтарын өз өмірімен байланыстырады; • Заманауи тұрғыда салыстырады; • Жаңашылдығына жетекші сұрақтарды негізге ала отырып баға береді. <p>ЕҚББ: шығарма мазмұнына сай өз ойын білдіруде жеке қолдау көрсетіледі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • -оқушылар жұптасып жұмыстанады: • -Шығармадағы құнылықтарды саралап жазады; • -бүгінгі күнмен салыстырып, өзіндік баға береді. • -әр жұптан инспектор тағайындалып, басқа жұптың жұмысын бағалайды. <p>• Оқушылар сабаққа кері байланыс жасайды;</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Үзіндіге сай берілген сұрақтар негізінде өзіндік пікір білдіреді. <p>Қ.Б: «Жапондық бағалу» Дұрыс келісемін», «Толықтырамын, басқа көзқарастарым бар», «Менің сұрақтарым бар»</p> <p>Бағалау критерийі: шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды салыстырып жаңашылдығына баға береді.</p> <p>Дискриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • шығармадағы материалдық және рухани құндылықтарды салыстырады; • құндылықтардың жаңашылдығына баға береді. <p>Қ.Б: «Инспектор» әдісі</p> <ul style="list-style-type: none"> - жұптар бірдей тапсырмалар орындайды; - әр жұптан бір инспектор тағайындалады; - жұптың орындаған жұмысын бағалап, пікірін білдіреді. <p>Өзін-өзі бағалау</p>	 <p>Кесте</p> <table border="1" data-bbox="1177 766 1433 918"> <tr> <td>Материалдық құндылықтар</td> <td>Рухани құндылықтар</td> <td>Бүгінгі күнмен салыстырып, баға беру</td> </tr> </table> <p>Сұрақтар:</p> <table border="1" data-bbox="1177 967 1433 1198"> <tr> <td>1-сұрақ</td> <td>2-сұрақ</td> </tr> <tr> <td>Отбасындағы құндылықтарды сақтау үшін не істеу керек деп ойлайсыздар?</td> <td>Қазіргі таңда Қамажай секілді бар ауыртпалыққа шыдайтын әпкелер бар ма?</td> </tr> </table>	Материалдық құндылықтар	Рухани құндылықтар	Бүгінгі күнмен салыстырып, баға беру	1-сұрақ	2-сұрақ	Отбасындағы құндылықтарды сақтау үшін не істеу керек деп ойлайсыздар?	Қазіргі таңда Қамажай секілді бар ауыртпалыққа шыдайтын әпкелер бар ма?
Материалдық құндылықтар	Рухани құндылықтар	Бүгінгі күнмен салыстырып, баға беру									
1-сұрақ	2-сұрақ										
Отбасындағы құндылықтарды сақтау үшін не істеу керек деп ойлайсыздар?	Қазіргі таңда Қамажай секілді бар ауыртпалыққа шыдайтын әпкелер бар ма?										

	<ul style="list-style-type: none"> • Жеке үлестірме кесте беріледі; • Кестені жеке орындайды; • Сабақтан алған пайдалы ақпараттамен түсініксіз тұстарын жазды. • Өзін таңқалдырған тұсын жазып, өз ойымен бөліседі. <p>ЕҚББ: жаңа ақпараттарымен бөлісуге жеке қолдау көрсетемін.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сабақ барысында өзіне алған ақпараттармен бөліседі. 	
--	---	---	---

Қосымша ресурстар

<https://www.youtube.com/watch?v=mOJUj1BX4vA>

Материалдық құндылықтар	Рухани құндылықтар	Бүгінгі күнмен салыстырып, баға беру
Сұрақтар		
- 1-сұрақ «Қамажай бауырларына аналық жылу бере алды ма?»	2-сұрақ «Тимур бейнесі сендерге қандай ой салды?» сұрақтарын негізге ала отырып, өз пікірлерін білдіреді	
Сұрақтар:		
1-сұрақ	2-сұрақ	
Отбасындағы құндылықтарды сақтау үшін не істеу керек деп ойлайсыздар?	Қазіргі таңда Қамажай секілді бар ауыртпалыққа шыдайтын әпкелер барма?	

SPORTS/ACTIVITIES

D.A.ZAINENOVA,
Sarykhobda secondary school

Unit of a long term plan: Unit 8 Sports	School: Sarykhobda secondary school
Date:	Teacher name: Zainenova Diana Akkalikyzy
Grade: 5	Number present: absent:
Learning objectives	5.R.2. understand with little support specific information and detail in short, simple texts on a limited range of general and curricular topics; 5.S.4. respond with limited flexibility at sentence level to unexpected comments on an increasing range of general and curricular topics;

Lesson objectives		Students will be able to:- figure out specific information and detail in the text about “Sports”-Answer the questions		
Stages / Time	Teachers actions	Students actions	Assessment	Resources
Pre-Reading 3 min	<p>1.Greeting</p> <p>Teacher shows pictures then learners through answering the questions find new theme.</p> <p>1.What are they doing? 2.How often do you do these sports?</p> <p>Teacher displays adverbs of frequency on interactive whiteboard. <i>never, sometimes, often, usually, always</i></p>	<p>Ss look at the pictures then answer the questions and identify the theme of the lesson.</p> <p>Possible answers: I always play football.</p>		<p>Appendix 1 https://previews.123rf.com/images</p>
3 min	<p>Teacher gives a task to acquire unfamiliar words on the text. <i>Key words: fans, pool, gym, keep fit, martial arts, relax.</i></p>	<p>Ss match the pictures to the words. Keys : 1. pool ; 2.keep fit; 3.fans; 4.relax; 5.gym; 6.martial arts.</p>	Mutual assessment	<p>Appendix 2 https://www.google.com/url?s https://www.google.com/url?sa=i https://www.google.com/url?sa=i&</p>
3 min	<p>Teacher checks the students’ answers and pronounce the words in the whole class.</p>	<p>Ss pronounce the words in the whole class.</p>		<p>https://www.google.com/url?sa=i&</p>
While-Reading 10 min	<p>(I)Teacher gives the text to the learners. Ss read the text carefully then underline the words related to sports.</p>	<p>Ss read the text carefully then find the words related to sports. <i>Keys : football, basketball, fitness clubs, sport centers, pool, exercise, gym, aerobics, yoga, keep fit, martial arts, judo, karate, Olympic games, fans.</i></p>	Changing each other copybook	<p>Appendix 3 https://www.google.kz/url?sa</p>
Post-Reading 5+5 min	<p>(G)Teacher gives “Reading relay” according to the text. Teacher puts the questions around the classroom on the wall. Everyone chooses any 3 of 6 questions and brings to their group. Teacher gives 10 minutes to search and answer.</p> <p>1.How often do I go to the gym? Explain</p>	<p>One of the students finds questions on the wall around the classroom, then answer the questions.</p> <p>Possible answer: 1.You go to the gym</p>	Group assessment	<p>Appendix 4</p>

	<p>2. Whose do like dancing? Prove 3. What will help to relax and keep fit? Viewpoint 4. What do I like to watch? Why? 5. Whose play football and basketball? Prove 6. What do my male friends practice? Explain</p>	<p><i>2 times a week because for you important your health.</i> <i>2. A lot of girls like dancing because they are flexible.</i> <i>3. You will be healthy and attractive.</i> <i>4. You like watch Olympic games on TV because you are interested.</i> <i>5. A lot of boys and young men play football and basketball. In my opinion they are more athletic.</i> <i>6. Your male friends practice martial arts like judo and karate because it's amazing for them.</i></p>		
<p>11 min</p>	<p>(I) Teacher through the “Let’s Roll” activity listen ss personal answer. 1. What kind of sports do you know? 2. How often do you play sports? 3. What do you think is the benefit of playing sports? 4. Who is your favorite athlete? Why? 5. What sport would you like to try? Explain 6. What are you doing to be keep fit?</p>	<p>Ss answer the questions individually. <i>Possible answer:</i> <i>1. I know football, volleyball, basketball, aerobics, yoga, martial arts, judo, karate.</i> <i>2. I do sports 3 times a week.</i> <i>3. I think sport helps people stay healthy and young.</i> <i>4. My favorite athlete is Gennady Golovkin because I want to be a champion like him.</i> <i>5. I would like to try judo because I want to protect myself.</i> <i>6. I eat a lot of vegetables, healthy foods and do some exercise in the morning.</i></p>	<p><i>Peer assessment</i></p>	
<p>Reflection 5min</p>	<p>I’ve learnt .... I need help ...</p>	<p>Learners say their opinion I’ve learnt .... I need help ...</p>		

ТӨЛЕ БИ «ЕРДІҢ БАҚЫТЫ – ӘЙЕЛ»

С.М.ИЗДИНА,

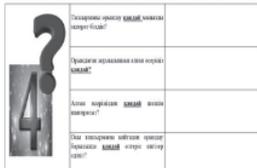
М. Жұмабаев атындағы жалпы білім беретін орта мектебі

Мектеп	М. Жұмабаев атындағы жалпы білім беретін орта мектебі																		
Мұғалімнің ТАӘ	Издина Сағыныш Мухидуллаевна																		
Сыныбы	9																		
Пәні	Қазақ әдебиеті																		
Бөлім атауы	Атадан қалған асыл сөз																		
Оқу мақсаты	9.2.4.1 автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу																		
Сабақ мақсаты	Автор шығармасын халық ауыз әдебиетінің үлгісімен байланыстырып, өмірде алатын орыны туралы ой қозғайды, автор стиліне сүйеніп, шығармашылық жұмыс жазады																		
Ойлау дағдыларының деңгейі	Жоғары деңгей																		
ЕҚББ	Тұйық оқушы																		
Сабақ барысы																			
Сабақ кезеңдері	Мұғалімнің іс-әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар															
Сабақ басы	<p>«Идея, ұғым, есім» әдісі</p> <p>Тапсырма: алдыңғы білімді қорытындылап, жаңа білім алуына тақырыпты болжауда ой жинақтау</p> <ul style="list-style-type: none"> - оқушылар 3 қатарға 1-3 рет санымен сапқа тұрады - таратпа қағаздарды оқиды, мағынасын айтып, қажетті қалтаға салады - Атау жазылған «идея», «ұғым», «есім» қалталарға салады <p>Сұрақ:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ұғымдар идеялар мен есімдер сіздерге қандай ой салды? • Сабақ тақырыбы қандай болады деп ойлайсыздар? <p>ЕҚББ кластастарының жауаптарын қайталап айтуға сұрақ қоямын</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Санына сәйкес сап түзейді • Парақшадағы ұғымға түсінік береді • Қалтаны нақты таңдайды • Тапсырма жеке орындалады • Реттілік сандарына сай топтарға бөлінеді • Оқушылар өз пікірлерін ортаға салады 	Өзін – өзі бағалау	<table border="1"> <tr> <td>ИДЕЯ </td> <td>ҰҒЫМ </td> <td>ЕСІМ </td> </tr> <tr> <td>Ердің бақыты-әйел</td> <td>Би шешен</td> <td>Тектұрмас</td> </tr> <tr> <td>Шешендік сөздер</td> <td>Әйел</td> <td>Данагүл</td> </tr> <tr> <td>Төбе би</td> <td>қудалық</td> <td>Төле би</td> </tr> <tr> <td>Асыл пышақ қап түбінде жатпайды</td> <td>бата</td> <td>Алағөз</td> </tr> </table>	ИДЕЯ 	ҰҒЫМ 	ЕСІМ 	Ердің бақыты-әйел	Би шешен	Тектұрмас	Шешендік сөздер	Әйел	Данагүл	Төбе би	қудалық	Төле би	Асыл пышақ қап түбінде жатпайды	бата	Алағөз
ИДЕЯ 	ҰҒЫМ 	ЕСІМ 																	
Ердің бақыты-әйел	Би шешен	Тектұрмас																	
Шешендік сөздер	Әйел	Данагүл																	
Төбе би	қудалық	Төле би																	
Асыл пышақ қап түбінде жатпайды	бата	Алағөз																	
Сабақ ортасы	<p>«Ғалым» әдісі</p> <p>Тапсырма: мәтін мазмұны туралы білімдерін пайдалана отырып, таныған нақыл сөздерді шығармашылық жұмыстарға пайдаланады</p> <ul style="list-style-type: none"> • парақшалар таратылады және жазылған тапсырмаларды (жеке, топпен) орындайды 	<ul style="list-style-type: none"> • Жеке парақшаларға тапсырманы орындайды • Жеке орындаған жұмысымен жұпта, топта бөліседі 	Шығарманың мазмұнын түсінеді, өз жұмысында нақыл сөздерді пайдаланады	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 1 - топтар</td> <td>Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 2 - топтар</td> <td>Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 3 - топтар</td> </tr> <tr> <td></td> <td>Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 4 - топтар</td> <td>Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 5 - топтар</td> <td>Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 6 - топтар</td> </tr> </table>		Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 1 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 2 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 3 - топтар		Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 4 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 5 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 6 - топтар							
	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 1 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 2 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 3 - топтар																
	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 4 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 5 - топтар	Мәтін мазмұны туралы сөз білетін 6 - топтар																

<ul style="list-style-type: none"> • мәтіннің мазмұны туралы ойын ауызша айтады • бір біріне сұрақ қояды • жинақтаған нақыл сөздерін толықтырып, шығармашылық жұмысқа жүйелейді <p>ЕҚББ нақыл сөздерді оқып танысып, ойын жинақтауына қолдау көрсетемін</p> <p>«Үш қадамдық сұхбат» әдісі Тапсырма: көркем шығармадан берілген үзінділерден автор стилін анықтайды</p> <p>Әдіс қадамдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> • I,II,III топтарға мәтіннен үзінділер таратылады • Топ өкілі топтың басқа мүшелеріне үзіндіні таныстырады • Түртіп алу арқылы үзіндіден автордың ойын тізбектейді • Шығармадағы нақыл сөздер мағынасын ашып, автор ойы туралы басқа топтарға хабарлама жасайды • Жеке шығармашылық жұмыс орындайды • Эссе нұсқаулығы беріледі • Талапқа сай қадамдар орындалады <p>ЕҚББ оқушының ойын асықпай тыңдап, топ ішінде спикер міндетін жүктеймін</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Сұрақ жауап арқылы білімдерін толықтырады <ul style="list-style-type: none"> • Мәтін үзіндісімен танысады • Нақыл сөздер мағынасын ашады • Автор стилін анықтайды • Жеке, топпен жұмыс жасайды 	<ul style="list-style-type: none"> • Шығармашылық жұмысына нақыл сөздердің астарын түсіну арқылы ойын жинақтайды <p>ҚБ «Мерседес» әдісі</p> <p>«жетістігім» (оқушы мәтін мазмұнын толық біледі, нақыл сөздердің астарын түсінеді);</p> <p>«жетілдіру керекпін» (оқушы берілген нұсқаулықтар бойынша жетілдіру керек тұсын анықтап жазады, не ауызша айтады)«менің сұрағым» (оқушы нақыл сөз астарының мағынасын немесе мазмұнынан кідіріс тапқан тұсын сұрақ етіп қояды)</p> <p>Автор стилін есепке ала отырып, шығармашылық (эссе) жұмыс жазады</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мәтіндегі нақыл сөздер тізбегін анықтайды • Мағынасын таниды • Автор ойын анықтайды • Нақыл сөздердің мағынасын түсініп, өз шығармашылық жұмысына пайдаланады 	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%; text-align: center;"></td> <td style="width: 25%; text-align: center; font-size: 8px;">Мәтін анықталды</td> <td style="width: 25%; text-align: center; font-size: 8px;">Мәтін анықталды</td> <td style="width: 25%; text-align: center; font-size: 8px;">Мәтін анықталды</td> </tr> <tr> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> <td style="width: 25%;"></td> </tr> </table> <p>Оқулық «Қазақ әдебиеті», «Атамұра» 2019. 34-39 беттер</p> 		Мәтін анықталды	Мәтін анықталды	Мәтін анықталды				
	Мәтін анықталды	Мәтін анықталды	Мәтін анықталды								

<p>Сабак соңы</p>	<p>«4 қандай» әдісі Тапсырма: шығармашылық жұмыс жасау барысында қолдануларын бағалау</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жұпқа паракша таратылады • Орындаған жұмысына «қандай?» сұрағын пайдалана отырып жауап береді <p>Сұрақтар: 1. Тапсырманы орындауда қандай маңызды ақпарат білдің? 2. Орындаған жұмысыңнан алған әсеріңіз қандай? 3. Алған әсеріңізден қандай шешім шығарасыз? 4. Осы тапсырманы қайтадан орындау барысында қандай өзгеріс енгізер едіңіз?</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жұппен берген жауаптарын топ ішінде бөліседі • Топ ішінен бір өкіл 4-сұраққа берген жауабын сыныпқа ауызша айтып береді <p>ЕҚББ сұрақтарға жауап беруде сұхбаттасамын, жетелеуші сұрақтар мен ойлар қосамын</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Жеке сұрақтармен танысады • Жұппен жауап іздейді • Топта өз жауаптарымен бөліседі • Топтан бір өкіл үлкен топта төртінші сұраққа берген жауабымен бөліседі 	<p>Өзін -өзі, өзара бағалау</p>	
-------------------	---	---	---------------------------------	---

ТЕМА ЛЮБВИ В ПОВЕСТИ А.И.КУПРИНА «ГРАНАТОВЫЙ БРАСЛЕТ»

Д.М.ИМЖАРОВА,
г. Алга,
Алгинская сш №4

<p>ФИО педагога</p>	<p>Имжарова Д.М. Школа:Алгинскаясш №4</p>
<p>Класс 10«А»</p>	<p>Количество присутствующих: Количество отсутствующих:</p>
<p>Цели обучения в соответствии с учебной программой</p>	<p>10.3.5.анализировать содержание художественных произведений, определяя роль композиции, изобразительных средств, деталей в раскрытии основной мысли 10.2.4.1создавать высказывание, используя приемы привлечения внимания и учитывая целевую аудиторию.</p>
<p>Цели урока</p>	<p>- анализировать содержание художественного произведения, определяя роль композиции, изобразительно-выразительных средств, деталей, в раскрытии основной мысли;-оценивать высказывание с точки зрения правильности использованных языковых единиц.создатьвысказывание</p>
<p>Уровни мыслит. навыки</p>	<p>анализ, понимание</p>
<p>Ход урока</p>	

Этап урока/ время	Действия педагога	Действия учеников	Ресурсы	Оценивание
Начало урока	<p>Организационный момент. Создание положительного эмоционального настроения (К) Подходят и берут сердечки с словами пожелания, чтение пожеланий. <u>Деление на группы при помощи сердечек по цветам.</u> <u>Фиолетовые: Нурсултан</u> <u>Желтые: Карина А.</u> <u>Синие: Альбина</u> Название групп: Вера Шейн, Василий Шейн. Желтков Г.С Опрос домашнего задания. Страничка Желткова и Веры. Информация. Опрос. Подписка. Лайки. II. Актуализация знаний. Ребята, Желтков на своей страничке Инстаграммы выложил видео из Тик тока, давайте посмотрим это видео.</p>	<p>Приветствие учащихся. Чтение учащимися слов пожеланий. Уащиеся делятся на группы.</p>	<p>Компьютер. Интерактивная доска Учебник. стикеры</p> <p>Видеоролик</p>	Оценивание баллами
Середина урока	<p>III. Изучение нового материала. -Ребята, о чем это видео? Сегодня мы прикоснемся к очень трепной, таинственной, необыкновенной теме Любви Тема нашего сегодняшнего урока”Тема любви в повести А.И. Куприна.”Гранатовый браслет” Цель нашего урока, как вы думаете ребята? Вы правильно сформулировали цели нашего урока. Понять, что такое любовь, смысловые оттенки этой повести. Цель: анализировать художественное произведение, героев произведения. создавать и оценивать свои высказывания. Запишите дату и тему урока. Я оцениваю индивидуально по картам, карты у нас не случайно. Почему карты потому что? Групповое оценивание вы будете оценивать между группами Сердечками и разбитой сердечкой, если работа не показалась слабой. Также будут вестись оценивания</p>	<p>Учащиеся отвечают на поставленные вопросы, открывают тему урока. Учащиеся записывают тему и дату урока. Учащиеся записывают слова в облако слов. Учащиеся называют значение этого слова. Устное оценивание учащимися друг друга</p>	<p>Презентация слайд. Сердечки. А4 Игральные карты. Доска. А4</p> <p>Игральные карты.</p>	<p>Оценивание баллами</p> <p>Оценивание игральными картами учителем</p> <p>Оценивание игральными картами учителем</p>

<p>лидерами группы. В парной работе вы оцениваете друг друга.</p> <p>Индив. работа. Прием “Облако слов” ЛЮБОВЬ. Напишите слова связанные с этим словом.</p> <p>Критерий-принимают участие в написании слов-соблюдают грамматические нормы</p> <p>Дескриптор: -записывают слова -не допускают ошибок</p> <p>ЛЮБОВЬ. Как вы понимаете слово любовь? Какой она может быть? Значение слова любовь.</p> <p>Словарная работа ЛЮБОВЬ-это Составьте предложение с этим словом.</p> <p>Чтение и запись одного предложения на доске.</p> <p>Вывод: ребята, молодцы! Была индив. работа и словарную раб. выполнили.</p> <p>Тема любви была главной темой тв-ва Куприна.</p> <p>Парная работа. Задания написанные на формах в виде музыкальных клавиш.</p> <p>Критерий: Принимает участие в выполнении задания Отвечает на вопросы Соблюдает грамматические нормы</p> <p>Дескриптор: Записывает ответы на вопросы- Не допускает ошибок.</p> <p>Вывод. Молодцы ребята! Все справились с заданиями в парной работе</p> <p>Прослушивание музыки. Прослушаем отрывок из сонаты Бетховена во время групповой работы.</p> <p>Бетховен Соната №23</p> <p>Задание 150 из Учебника Понимание</p> <p>Таксономия Блума Групповая работа</p> <p>Стратегия “Персонаж на стене”</p> <p>Вера. Василий. Желтков. Портреты написаны великим художником Якубовичем</p> <p>Критерий: - принимает участие в написании внутренних и внешних качеств образов героев-соблюдает грамматические нормы.</p>	<p>Учащиеся выполняют задания и отвечают по парам.</p> <p>Учащиеся работают в паре, выполняют задания.</p> <p>Слушают музыку</p> <p>Учащиеся расписывают вокруг персонажа описание характера, внешности.</p> <p>Учащиеся работают по мобил телеф.</p>	<p>Тетрадь</p> <p>Ручка. Клавиши из бумаги.</p> <p>Портреты героев. Вера. Василий. Желтков. Людвиг ван Бетховен - Соната №23, “Апассионата”. Исполняет Артур Рубинштейн, видящий польский пианист. Видео.</p> <p>Маркеры. А3</p> <p>Музыкальные Клавиши из бумаги</p> <p>Мобил. телеф.</p>	<p>Устное оценивание</p> <p>Устное оценивание</p> <p>Балловое оценивание</p>
--	---	--	--

<p>Конец урока Рефлексия</p>	<p>Дескриптор: Пишет характерные и внешние черты в образах героев; -соблюдает последовательность написания; -не допускает грамматических ошибок. Вывод. Ребята, “Персонаж на стене” расписан замечательно. Не случайно была включена музыка Бетховена, так как она легла в основу написания повести. Все активно работали. Молодцы! Парная работа. Работа по мобил. телеф. Проходим тест опросник.</p> <p>Закрепление. Какая сегодня тема урока была? Что мы узнали? Опрос через ватсап мессенджер “Ключик или замок”. Если вы открыли для себя новые знания, выберите ключик. Если вы считаете, что не до конца разобрались с темой, выберите замок. Д/з Упр.154 стр.123Видеоролик. Закончить наш урок, мне хотелось бы просмотром еще одного видеоролика. Финал повести проникнут чувством светлой грусти, жизни, но не трагедии. Эпиграф. Не добивайся счастья быть любимым, -Умей любить, когда ты не любим. Е.Евтушенко</p> <p>Не красота вызывает любовь, а любовь заставляет нас видеть красоту. Лев Толстой На этой красивой ноте, я хочу закончить наш урок. Всем спасибо за внимание и за участие! До свидания!</p>	<p>Обосновывают и сформулируют свою точку зрения по теме урока</p>	<p>“Ключик и замочек” А4. Интернет опрос через, ватсап мессенджер на интерактив доске</p> <p>Презентация.- Видеоролик.</p>	
<p>Дифференциация Как вы планируете поддерживать учащихся</p> <p>– Учащимся можно предложить тексты для чтения разного уровня сложности. Учащимся, которые работают в высоком темпе, можно предложить дополнительные задания.</p>	<p>Оценивание Как вы планируете увидеть приобретенные знания учащихся Самооценивание индивидуальной работы согласно дескрипторам, обратная связь с учителем. Оценивание учителя – «Устная похвала», карты. Самооценивание – «Нотные строки», Взаимооценивание – «сердечки».</p>	<p>Межпредметные связи Соблюдение СанПиН ИКТ-компетентность Связи с ценностями</p> <p>Устанавливается межпредметная связь с зарубежной литературой. Кабинет организован для групповой работы. Навыки ИКТ, чтобы посмотреть презентацию. Формирование бережного отношения к культурным ценностям, культурным традициям народа. Развитие интереса к художественной литературе.</p>		

I.ЖАНСҮГІРОВТІҢ «ҚҰЛАГЕР» ПОЭМАСЫНЫҢ КӨРКЕМДІК ЕРЕКШЕЛІГІ**Ж.Е.ҚӘДІР,**

Ақтөбе қаласы №65 жалпы білім беретін орта мектебі

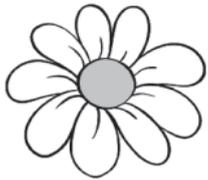
Мектеп атауы	Ақтөбе қаласы №65 жалпы білім беретін орта мектебі
Мұғалімнің ТАӘ	Қәдір Жұлдыз Есболатқызы
Сыныбы	9
Пәні	Қазақ әдебиеті
Бөлімі	III бөлім «Адам жанының құпиясы»
Оқу мақсаты	9.2.3.1 шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың (троп пен фигура) түрлерін талдай отырып, автор стиліне баға беру; 9.1.4.1 көркем шығармалардан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстарда қолдану;
Сабақ мақсаты	Әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың түрлерін біледі. Поэмадан алған үзінділерді шығармашылық жұмыстар жазуда қолданады
Ойлау дағдыларының деңгейі	Қолдану, жоғары
ЕҚББ	Зейіні шоғырланбаған, ойындағысын толық жеткізіп айтуда, жазуда қиындық бар

Сабақ кезеңдері	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар												
Сабақтың барысы	<p><i>«Ход-дог» әдісі Тапсырма: алдыңғы білім бойынша ойларын жинақтап қорытындылау</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Оқушыларға ход-дог дайындауға тапсырма беріледі Жалпыға ортақ сурет беріледі <p>Ойланады</p> <ul style="list-style-type: none"> Қалай дайындалғаны естеріне түсіреді Парақшалар таратылады Парақшаға төмендегі сұрақтарға жауап береді <p><i>Сұрақтар:</i></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Жансүгіровтің қандай поэмаларын білесіздер? 2. «Құлагер» поэмасының ерекшелігі қандай? 3. Ақанға неге қастандық жасалды? 4. Шығармада қандай әлеуметтік мәселе көтерілді? 5. Әдеби шығарманы көріктеудің қандай түрлерін білесіздер? 6. Троп және фигура дегеніміз не, қандай түрлерін білесіздер? 	<ul style="list-style-type: none"> сұрақтарға жауап береді өткен тақырып бойынша ойларын жинақтайды өздерінде бар білімдерін жаңа біліммен ұштастырады видеороликке мұқият назар аударады көрсетілмді жаңа сабақтың тақырыбымен байланыстырады Жаңа сабақтың тақырыбын болжайды Сабақ мақсатына байланысты пікірлер білдіреді Үш топқа бөлінеді 	Өзін өзі бағалау жүзеге асады	<table border="1"> <tr> <td></td> <td>Ет</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Сыр</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Май</td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>Нан</td> <td></td> </tr> </table> <p>https://youtu.be/20wZuCDpxQM</p>		Ет			Сыр			Май			Нан	
	Ет															
	Сыр															
	Май															
	Нан															

	<p>· Жаңа сабақ бойынша білімдерін жинақтайды</p> <p>· Тақырыпты болжап, пікірлерін айтады</p> <p>· Қазақ қызының көркемдігін, сұлулығын айқындайтын әшекей бұйымдары жөнінде видеоролик көрсетеді</p> <p>- Оқушылар, видеороликке қарай отырып бүгінгі тақырыбымыз қандай, не туралы деп ойлайсыздар?</p> <p>- Сабақта нені білулеріңіз мүмкін, сол туралы болжау жасайыңшы?!</p> <p>- алдымызға қандай мақсат қоямыз</p> <p>· Сынып үш топқа бөледі</p> <p>I топ – «Тұлпар»</p> <p>II топ – «Сәйгүлік»</p> <p>III топ – «Арғымақ»</p> <p>ЕҚББ: сыныптастарының ойын тыңдап қайталап айтып береді, құрбысы көмегімен мәнін айқындайды</p> <p><i>«Қазына» әдісі</i> Тапсырма: үзінділердегі көркемдегіш құралдарды (қазынаны) тауып, түрлеріне қарай ажыратады.</p> <p>· әр топқа шығармадан әртүрлі үзінділер береді</p> <p>· Берілген үзіндіні мұқият оқиды</p> <p>· Топ ішінде жұмыстанады</p> <p>· Ойларын ортаға салады</p> <p>1-топ – 1 кестемен жұмыстанады</p> <p>2-топ – 2 кестемен жұмыстанады</p> <p>3-топ- 3 кестемен жұмыстанады»</p> <p><i>Кинолента» әдісі</i> Тапсырма: жоғарыдағы кестені қорытындылап автор стиліне сүйеніп шығармашылық жұмыс жасайды</p> <p>· Шығарма бөліктерін тақырып ретінде ұсынылады</p> <p>· Жеке тапсырма орындайды</p> <p>· Шығармашылық жұмысқа тақырыпты оқушы таңдайды</p> <p>1.«Сүрінбе, Құлагерім!»</p> <p>Құлагердің монологы</p>	<p>- Топ ішінде жұмыстанады</p> <p>- Ойларын ортаға салады</p> <p>- Түрлерін табады</p> <p>- Кестені толтырады</p> <p>- Жазған жұмыстарын оқиды</p> <p>- Берілген үзіндіні мұқият оқиды</p> <p>· Жеке жұмыс жасайды</p> <p>· Шығармадағы айтылған ойға өз ойымен толықтырады</p> <p>· Берілген тақырыптардың біреуін таңдайды</p> <p>· Тақырыпқа байланысты берілген үзінділерді оқиды</p> <p>· Тақырып бойынша алған мәлі-</p>	<p>шығармадағы әдеби тілді құбылту мен айшықтаудың түрлерін талдайды</p> <p>• Тіл құбылту мен айшықтау түрлерін біледі</p> <p>• Айшықтау мен троп түрлерін шығармадан табады</p> <p>автор стилін бағалай отырып, шығармашылық жұмыстар жазады- Шығармадағы автор ойын ой елегінен өткізеді</p> <p>- Шығармадағы үзінділерді өз ойымен ұштастырады</p> <p>- шығармашы-</p>	<p>Оқулық 142-155 беттер</p> <table border="1" data-bbox="1189 1176 1436 1265"> <tr> <td>арнау</td> <td>Инверсия</td> <td>Анафора</td> <td>Эпифора</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <table border="1" data-bbox="1189 1288 1436 1400"> <tr> <td>Эпитет</td> <td>Метафора</td> <td>Теңеу</td> <td>Метонимия</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <table border="1" data-bbox="1189 1433 1436 1512"> <tr> <td>Шендестіру</td> <td>Дамьту</td> <td>Эллисис</td> <td>Егіздеу</td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <p>Оқулық 142-155 беттер</p>	арнау	Инверсия	Анафора	Эпифора					Эпитет	Метафора	Теңеу	Метонимия					Шендестіру	Дамьту	Эллисис	Егіздеу				
арнау	Инверсия	Анафора	Эпифора																									
Эпитет	Метафора	Теңеу	Метонимия																									
Шендестіру	Дамьту	Эллисис	Егіздеу																									

	<p>2. Үзінділерді таныс, түсін, ой елегіңнен өткіз Ақанға хат жаз</p> <p>3. Поэманың «Туған жер» бөлімін оқи отырып, туған өлке табиғатын суреттеп қарасөз неөлең түрінде ой толғауыңды құрастыр</p> <ul style="list-style-type: none"> • Жазған шығарма талаптарға сай болуы шарт • Орындаған жұмыстарымен топ ішінде бөліседі • Озық шыққан шағарманы сыныпта таныстырады <p>ЕҚББ хат құрастыруға қажетті тірек сөздері беріледі. Ойын құрастыруға жетелеуші сұрақтар беріледі</p> <p><i>«Түймедек» әдісі Тапсырма: сабақтан алған әсерлері мен шығармашылық жұмысын орындау барысын ой елегінен өткізіп, бағалайды</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - гүлдің күлтелеріне өз ойларын жазады - маған оңай болғаны - маған қиындық тудырған тұсыю менің жұмысымда толықтыру керек тұсым - маған әлі де ойлану керек - менің ұсынысым - жазғандарын ортамен бөліседі <p>ЕҚББ ойын жинақтау үшін диалог жүргіземін</p>	<p>меттерін жинақтайды</p> <ul style="list-style-type: none"> • Шығармашылық жұмыс жазады • Орындаған жұмысын оқиды <p>- тапсырма жеке орындалады</p> <p>- ой толғанысын нақты жазады</p> <p>- ортамен бөліседі</p> <p>- кері байланыс алады</p>	<p><i>лық жұмысты өз таңдауы бойынша орындап шығады</i></p> <p>Мұғалімнің кері байланысы</p>	
--	---	--	--	---

БАҚЫТ ЖОЛЫНДА

Т.М.ҚОНДЫБАЕВА,

Ойыл ауданы, Тайсойған негізгі мектебі

Мектеп атауы	Ойыл ауданы, Тайсойған негізгі мектебі
Мұғалімнің Т.А.Ә	Қондыбаева Тұрсынай Маратқызы
Класы	8
Пәні	Қазақ әдебиеті
Бөлім атауы	Махаббат және абырой
Оқу мақсаттары	8.2.3.1 шығармадағы көркемдегіш құралдардың (психологиялық параллелизм, перифраз, сатира, ирония, гротеск, эллипсис) қолданысын талдай отырып, автор стилін анықтау.

Сабақтың мақсаты	Шығармадағы көркемдегіш құралдарды ажыратып, қолданылу орнын біледі, автор стилін анықтайды.
Бағалау критерийі	· Шығармадағы көркемдегіш құралдарды тауып, ажырата алады, қолданысын талдайды. · Автордың жазу стилін анықтай алады.
Ойлау дағдыларының деңгейі	Төменгі деңгей, қолдану
Саралау тәсілі	Диалог және қолдау, қарапайым тіл
Бағалау	Өзін – өзі бағалау (инстабағалау), мұғалімнің көмегімен бағалау (температураны өлшеу, бойтұмар)
ЕҚББ	Зейінін шоғырландыруда қиындығы бар білім алушы

Сабақ кезеңдері	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар															
Сабақтың басы	<p>Әдіс: «Дауыстап оқы және тексер» Тапсырма. Берілген мәтінді дауыстап оқы. Оқылған мәтінді талқыла.</p> <ul style="list-style-type: none"> · Сыныптан бір оқушы шығарманы дауыстап оқиды; · оқу барысында үзіліс жасалып, оқушылардың түсінгендіктері тексеріледі; · дауыстап оқудан кейін оқушылармен талқыланып, оқушылармен сыни байланыс жасалады. <p>ЕҚББ: шығарманы тыңдайды, кейіпкерлердің атын атайды.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • бір оқушы шығарманы дауыстап оқиды; • басқа оқушылар тыңдайды; • үзіліс барысында түсінгендерін айтады; • шығарманы талқылауға қатысады. 	<p>Бағалау критерийі: шығарма үзіндісін түсініп, талқылау</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • шығармамен танысады; • мазмұнын топта талқылайды; • үзіліс барысында сұрақтарға жауап береді. <p>ҚБ: Температураны өлшеу</p>	<p>https://okulyk.kz/kazahskaja-literatura/293</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Қолданылған көркемдегіш құрал</th> <th>Шығармадан үзінді</th> <th>Қолданысы</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Перифраз</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Психологиялық параллелизм</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ирония</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Метафора</td> <td></td> <td></td> </tr> </tbody> </table> 	Қолданылған көркемдегіш құрал	Шығармадан үзінді	Қолданысы	Перифраз			Психологиялық параллелизм			Ирония			Метафора		
Қолданылған көркемдегіш құрал	Шығармадан үзінді	Қолданысы																	
Перифраз																			
Психологиялық параллелизм																			
Ирония																			
Метафора																			
Сабақтың ортасы	<p>«Үш жақты күнделік» әдісі Тапсырма: шығармадағы көркемдегіш құралдарды тауып, түрлеріне ажырат.</p> <p>Қадамдары:</p> <ul style="list-style-type: none"> · әдебиет теориясы бойынша көркемдегіш құрал түрлерін естеріне түсіреді; · перифраз туралы түсініктерін қалыптастырады; · шығармадағы көркемдегіш құралдарды табады; · көркемдегіш құралдың түріне ажыратады; · үзіндіден мысалдар келтіреді; · қолданысын талдайды. <p>ЕҚББ: мұғалімнің жеке қолдауымен жұмыс жасайды</p>	<ul style="list-style-type: none"> • жұмыс дәптерлеріне кесте сызады; • шығармадағы көркемдегіш құралдарды табады; • көркемдегіш құралдарды ажырата алады; • шығармадан үзінді келтіре алады; 	<p>Бағалау критерийі: көркемдегіш құралдарды шығарма желісінен тауып, қолданысын анықтау</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> • көркемдегіш құралдарды табады; • түрлерін ажыратады; • шығармадағы қолданысын көрсетеді. 																

<p>Сабақтың соңы</p>	<p>«Жазушы тілінің сөзімен» әдісі Тапсырма. Шығармадағы бейтаныс, байырғы сөздердің мағынасын ашып, автор стилін анықтаңыз. Қадамдары: · жұптасып кестені толтырады; · байырғы сөздердің мағынасын ашады; · шығармадағы қолданылу орнын көрсетіп, автор стилін анықтайды. ЕҚББ: жұбымен бірлесіп жұмыс жасайды.</p> <p>«Төрт ресурс» әдісі Тапсырма. Оқушылар сабақтан алған білімдерін қорытындылайды. Қадамдары: • оқушыларға кесте таратылады; • сұрақтарға өз пікірлерін білдіріп, жауап береді. ЕҚББ: жеке қолдау көрсетіп, ойын жүйелі жеткізуге көмек көрсетіледі.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • кестені толтырады; • сөздердің мағынасын ашып жазады; • шығармадағы қолданылу орнын көрсетеді. • автор стилін анықтайды. <ul style="list-style-type: none"> • Берілген сұрақтарға жеке-жеке жауап жазады. • Өз ойлары арқылы білімдерін қорытындылайды. 	<p>ҚБ: Мұғалім көмегімен бағалау «Бойтұмар»</p> <p>Бағалау критерийі: автор стилін анықтау Дескриптор: • кестені толтырады; • сөздердің мағынасын ашады; • автор стилін анықтайды. ҚБ: Өзара бағалау «Инстабағалау»</p> <p>ҚБ: Өзін-өзі бағалау</p>	<table border="1"> <tr> <td>Сөздер</td> <td>Мағынасы</td> <td>Шығармадағы орны</td> </tr> <tr> <td>Арыздасу</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Ерулік</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Лау байлау</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Естірту</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Тізгін</td> <td></td> <td></td> </tr> </table> <table border="1"> <tr> <td>Мен мәтіннің шыр-мауын қалай шешемін?</td> <td>Мен мәтінді қалай қолданамын?</td> </tr> <tr> <td>Мәтінге қалай қатысамын?</td> <td>Мен сыни сауатты оқырман ретінде...</td> </tr> </table>	Сөздер	Мағынасы	Шығармадағы орны	Арыздасу			Ерулік			Лау байлау			Естірту			Тізгін			Мен мәтіннің шыр-мауын қалай шешемін?	Мен мәтінді қалай қолданамын?	Мәтінге қалай қатысамын?	Мен сыни сауатты оқырман ретінде...
Сөздер	Мағынасы	Шығармадағы орны																								
Арыздасу																										
Ерулік																										
Лау байлау																										
Естірту																										
Тізгін																										
Мен мәтіннің шыр-мауын қалай шешемін?	Мен мәтінді қалай қолданамын?																									
Мәтінге қалай қатысамын?	Мен сыни сауатты оқырман ретінде...																									

ҚОСЫМША РЕСУРСТАР

Қолданылған көркемдегіш құрал	Шығармадан үзінді	Қолданысы
Перифраз		
Психологиялық параллелизм		
Ирония		
Метафора		

Сөздер	Мағынасы	Шығармадағы орны
Арыздасу		
Ерулік		
Лау байлау		
Естірту		
Тізгін		
Мен мәтіннің шыр-мауын қалай шешемін?	Мен мәтінді қалай қолданамын?	
Мәтінге қалай қатысамын?	Мен сыни сауатты оқырман ретінде...	

БЕРЕГИТЕ ВОДУ!

О.С.ЖАКСЫМБЕТ,

Алгинская средняя школа №4

Школа	Алгинская средняя школа №4			
Ф.И.О. учителя	Жаксымбет О.С.			
Предмет/класс	Русский язык и литература, 8 класс			
Название раздела	Вода – источник жизни			
Цели обучения	8.1.1.1 – понимать основную и детальную информацию сообщения продолжительностью 4–6 минут, объединяя разрозненные факты в общий контекст, определяя причинно-следственные связи и делая выводы; 8.3.3.1 – формулировать проблемные вопросы по тексту, позволяющие выдвигать идеи, интерпретации, предположения, и отвечать на разные типы вопросов			
Цели урока:	- умеют извлекать необходимую информацию из различных источников; - определяют ее актуальность, достоверность, полезность и ценность; - определяют междометия и применяют их на практике			
Ход урока				
Этапы урока	Действие учителя	Действие ученика	Оценивание	Ресурсы
Начало урока	Организационный момент Здравствуйте, ребята! Надеюсь, сегодня вы порадуете меня своими знаниями. Итак, начнем урок. А чтобы он получился не только познавательным, но и позитивным нам необходимо быть внимательными и креативными. Деление на группы. Метод «Flippity»	Приветствие учащихся Психологический настрой учащихся к уроку. 		Интерактивная доска
	Актуализация темы и цели урока Посмотрите на картинку Как вы думаете, о чем мы будем говорить на уроке? Чему посвящена тема урока? Какая вода всем нужна? Для чего нужна вода человеку?	Прогнозирование темы урока Учащиеся отвечают на поставленные вопросы Определяют актуальность, полезность и	Словесное оценивание	Интерактивная доска Презентация Работа по ролику https://www.youtube.com/watch?v=F3iusznWsb4

<p>Знаем ли мы о расходах воды на день? На эти вопросы мы сегодня постараемся ответить</p> <p>Просмотр видеоролика «Берегите воду!»</p> <p>Задание Определите актуальность, полезность и проблемность воды</p> <p>Примерные ответы:</p> <p>Учитель: И среди такого огромного количества воды человек беспокоится о её нехватке?</p> <p><u>Правомерно ли это?</u></p> <p>Ведь только воды одного Тихого океана хватит для нужд человека на многие годы.</p> <p>— Согласны ли вы с таким утверждением?</p> <p>— <u>Какая вода нужна жителям нашей планеты?</u></p> <p>- <u>Вода в океанах не такая, как в реках. В реках, озёрах вода пресная. А в морях и океанах вода солёная. Человек не может пить солёную воду, а её то как раз на земле намного больше пресной. - Пресной воды существенно меньше и треть населения Земли испытывают в ней недостаток. Основные запасы пресной воды сосредоточены в полярных льдах. Ограниченные запасы пресной воды ещё больше сокращаются из-за их загрязнения. — В последние столетия помимо естественного загрязнения воды возникла проблема промышленного, коммунального, сельскохозяйственного загрязнения воды.</u></p> <p>Трудно представить, что бы стало с нашей планетой, если бы исчезла пресная вода. А такая угроза существует. От загрязнения воды страдает всё живое, оно вредно и для жизни человека. Поэтому воду надо беречь!</p> <p>Изучение нового грамматического материала</p> <p>1. Знакомство учащихся с теоретическим материалом</p>	<p>проблемность воды.</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - просматривают видеоролик; - выявляют актуальность, полезность, ценность воды; <p>Так для чего нужна вода?</p> <p>Учащиеся отвечают на вопросы</p> <p>Учащиеся читают правило на стр.57 и выражают свое понимание</p> <p>Дескриптор:</p> <ul style="list-style-type: none"> - списывают предложения; - расставляют знаки препинания; - подчеркивают междометия.	<p>Словесное оценивание</p> <p>Взаимооценивание (стикеры)</p> <p>Большой палец</p>	<p>Таблица</p> <p>Учебник</p> <p>Интерактивная доска Мобильные телефоны Прием «Quizizz»</p>
---	---	--	--

	<p>И Тренировочные упражнения Упр.2 Спишите, расставляя знаки препинания и подчеркивая междометия. Упражнение 3 Спишите предложения. Укажите междометия, выражающие: а) чувства, б) побуждения. Закрепление материала Итак, сегодня мы обсудили очень важную тему «Берегите воду!». Давайте повторим, те знания, которые мы получили изучая раздел «Вода- источник жизни».</p> <p>Г Игра- викторина Прием «Quizizz»</p>	<p>Дескриптор:- списывают предложения- указывают междометия, выражающие чувства и побуждение.</p>	<p>Рейтинг</p>	
К о - нец уро- ка	<p>Домашняя работа 1. Напишите эссе «Охрана и экономия водных ресурсов – дело каждого!» Рефлексия «Три М» Ребята, наш урок подошёл к концу. Давайте заполним нашу чашу водой, написав на каплях понравившиеся моменты урока 1. Лучшие моменты урока 2. Что я узнал? 3.Что я хотел узнать? Синквейн к слову вода Сегодня на уроке: -смогли извлечь необходимую информацию из различных источников; -определяли ее актуальность, достоверность, полезность и ценность; Беречь воду – это значит беречь жизнь, здоровье красоту! Вы – молодцы, прекрасно справились с заданиями. Спасибо!</p>		<p>Словесное оценивание</p>	<p>Бумаж- ные капли</p>
Итог уро- ка		<p>«Три М»Учащиеся записывают на бумажных каплях понравившиеся моменты урока</p>		

Б.МАЙЛИН. «ШҰҒАНЫҢ БЕЛГІСІ» ХИКАЯТЫ

Г.Ә.МАКСИМОВА,

Ойыл ауданы. Қаратал ауылы.

Ш.Берсиев атындағы орта мектебі

Мектептің атауы	Ойыл ауданы. Қаратал ауылы. Ш.Берсиев атындағы орта мектебі
Педагогтың аты –жөні	Максимова Гүлден Әділқайырқызы
Класы	9
Пәні	Қазақ әдебиеті
Бөлім	Адам жанының құпиясы
Оқу мақсаты	9.1.3.1. Көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау; 9.3.1.1.Шығарманы басқа өнер түрлеріндегі осы мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтау
Сабақ мақсаты	Көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлерді анықтап, осы контекстке мазмұндас туындылармен салыстырып, тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды.
Ойлау дағдыларының деңгейлері	Төменгі деңгей, қолдану,

Сабак кезеңдері	Педагогтің іс-әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар			
Сабақтың басы	<p>«Сұрақ ілмегі» әдісі Тапсырма 1. Оқушы ойын ашық білдіреді 2. Оқушы сабақтың қай бөлігін немесе тақырыпты түсінбеген сұрақтарын ашық айтады 3. өлең жолдарын құрастырып, топтасады. ЕҚББ мұғалім көмегімен сұрақтарға жауап береді</p>	<p>- Оқушылар ортаға дөңгелене жиналып, өткен сабақтың қай бөлігін немесе тақырыпты түсінбеген болмаса сабақ төңірегінде ойландырып жүрген сұрақтарын ашық айтады. - Өлең жолдарын құрастыру арқылы топқа бөлінеді</p>	<p>Мұғалімнің ауызша бағалауы</p>	<p>Қазақ әдебиеті кітабы «Мектеп» 2019 ж.</p>			
Сабақтың ортасы	<p>«Төрт сөйлем» әдісі Тапсырма Көркем шығарма идеясымен танысып, көтерілген мәселені анықтайды. · Көркем шығармамен танысып, идеясы мен көтерілген мәселені анықтайды; · Қазақ қыздарының тағдыры туралы ойларымен бөліседі; · Қазіргі қазақ қыздарының тағдырын бүгінгі заман қыздарымен салыстырады; · Романдағы жазушы көтерген мәселені анықтайды; · Әр топ өздеріне берілген жетекші сұрақты негізге ала отырып, өз ойларын білдіреді. ЕҚББ оқушыға қима қағаздар беріледі, сол тақырыпқа байланысты мәтін құрастырады</p> <p>2. «Үндес шығарма» әдісі Тапсырма: «Шұғаның белгісі» хикаятын үндес шығармамен салыстыр. · Танысқан көркем шығармасымен үндес шығарманы анықтайды; · Екі шығарманың мазмұнына шолу жасайды; · Шығармалардағы көтерілген мәселелерді анықтап, салыстыру жасайды; · шығармалардың тарихи және көркемдік құндылығын анықтайды.</p>	<p>- Көркем шығарма мазмұнымен танысып, жұмыс жасайды; - Жетекші сұрақтар негізінде өз пікірлерін дәлелдеп, мысал келтіреді. - Топтасып қорытынды жасайды;- Әр топ берілген мәселелер төңірегінде өз ойларын білдіреді; - Бүгінгі күнмен салыстырады.</p> <p>- Өзі оқыған шығармасына ұқсас шығарманы анықтайды; - Екі шығарманың мазмұнына шолу жасап, ұқсастықты анықтайды; - топтасып, шығарма төңірегінде ой қозғап талқилайды;</p>	<p>Бағалау критерий: Көркем шығарманың идеясына сай кейіпкерлер жүйесін анықтау. Дискриптор: Көркем шығармадағы көтерілген мәселені анықтайды; Кейіпкер бейнесін бүгінгі заман ұыздарымен салыстырады. Қ.Б: «Қызық, қиын, құнды» (топтық бағалау)</p> <p>Бағалау критерий Көркем шығарманы басқа өнертуындыларымен салыстырады. Көркем шығарманың тарихижәне көркемдік құндылығына анықтайды. Дескриптор шығармадағы басты кейіпкерлерді жазады</p>	<p>Бейімбет Майлин. «Шұғаның белгісі» хикаяты туралы қысқаша баяндалған видео-көрсетілім көрсетіледі. (тыңдалым)</p> <p>(https://bilimland.kz/upload/content/lesson/15922/media/20a72c5c1add90345a076222b00765d2/content/script_00007/media/kz_11s_874_1b.mp4) (1:42)</p> <p>ҚБ «Менің пікірімше»</p> <table border="1" data-bbox="1189 1657 1428 1758"> <tr> <td data-bbox="1189 1657 1268 1758">«Бақытсыз Жамал»</td> <td data-bbox="1268 1657 1348 1758">Үндестігі</td> <td data-bbox="1348 1657 1428 1758">«Шұғаның белгісі»</td> </tr> </table> <p>Еске түсіру мақсатында 8-сыныпта өткен М.Дулатовтың «Бақытсыз Жамал» шығармасы туралы видео-көрсетілім көрсетіледі.</p>	«Бақытсыз Жамал»	Үндестігі	«Шұғаның белгісі»
«Бақытсыз Жамал»	Үндестігі	«Шұғаның белгісі»					

<p>Сабақтың соңы</p>	<p>ЕҚББ шығарма мазмұнына сай өз ойын білдіруде жеке қолдау көрсетіледі.</p> <p>«3-2-1» әдісі Тапсырма: Сабақ барысында өзіңе түйген біліміңе талдау жаса 1. Ұнаған негізгі 3 деректі айтады; 2. Негізгі 2 ұқсас идеяны табады 3. 1 ұсыныс білдіреді ЕҚББ алған білімі бойынша дәптерге тірек сөздер жазып шығады</p>	<p>- Екі шығарманың құндылығы мен - Тарихилығына салыстыру жасайды; - Көркем шығармалардың үндестігін анықтап, өзіндік түйін білдіреді.</p> <p>Шұға, Әбдірахман т.б</p>	<p>- кейіпкерлер арасындағы қарама-қайшылықтарды іздеді - шығармадағы құндылықтарды анықтайды - шығарманың тарихилығын дәлелдеді. - шығармалардың түйінін қорытады - шығармалардың үндестігін талдайды.</p> <p>Өзіндік бағалау</p>	<p>(https://bilimland.kz/upload/content/lesson/15922/media/20a72c5c1add90345a076222b00765d2/content/script_00007/media/kz_11s_874_1b.mp4) (2:43 минут)</p>
----------------------	--	--	--	---

Қосымша ресурстар:

- 1- топ- Шұғаға қарап бұрынғы қазақ қыздарының тағдыры қандай болды деп ойлайсыңдар?
- 2-топ- Қазіргі қазақ қыздары мен Шұғаның айырмашылығы қандай?
- 3-топ- .Романдажазушы қандай мәселені көтереді?
- ПКІР.....
- ДӘЛЕЛ.....
- МЫСАЛ.....
- ҚОРЫТЫНДЫ.....

СУДЫҢ ДА СҰРАУЫ БАР

Э.Н.МАРАТ,
 Ақтөбе облысы, Темір ауданы,
 Сартоғай негізгі орта мектебі

Мектеп	Ақтөбе облысы, Темір ауданы, Сартоғай негізгі орта мектебі
Мұғалімнің ТАӘ	Марат Эльмира Нұрланқызы
Пәні	Қазақ тілі
Сыныбы	9

Бөлім атауы	Табиғи ресурстарды тиімді пайдалану
Оқу мақсаты	9.1.3.1. тыңдалған ақпаратты өмірдегі мәселемен байланыстыра білу. 9.4.5.1. құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін(даралаушы ерекшелуші ойдың аражігін ажыратады) ережеге сәйкес қолдану
Сабақ мақсаты	Тыңдаған ақпаратты өмірмен байланыстырады, құрмалас сөйлемнің тыныс белгілерін қолданады.
Ойлау дағдысының деңгейі	Қолдану, жоғары деңгей
ЕҚББ	Өте баяу қабылдайтын және қарқыны төмен оқушы

Сабақ барысы

Сабақ кезеңдері	Мұғалім әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар
Сабақтың басы	<p>«Ойлар қоржыны» әдісі</p> <p>Тапсырма: жаға тақырып бойынша ойларын жинақтау, білетіндеріне шолу жасау</p> <ul style="list-style-type: none"> • Сілтеме арқылы бейнеролик көрсетіледі • Берілген ақпарат туралы бұрын не білетіндіктері туралы пікір айтылады • Жаңа сабақ тақырыбы болжанады • Сабақ тақырыбы туралы ойларымен бөліседі, пікірлерін ортаға салады <p>Ортақ сұрақ: <i>Балалар, қалай ойлайсыздар бейне көрсетілімде не туралы айтылды?</i> <i>Су қажеттілігі, маңызы неде?</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Сыныпты А;Б;С әріптері жазылған парақ арқылы топқа бөлінеді <p>ЕҚББ бейнероликті қайталап карап, онда не бейнеленгенін баяндап беруі сұралады</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ролик карап ойын жинақтайды • Бұрынғы білетін ақпаратымен байланыстырады • Жаңа сабақ тақырыбын болжайды • Пікірін ортаға салады 	Өзін өзі бағалау	https://youtu.be/Q65ylZdUItQ
Сабақ ортасы	<p>«Аялдама» әдісі</p> <p>Тапсырма: алған ақпаратты өмірмен байланыстырып өз көзқарасын білдіре алады</p> <ul style="list-style-type: none"> • 1,2 саны арқылы сынып екіге бөлінеді • Тыңдалымға екі аудио мәтін беріледі • Мәтінді 2 қайталап тыңдайды • Тыңдау барысында алған ақпараттарын жеке тізбектеп отырады • Тізбектеген ақпараттарының мазмұнымен сол жағындағы жұбымен бөліседі • Екі шағын торпта алған ақпараттарын постерге жинақтайды 	<ul style="list-style-type: none"> • Мәтінді тыңдайды • Мазмұнын түсінеді • Сұрақтарға жауап беруге ізденеді • Алған ақпаратты өмірмен байланыстырады • Өз көзқарастарын білдіреді 	<p>Тыңдалған ақпаратты өмірмен байланыстырады</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тыңдалған ақпараттың мазмұнын түсінеді • Өмірмен байланыстырады • Өз көзқарасын білдіреді 	<p>1- мәтін https://kk.warbletoncouncil.org/propiedades-fisicas-quimicas-agua-7473</p> <p>2 - мәтін https://youtu.be/Q65ylZdUItQ https://youtu.be/Q65ylZdUItQ</p>

<p>• Мәтіннен алған ақпараттарды өз өмірімен байланыстырып сұрақтарға жауап бередісіни ойлауына жетелеуші сұрақтар беріледі</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Су болмаса адам қалай өмір сүреді?</i> • <i>Суды не қажет етпейді?</i> • <i>Судың пайдасын білеміз, судың зияны бар ма?</i> <p>• Мәтіннен алған ақпаратты өмірде болып жатқан жағдайлармен байланыстырады</p> <ul style="list-style-type: none"> • Қазақстандағы және де шет мемлекеттегі су тапшылығы туралы ақпараттарды салыстырады • Мәселені болдырмау жолдарын қарастыруға ізденеді • Шешім шығарады <p>ЕҚББ өз кміріндегі болып жатқан жалпы қоғамда болып жатқан оқиғаларды есіне түсіріп, байланыстыруға жеке қолдау көрсетемін</p> <p>«5 сөз, бір сөйлем» әдісі</p> <p>Тапсырма: алған ақпараттарды қолданып, өз таңдауы бойынша бүгінгі тақырыппен байланыстырып мәтін құрайды</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тыңдалған мәтін бойынша өз қалауы бойынша бес ұғым тізбектейді • Әр оқушы өз ұғымдарымен тобын таныстырады • Ұғымдар қайталанбауы керек <p>Әр топ өздерпі жинақтаған ұғымдарды пайдаланып, тақырып таңдап, шағын мәтін құрастырады</p> <ul style="list-style-type: none"> • Мәтін құрмалас сөйлем ережелері талаптарын орындауы қажет • Әр топ өз мәтіні жазылған парақшаны келесі топқа таныстырып, аламсады • Жазба дәптерлеріне жазады <p>Қосымша ұсынылатын тақырыптар:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Суды босқа төкпе 2. Сулы жер-нұрлы жер 3. Су бар жерде ырыс бар: ұстап балық жейсің, ақ бидай егіп, нанын жейсің <p>ЕҚББмұғалім оқушыға мәтін құрастыруға қажетті кілтті сұрақтар беріп, оның мағынасы туралы сұрайды.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Тапсырма ортақ беріледі • Оқушылар жеке ойланады, пікірін білдіреді • Шағын топта жұмыстанады • Шағын мәтінде құрмалас сөйлемдерден құрайды • Ереже талаптарын сақтайды • Өз көзқарастарын жинақтайды • Топ мүшесі мәтінмен таныстырады • Бірін бірі бағалайды 	<p>Қ ұ р м а л а с сөйлемнің тыныс белгілерін ережеге сәйкес қолданады</p> <ul style="list-style-type: none"> • Тақырыпқа сай кілтті сөздер тізбектейді • Сөздерден құрмалас сөйлем құрайды • Шағын мәтін тақырыпқа сай жазады • Ережеге сай тыныс белгілерін қолданады 	
---	---	---	--

<p>Сабақ соңы</p>	<p>«Құлақ. Көз. Ауыз» әдісі Тапсырма: бүгінгі сабақта естігенін, айтқанын, көргенін ой елегінен өткізу Қадамдары: • үлестірме таратылады • тапсырма жеке орындалады • жазбаларын топта және сыныпта қалауы бойынша бөліседі • орындаған тапсырмаларда жетілдіру керек тұсын айтады ЕҚББ оқушының кестені толтыруына жеке қолдау көрсетіледі</p>	<p>- парақшадағы тапсырма мәнән түсінеді - ой толғанысын жазбаға қалдырады - кесте толтырады - ой толғансымен бөліседі - өзінің жетілдіру керек тұсын айтады</p>	<p>Өзін өзі бағалау</p>	<p>Үлестіргемелі Парақша</p> <table border="1" style="width: 100%; height: 100%;"> <tr> <td style="width: 50%;"></td> <td style="width: 50%;"></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td></td> </tr> </table>						
										
										
										

ЖАС МАМАНҒА ЖӘРДЕМ. ЖАС МАМАН, АЛҒА БАС ҚАДАМ!

Г.А.НАУРЫЗАЛИНА,

Алға қаласы

№4 Алға орта мектебінің

қазақ тілі мен әдебиеті пәні мұғалімі,

тәлімгер, педагог-зерттеуші

Жас маманның кәсіби құлшынысын арттыру, жігерлендіру, көңіл-күйін көтеру және ұжымда жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру арқылы көмек көрсету мақсатымен мектебіміздің тәжірибелі ұстаздары жас мамандарға тәлімгерлік бағыт-бағдар береді. Сонымен қатар ай сайын «Жас мамандар мектебінің» отырысы болады. Мектебімізде жоспарға сәйкес жас мамандарға әдістемелік көмек беру аясында түрлі іс-шаралар ұйымдастырылады. Тәлімгер ретінде жас мамандарды сабағымызға шақырып, тәжірибе жинақтауын талап етеміз. Оқушылар мен ұжымға үйреніскен соң, сабақтарына кіріп, әдістемелік көмек береміз.

Жас мамандардың кезекті отырысында «Тиімді әдіс-тәсілдердің пайдасы» тақырыбында өз тәжірибеммен бөлістім. Отырыс барысында жас мамандарды бүгінгі таңда қандай сұрақтар мазалайды деген сауалға жауап іздедік. Жас мамандар өз ойларын

ортаға салу кезінде оларды көп сұрақтар мазалайтыны анық болды. Осы орайда жас мамандар оқушылармен байланысқа түскенде, сынып құжаттарын толтыруда, тақырыптық-күнтізбелік жоспар құруда бағдарламаны жіті меңгере алмауының салдарынан көп қиналғандарын айтты. Әрі қарай қатысушыларымыз берілген тақырыптың негізгі ойын ашу үшін ой-тұжырымдарын қағаз бетіне түсіріп,

әр топ өз постерлерін жоғары деңгейде қорғай білді. Шара соңында тәлімгер ұстаздар жас мамандарға өз қызметінің жемісін көру үшін ұшқыр ой, алғыр зейін, ашық көз, ояу көкірек керек екенін айтып, жауапкершілігі мол ұстаздық жолына сәттілік тіледі.

ӘЛЕУМЕТТІК ЖЕЛІНІ ПАЙДАЛАНАМЫН

Б.Х.СӘРСЕНОВ,

Алга қаласы,

№4 Алга орта мектебінің

қазақ тілі мен әдебиеті пәнінің мұғалімі

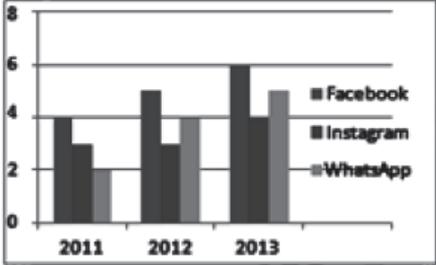

Бөлім:	6. Ғаламтор және әлеуметтік желілер
Сыныбы: 7 «А»	Қатысушылар саны: 20 Қатыспағандар саны: -
Оқу бағдарла- масына сәйкес оқу мақсаты	7.3.3.1. Мәтін құрлымын отырып,графиктік мәтін (шартты белгі,сурет,сызба) түрінде берілген процесті сипаттап жазу. 7.4.4.1. Етістіктің есімше, көсемше,тұйық етістік,шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолдану.
Сабақтың мақсаты:	- Мәтін құрлымын сақтай отырып, графиктік мәтін (шартты белгі, сурет,сызба) түрінде берілген процесті сипаттап айта алады, жазады. - Етістіктің есімше, көсемше, тұйық етістік, шақ, рай түрлерін тілдесім барысында қолданады.

Сабақтың барысы:

Сабақ кезеңі/ Уақыты	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар
<p>Сабақтың басы</p> <p>«Сұрақ-жауап» әдісі арқылы өткен тақырыппен жаңа сабақты байланыстыру мақсатында ой қозғау сұрақтарын ұжымдық талқылау.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Суреттегі шартты белгілер нені білдіреді? • Олар қандай ақпарат береді? • Бұл желілерді кімдер қолданады? <p>Дескриптор:</p> 	<p>Ұйымдастыру кезеңі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Амандасу - Оқушыларды түгендеу. <p>Оқушылардың бір-біріне жақсы тілек айту арқылы жағымды ахуал қалыптастыру.</p> 	<p>Оқушылар сәлемдеседі, сабаққа дайындалады.</p> <p>Суреттерге қарап, сұрақтарға жауап береді.</p>	<p>«Қошемет көрсету» әдісі</p> 	<p>Оқулық, суреттер, интерактивті тақта.</p> <p>Суреттер</p>

	<p>- Суреттерге карап, сұрақтарға жауап береді. Бейнероликті көрсету. Топқа бөлу. Әлеуметтік желілердегі шартты белгілер беріледі, оқушылар қандай желіде отыратындығы таңдайды.</p> <p>Дескриптор: - Топқа бөлінеді. - Топ ережесін еске түсіреді. Сабақтың мақсатымен таныстыру.</p>	<p>Оқушылар көп қолданатын желі бойынша топқа бөлінеді.</p>		<p>https://youtu.be/9zoJt9hm6d0</p> <p>Белгілер</p>																
<p>Сабақтың ортасы</p> 	<p>2-тапсырма. Ұнтаспадан мәтінді тыңдайды. «Инстаграм» тобына – мәтінді мазмұндау. «Телеграм» тобына – «Кластер» әдісі, «Әлеуметтік желінің пайдасы». «Ватсап» тобына - «Кластер» әдісі «Әлеуметтік желінің зияны»- «Ютуб» тобына – берілген диаграмма бойынша ғаламтор мен әлеуметтік желі пайдаланушылығының өсу қарқыны туралы мәтін құрылымын сақтай отырып, сипаттап айтады.</p> <table border="1"><thead><tr><th>Year</th><th>Facebook</th><th>Instagram</th><th>WhatsApp</th></tr></thead><tbody><tr><td>2011</td><td>4</td><td>3</td><td>2</td></tr><tr><td>2012</td><td>5</td><td>3</td><td>4</td></tr><tr><td>2013</td><td>6</td><td>4</td><td>5</td></tr></tbody></table> <p>Әлеуметтік желілер — ермектері бірдей адамдардың Интернетте бірігетін қоғамдастық сайттары. Осы сайттарда адамдар жедел түрде мәліметтер алмасады және достар табады. Бірақ осы сайттар арқылы тек қатынасып қана қоймай, адамдар музыка, видео іздеуі де мүмкін. Әлеуметтік желілерде адамдар өзі жайлы мәлімет тастап</p>	Year	Facebook	Instagram	WhatsApp	2011	4	3	2	2012	5	3	4	2013	6	4	5	<p>Ұнтаспадағы мәтінді тыңдайды.</p> <p>Әр топқа беріледі. Берілген тапсырмаларды орындайды. Әлеуметтік желінің пайдасы мен зиянын айта алады, диаграмма бойынша сипаттап айта алады.</p>	<p>Топтар бірінбірі бағалайды.</p>	<p>Оқулық, қабырғаға ілінген ватмандар, түрлітүсті маркерлер, стикерлер</p> <p>Диаграмма</p>
Year	Facebook	Instagram	WhatsApp																	
2011	4	3	2																	
2012	5	3	4																	
2013	6	4	5																	

	- Мәтіннен етістіктерді теріп жазады. - Қай шақта тұрғанын анықтайды.			
Сабақтың соңы 	«Шығу парағын» пайдаланып, төмендегі сұрақтарға жаз-баша жауап бер, өз ойларын жазу. 1. Бүгінгі сабақ бойынша не үйрендің? 2. Сабақ бойынша қандай сұрақтарың бар? 3. Сен үшін бұл бөлімде не маңызды болды? 4. Сабақтағы материалдардан өзіңе қандай ой түйдің? Бағалау: бүгінгі белсене қатысқан оқушыларды бағалау. Үй тапсырмасы: «Менің әлеуметтік желідегі достарым» тақырыбында эссе жазу.	Оқушылар «Шығу парағы» бойынша сұрақтарға жауап беріп, бүгінгі сабақта не үйренді, не түсінді өз ойларын жазады.	Мұғалім оқушыларды «Бас бармақ» әдісі арқылы бағалайды. Жарайсың! Жақсы! Талпын!	

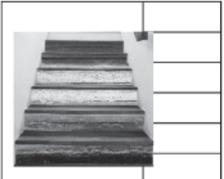
Т.АЙБЕРГЕНОВ «САҒЫНЫШ – ЕРЕКШЕ СЕЗІМ»**А.САИН,***М.Арын атындағы Қарғалы қазақ орта мектебі*

Мектеп:	М.Арын атындағы Қарғалы қазақ орта мектебі			
Мұғалімнің ТАӘ	Саин Ару			
Пәні:	Қазақ әдебиеті			
Бөлім атауы	3-бөлім «Адам жанының құпиясы»			
Сыныбы: 9	3-тоқсан			
Оқу мақсаты	9.1.4.1. Көркем шығармадан алынған үзінділерді шығармашылық жұмыстарында қолдану			
Сабақ мақсаттары	9.2.4.1. Автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазу Шығармадан алынған үзінділерді өз шығармашылық жұмыстарында қолданып, автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жазады.			
Ойлау дағдыларының деңгейі	Жоғарғы деңгей			
ЕҚББ	Дауысы өте жай. Баяу қозғалады			
Сабақ кезеңдері	Педагогтің әрекеті	Оқушының әрекеті	Бағалау әдістері	Ресурстар
Сабақ басталуы	«Зымыран сұрақтар» әдісі Тапсырма: жедел сұрақтар арқылы алдыңғы білімдерін еске түсіру - Экраннан сұрақтар тізбегі шығарды - Оқушылар жеке сұрақтар жауабын табады	- Оқушылар жеке ойланады - Сұрақтарға жауап іздейді - Ортамен бөліседі - Білімдерін толықтырады	Мұғалім тарапынан ауызша қолдау	https://z1.fm/artist/1356622

<p>Сабак ортасы</p>	<p>- Өз қажеттілігіне сай жауабымен бөліседі - Қалған оқушылар толықтырады Экрандағы сұрақтар: 1. <i>Т.Айбергенов кім?</i> 2. <i>Т.Айбергеновтің қандай шығармаларын білесіңдер?</i> 3. <i>«Даналықтың қажеті жоқ, сыйлау үшін ананы»-дегенді қалай түсінесіңдер?</i> 4. <i>М.Шахановтың Т.Айбергеновке арнаған өлеңін атаңыз</i> 5. <i>«Аруана – бауыр дүние» өлеңінің тақырыбы?</i> - Берілген тіркестерді жауап беруде қолдануына нұсқау беріледі <i>Менің ойымша....Бұл пікірді .... дәлелдеймін. Өйткені....</i> Сілтеме арқылы әуен жіберіледі - Әуен арқылы жаңа тақырып анықталады ЕҚББ уақыт қарқынын көбейтемін, жеке барып, ойымен бөлісемін</p> <p>«Екі жақты күнделік» әдісі Тапсырма: шығармадан алған үзінділерді таңдау және шығармашылық жұмысқа қолдануға іріктеу - Шығарманы толық есіне түсіреді - Жеке парақшаның бір бағанына шығармадан алған керемет әсерін тізбектейді - Екінші бағанына алған әсерін өз түсінігімен жеткізіп жазба жасайды - Жазғандарымен топта бөліседі - Басқа сыныптастарының жұмысымен танысады - Өзінің шығармашылық жұмыс жазуына дайындық жұмысын жасады ЕҚББ жұмысына басшылық жасап, тірек сөздерді қолдануын бақылауыма ұстап, қолдау көрсетемін</p> <p>«Автор орындағы» әдісі Тапсырма: шығармашылық жұмыс жазу (хат, өлең, әңгіме) - Алдыңғы жазған кестеде жинақтаған ақпаратты қолданып жеке жұмыс жасайды - Шығармашылық жұмысты таңдайды</p>	<p>- Жаңа білімге кіріспе жасап, пікірлерін айтады</p> <p>- Берілген кесте мазмұнымен танысады - Көркем шығарма мәтінін қолданады - « С а ғ ы н ы ш » өлеңін пайдаланады - Өз көзқарасын білдіреді - Шығармашылық жұмыс жасауға ақпарат алмасады - Дайындығын нақтылайды</p> <p>- Кестемен жұмыс жасайды - Өз жұмысын таңдайды - Сыни тұрғыда ойланады - Ойын жазбаға түсіреді - Шығармасымен</p>	<p>Көркем шығармадан алынған үзінділерді өз жұмысында қолданады - шығармадан үзіндіні өз жұмысыма іріктей алады - өмірдегі жағдайлармен байланыстырып, жұмысыма қолданады</p> <p>Автор стиліне сүйене отырып, шығармашылық жұмыс жасайды. - Жұмыс құрылымын сақтайды. - автор стиліне негізделуін ескереді</p>	<table border="1"> <tr> <th colspan="2">Кесте</th> </tr> <tr> <td>шығармадан алған керемет әсерін тізбектеу</td> <td>алған әсерін өз түсінігін тізбектеу</td> </tr> </table> <p>Оқулық «Сағыныш» өлеңі</p>	Кесте		шығармадан алған керемет әсерін тізбектеу	алған әсерін өз түсінігін тізбектеу
Кесте								
шығармадан алған керемет әсерін тізбектеу	алған әсерін өз түсінігін тізбектеу							

<p>- Көркемдегіш құралдар туралы түсініктерін толықтырады</p> <p>- Шығармашылық жұмысқа нұсқаулық алады</p> <p>- Хат, әңгіме, өлең жазу талаптарын орындайды</p> <p>- Өлең тағырыбына сәйкес тақырып таңдап жеке шығармашылық жұмыс орындайды</p> <p>- Оң жағындағы жұбымен жұмысымен бөліседі</p> <p>- Таңдаулы шығарманы сыныпқа таныстырады</p> <p>ЕҚББ жазба жұмысын орындауда қажетті ақпараттар қатарын ұсынамын</p> <p>«Жетістік баспалдағы» әдісі</p> <p>Тапсырма:</p> <p>Шығармашылық жұмыстағы сәтті және сәтсіз тұстарын сараптау, сындарлы ұсыныс беру</p> <p>- Жетістіктер баспалдағының төменгі үшеуіне «әлі де толықтыру керек 3 мәселесі туралы жазады»</p> <p>- Жетістіктер баспалдағының жоғары үшеуіне «өзі жетістігім деген үш ойын жинақтайды»</p> <p>- Сыныптастарына өз толықтыру керек тұстарын айтып, сындарлы кері байланыс береді</p> <p>ЕҚББ құрбысының жұмысын басылыққа ала отырып, өзінің жазбасын қалдырады</p>	<p>барлық сыныпты таныстырады</p> <p>- Нұсқаулықты қолданады, талаптарын орындайды</p> <p>- А4 форматтағы жетістік баспалдағына жеке тапсырма орындайды</p> <p>- Мұғалім көмегімен таңдауымен ортаға шығады</p> <p>- Ой толғауын білдіріп себебін түсіндіреді</p> <p>- Келесі сыныптасына кері байланыс береді</p>	<p>- Теңеу мен кейіптеуді біледі</p> <p>- Шығармашылық жұмысты толық аяқтайды.</p> <p>Өзін өзі, өзара бағалау жүзеге асады</p>	 <p>Таратпа парак А4</p>
---	--	--	---

ИТОГОВОЕ КОМПЛЕКСНОЕ ЗАНЯТИЕ В СТАРШЕЙ ГРУППЕ ПО ТИПУ КВЕСТ-ИГРЫ...

А.М. АБИЛКАЙЕРОВА,
воспитатель
ТОО детский сад «Болай»
город Актөбе

Цель: обобщение знаний детей через организацию различных видов деятельности

Задачи:

- закрепление характерных признаков времен года, названий месяцев
- закрепить знание цифр, порядковый счет;
- упражнять в определении количества слогов
- расширение словарного объема детей, диалогической речи;
- развивать логическое мышление;
- развивать конструктивную деятельность;
- развивать моторику рук.
- воспитывать любознательность, наблюдательность;

Форма работы - фронтальная, индивидуальная, исследовательская.

Оборудование: гелиевый шар, мольберт, магнитная доска, игрушка слон.

Ход НОД:

I. Вводная часть. Дети сидят на стульях, в группу влетает гелиевый шар с посланием на веревочке.

В: Ух- ты! Что это такое? Давайте посмотрим. Это сверток, интересно, а почему чистый лист бумаги, я ничего не вижу. Ну и что это может быть?

Д: Это волшебное письмо.

В: Действительно это волшебное, тайное письмо. А чем же оно может быть написано? Такие письма могут быть написаны секретными чернилами-воском .лимоном, крахмалом. А как же узнать, что в нем написано?

Д: Нужно закрасить красками.

В: Давайте закрасим красками лист и узнаем что на нем написано и от кого это письмо. (лист закрашивается красками).

«Ребята. Мы целый год за вами наблюдали. Вы выросли, набрались знаний и собрались переходить в подготовительную группу. Мы отправляем вам задания, с ними вы должны справиться. А на последнем задании вас ждет сюрприз. Желаем удачи. Ждем ответного послания. Друзья из космоса».

Где будем искать первое задание?

Д: 1 задание спрятано у доски.

Читает задание 1

Светает рано по утрам, весь снег растаял тут и там,

Ручей шумит как водопад, скворцы в скворечники летят,

Звенят под крышами капли, медведь с еловой встал постели,

Всех солнышко теплом ласкает, кто это время года знает?

Дети: это время года весна.

Воспитатель: Давайте опишем словами, какая бывает весна?

Дети: Весна бывает долгожданная, теплая, звонкая, солнечная, ласковая, мокрая, грязная, праздничная

Сколько месяцев у весны? (3 месяца).

Назовите их по порядку. (март, апрель, май).

После какого времени года наступила весна? (После зимы пришла весна).

А какое время года наступит после весны? (лето).

Молодцы, с этим заданием мы справились. Здесь лежит часть какого-то рисунка, как думаете, это нам понадобится? Прицепим на доску. Посмотрим на план и найдем 2 задание.

Дети: задание на полке около флажков.

Задание 2 Поляна грибов и собери фасоль «Поляна грибов» .

Что за грибы это? Онисъедобные или нет?

Найдите по цифрам и закрепите шляпы грибочков

Собери фасоль здесь нужно каждому игроку собрать определенный цвет фасоли в свою ячейку.по количеству цифр на ячейках

Молодцы, Хорошо, с этим заданием мы тоже справились. Здесь снова часть рисунка. Ищем 3 задание.

Дети: оно на полке с игрушками машин .

Задание 3

Рассыпанное слово.

Ой, ребята, здесь было слово, а у меня оно рассыпалось. Сможем мы его собрать? (на мольберт прикрепляются слоги, дети собирают слово мали-

на). Интересно, а почему оно написано с маленькой буквы, а не с большой?

Дети: с большой буквы пишутся имена, а это название ягоды.

Воспитатель: да, с большой буквы пишутся имена, клички животных, названия городов, рек, улиц. И так, у нас получилось слово ма-ли-на. Можем ли мы его разделить на слоги? (делят на слоги). Сколько слогов, покажите на пальцах. А еще, что мы можем сделать с этим словом? (составить предложение, сделать звуковой анализ). Кто-то уже придумал предложение? Хочешь нам его сказать?

Умницы!. Посмотрите, и в этом конверте часть рисунка. Прицепим рядом с первыми. Ищем следующее задание?

Дети: оно на полке с животными.

Задание 4

Опыт «Расцвел цветок» и опыт с водой

Мы с вами делали бумажные цветы. Они у нас закрывшиеся, не распутившиеся.

Вам нужно создать условия такие, чтобы они расцвели.

Какие условия нужны для живых цветов? (свет, тепло, вода, солнце, земля).

Нужно ли это все для бумажных цветов? (нет).

А что же нужно? (вода, бумага намокнет и выпрямится).

Давайте проверим, возьмите свои цветы и опустите их в тазики с водой, что вы замечаете? (цветы намокли и выпрямились, расцвели). И проводим опыт с водой

Умницы, справились и с этим заданием. Вот вам еще часть рисунка. Ищем следующее по плану.

Дети: задание на полке с книжками.

Задание 5

Пальчиковая гимнастика с мячиками Су –джок.

И еще часть рисунка. Ищем следующее задание по плану.

Дети: а заданий больше нет.

Воспитатель: а как же сюрприз, который нам обещали в письме? А может нам надо собрать все части рисунка в одно целое? Что у нас получилось?

Дети: да это же наш слоник, там, наверное, и найдется сюрприз. Посмотрим.

III. Заключительная часть. Воспитатель: вот мы справились со всеми заданиями, нашли сюрприз. А что нам помогло справиться со всеми заданиями? (сообразительность, знания, дружба, внимание...). Подходите к слонику и выбирайте каждый сам себе подарок. (по типу чудесного мешочка. Положены игрушки из киндер сюрпризов). Будем ли мы писать ответное послание друзьям из космоса? Когда пойдем гулять, его можно отправить.

АДАМГЕРШІЛІК- АДАМНЫҢ РУХАНИ АРҚАУЫ

А.Н. БЕРИККАЛИЕВА,

Ақтөбе қаласы,

ЖШС «Бопай» балабақшасы

музыка жетекшісі

Қазақстан Республикасының білім беруді дамыту тұжырымдамасында «Білім берудің мақсаты- жылдам өзгеріп отыратын дүние жағдайларында алған терең білімінің, кәсіби дағдыларының негізінде еркін бағдарлай білуге, өзін-өзі іске асыруға, өзін-өзі дамытуға және өз бетінше дұрыс, адамгершілік тұрғысынан жауапты шешімдер қабылдауға қабілетті, дені сау жеке тұлғаны қалыптастыру» делінген.

Жаңа кезеңдегі білім берудің өзекті мәселесі жас ұрпаққа адамгершілік рухани тәрбие беру. Ата-балаларымыз «Ағаш түзу өсу үшін оған бұтақ кезінде көмектесуге болады, ал үлкен ағаш болғанда оны түзете алмайсың» деп бекер айтпаған. Сондықтан баланың бойына жастайынан ізгілік, мейірімділік, қайырымдылық, яғни адамгершілік құнды қасиет-

терді сіңіріп, өз-өзіне сенімділікті тәрбиелеуде отбасы мен мәрбиешілер шешуші рөл атқарады. Рухани-адамгершілік тәрбие-екі жақты процесс.

Рухани- адамгершілікке тәрбиелеудің бірі-патриоттық тәрбие беру. Елінің, туған өлкесінің тарихы мен мәдениеті, әсем табиғатымен таныстыру, бұл баланың патриоттық сезімін арттырып қана қоймай, танымдық-зияткерлік, рухани-адамгершілік құндылықтарын да арттырады. Балалармен және ата-аналармен бірлесе отырып қазан айында «Берекелі алтын күз» колөнер көрмесі, желтоқсан айында «Тәуелсіз-Қазақстаным!» және балабақшамыздың ашылған күніне орай «Менің сүйікті балабақшам» сурет көрмелері, Ұлыстың Ұлы күні Наурыз мерекесі қарсаңында «Шебердің қолы-алтын» колөнер көрмелері ұйымдастырылып өткізілді. Мақсаты: туған өлкесінің табиғаты мен байлығымен, ұлттық салт-дәстүр түрлерімен таныстыру, ұлттық құндылықтарды тани білуге, оны құрметтей білуге, сақтай білуге тәрбиелеу. Өз Отанына деген, оның Тәуелсіздігіне деген

сүйіспеншілігін ояту. Екінші үйі балабақшасын қадірлей білуге тәрбиелеу. Біздің ата-бабаларымыз ерте жастан-ақ баланы бесігінен бастап жақсы әдеттерге баулыған. «Үлкенді сыйла», «Сәлем бер, жолын кесіп өтпе», «Үйді және үлкендерді айналып жүгірме» деген секілді ұлағатты сөздердің мәні зор. Баланы рухани-адамгершілікке тәрбиелеуде халық педагогикасының бай мұраларын ұйымдастырылған іс-әрекет барысында күнделікті қолданып отырамыз. Мысалы: ұлттық ойын түрлері, жұмбақтар, ертегілер, мақал-мәтелдер, жаңылтпаштар, санамақтар балалардың адамигершілік қасиеттерін дамытумен қатар сөйлеу тілін жаттықтыру, дыбыстарды дұрыс айту, тапқырлыққа тәрбиелеу, жүйке жүйесін шыңдап, ой-қиялында дамытады. Балаларды әдеби шығармалар (өлеңдер, ертегілер, жұмбақ-жаңылтпаш, мақал-мәтел) арқылы ана тілінің байлығын меңгертіп, ана тілін сүйуге тәрбиелеу қажет. Тәрбиешінің негізгі алдына қойған мақсатын баланы тек мектепке дайындау ғана емес, кішіпейілділікке үлкенді сыйлауға, имандылыққа тәрбиелеу, үйрету. Балалардың бір-біріне деген ыстық лебіздерін, ойларын, алақандағы жылуын, жылы тілектерін бір-біріне жеткізе білуінің өзі адамгершілік тәрбиесінің жақсы нышаны. Сонымен қатар балаларға адамгершілік адамның екінші адамға сыйлай алатын заты емес, өзінің тәжірибесі арқылы ғана жететін адамның ішкі жағдайы екендігін түсіндіру қажет.

Адамгершілік тақырыбы-ол мәңгілік тақырып. Жас ұрпақтың бойында адамгершілік қасиеттерді сіңіру-ата-ана мен педагог-ұстаздардың, тәрбиешілердің басты міндеті.

Көрнекті педагог В.Сухомлинский «Егер балаға қуаныш пен бақыт бере білсек, ол бала солай бола алады», - дейді. Демек, жас буын шәкіртке жан-жақты терең білім мен тәрбие беріп, жүрегіне адамгершіліктің асыл қасиеттерін үздіксіз ұялата алсақ, ертеңгі азамат жеке тұлғаның өзіндік көзқарасының қалыптасуына, айналасымен санасуына ықпал етері сөзсіз.

Мәңгілік ел болып қалыптасу жолындағы мектепке дейінгі ұйымдарда берілетін тәрбие мен білімді жаңашылдықпен заманауилықты ұштастыра отырып ұйымдастыру, қазіргі таңдағы балабақша ұжымына үлкен жауапкершілікті жүктейтіні анық. Сол себепті рухани тәрбие беретін жұмыстардың түрлері балабақшада әрі қарайда өз жалғасын таба береді деп ойлаймын.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандарты;
2. Козлова С.А. «Воспитание патриотических чувств» - Знание, 2003 ж.
3. «Ақтөбе қаласы жастарының өзекті мәселелері» қалалық ғылыми-практикалық конференциясының материалдар жинағы, -1296 2011 ж.
4. «Мектепке дейінгі тәрбие»-журналы, №5-2016 ж.

8-НАУРЫЗ АНАЛАР МЕРЕКЕСІНЕ АРНАЛҒАН ЕРТЕҢГІЛІК «АРДАҚТЫ АНАШЫМ!»

Ж.С. БУТЕКОВА,
Мәртөк ауданы,
«Дастан 2016» ЖШС
«Нұрсәт» балабақшасы

8 -наурыз сценарийі (балалар музыка әуенімен залға кіреді).

Жүргізуші: Қымбатты аналар, әжелер, құрметті қонақтар! Бүгін біз «8 - Наурыз» аналар мерекесін тойлауға жиналып отырмыз.

Құтты болсын осы шаттық күніңіз,

Бақытты да ұзақ өмір сүріңіз.

Қуанышты жүзіңізбен әрдайым,

Бұл өмірде күліп қана жүріңіз!

Балалар, айналаға көз салайықшы. Көктем күн шуағын төгіп тұр. Көктемгі күннің шуағынан гүлдер қауызын ашып, жадырап, жарқырайды-

.Айнала толған қызыл—жасыл гүлдер. Біз гүл бағына келген сияқтымыз.... (музыка әуенімен көктем кіреді)

Көктем ханшайымы: Сәлеметсіңдерме балалар, мен көктем ханшайымымын. Менің ғажайып гүл бағыма қош келдіңдер.

Жүргізуші: Бүгін біздің аналарымыздың, әжелеріміздің мерекесі. біздің балалар аналарына арнап ән кешін сыйламақ.

Көктем ханшайымы: Қош келіпсіз ақ жаулықты әжелер мен аналар! Жүздерінен мейіріммен нұр тамар. Құшақ жая қарсы аламыз сіздерді! Би биленіп, ән де бүгін шыркалар!

Такпақтар

1. Көктем келді жеріме

Бақ әкелді еліме

Күн күлемдеп көгімде

Шуақ шашсын төгіле.

2. Көктем келді алақай
Қуанар барлық балақай
Көктемде жамбыр жабады
Бақшаға гүлдер толады
3. Көктем келді, көктем келді
Жадыраған, жайнаған
Шашыраған сәулесімен
Жасыл көктем сайраған.

Көктем ханшайымы: Балалар! Ғажайып бақтың алғашқы гүлін сыйға тартайын. Бұл сиқырлы гүл, барлық тілектерімізді орындайды. Ол үшін гүл желектерінен сұрайық

1. Біз бірінші гүл желегін жұлайық, Ақ тілекті гүл желектен сұрайық. Тобымыздың әншілері, Орынымыздан тұрайық. Мейірімді аналарға, «Нұрлы көктем» әнін сыйлайық!

Ән: «Нұрлы көктем»

Көктем ханшайымы:

2. Ұш, ұша түс гүл желек, Бақшамызға қон желек. Баршаңызға аналар! Зор денсаулық біз тілейді. Қазір шығып ортаға, «Гүлдеріміз» би билейді.

Би: «Гүлдер»

Көктем ханшайымы:

3. Біз үшінші гүл желегін жұлайық, Батыстан асып, шығысқа, Ұшып бар деп сұрайық. Аяулы аналарымызгатақпақтарды біз сіздерге арнайық.....

Тақпақтар:

1. Ана біздің күніміз!
Ана біздің гүліміз!
Бізді ана қуантып!
Ұзақ өмір сүріңіз!
2. Аялаған анашым
Мәпелеген анашым
Менің саған тілегім
Қартаймашы анашым!
3. Ақ анашым, апағым!
Өзің жайлы тақпағым
Арналады сіздерге
Бар баланың тақпағы
4. Құтты болсын анашым!
Құтты болсын мерекең!
5. Анам мені күнім дейді
Мен қуансам күлімдейді
6. Апам мені айым дейді!
Мен мұнайсам уайым жейді
Апам мені күнім дейді!
Мен қуансам күлімдейді
7. Аспандағы айымсың!
Бақытыма балаған

Құтты болсын мерекең!
Айналабын жан анам!

8. Мейірімді, сымбатты
Қадырменді қымбатты
Ең жақын жан адамға
Кім десеңдер ол- Ана! (Бирге)
Ән «Айналайын ақ мамам»

Көктем ханшайымы:

4. Ақ арманды гүл желектен сұрайық Ол үшін біз тағы бірін жұлайық Ананың — біз гүліміз, Ана — біздің күніміз! Тек сіздерге арналады, Міне, біздің биіміз!

Би: «Чунга-чанга»

Көктем ханшайымы: – Әнімізге ән беретін, кешімізге сән беретін аналарымызбен бірге ойын ойнайық.

Ойын: «Ананы сәндейміз» (ұлдар) музыка

Көктем ханшайымы:

5. Үш үш гүл желек біздің жақсы көретін де еркелетін де ақ жүректі әжелімізге арналған тақпақтарымызды сізге арнадық

Тақпақтар:

9. Менің әжем жыр әжем
Шуағы мол нұр әжем
  10. Өзің мені өсірген
Айналайын, ақ әжем!
Тентек болсам кешірген
Ауырмашы ай әжем!
  11. Әжем менің айбат
Оған ешкім жетпейді
Күні бойы бірге ойнап
Жанымнан бір кетпейді
  12. Әже деген коп шығар
Әжемдей жоқ шығар
Мейірімді бүл кісі
Қандай ғажап күлкісі
Ән: «Әже-әжетайым»
Көктем ханшайымы:
  6. Гүл желегіне сурайық, ол үшін гүлдің бір желегін жулайық, асыл әжелерімізге биімізді арнайық
- Би: «Джентельмены»
- Көктем ханшайымы:
7. Гүл желектің біреуін, Қане, жұлып көрейік.
Сізге бүгін сый—құрмет, Жан аналар мерейім.
Келіпті бізге қонаққа, Сән үйінен сұлулар, Осы нұрлы көктемнің Сән үлгісін көрсетпек....

(Музыка әуенімен мода көрсететін қыздар кіреді)

Жүргізуші: Аналардың мейірімі ерекше, Талпындырған асулар мен белеске. Аямаған шуағы мен жан нұрын, Берші анама бар жақсылық, тәңірім!! – деп тілей отырып, сіздерге арналған сыйлығымызды табыс етейік... (сыйлықтарынаналарғабереді)

Көктемханшайымы: Астанамызтұныптұрған-бауболсын, Сүтітеңіз, етіерен тау болсын, Бала үшінтұңдықсынтөртбөлген, О, аналар!! Дендеріңізсауболсын!! Мерекелеріңізмәңгілікболсын!

Жүргізуші: Балалар, енді біз Көктем ханшайымен қоштасайық Сау болыңыз!

«ҚАРТТАРЫМ – АСЫЛ ҚАЗЫНАМ!»

Г.А.ДУЙСЕБАЕВА,

Ақтобе қаласы,

ЖШС «Бопай» балабақшасының тәрбиеші

Тақырыбы: «Қарттарым-асыл қазынам»

Мақсаты:

1.Білімділік: 1-қазан қарттар күніне түсінік беру.

2.Дамытушылық: өз ата-бабасын ұмытпай есте сақтауға және аталы сөзден ғибрат алуға үйрену.

3.Тәрбиелік: балалардың бойына халқымыздың қадір қасиетін сіңіру, үлкенді сыйлауға тәрбиелеу.

Көрнекіліктер: отбасы мүшелерінің суреттері,

Әдіс-тәсілдер: әңгімелеу, түсіндіру, ойын, сұрақ-жауап.

Гаухар Арыстанқызы:

Армысыздар, қадірменді көрермендер!

Ақ сақалды аталар мен ақ жаулықты әжелер!

«Бопай» балабақшасының ұжымы!

Сіздерді 1 қазан-Қарттар күнімен құттықтаймыз!

Дендеріңізге саулық, отбасыларыңызға амандық тілейміз-дей келе ортаға «Бәйтерек» тобы тәрбиеленушілерін қарсы алыңыздар!

Самал Серикбаевна:

Есенсіз бе, қазыналы қарттарым,

Бабалардың бойға жиған салттарын.

Өзіңіздей ұлағатты болуға,

Өсиетінді жүрегімде сақтармын-дей келе ортаға

такпақтарын айтуға балаларды шақырайық:

Ж.Кәусар:

Әжем ұйықтар алдында

Ертегі айтып береді.

Еркелеп ойнап жатқанда

Ылғи ұйықтап қаламын.

Мерием:

Әжем өрнек тереді,

Сырмақ отыр оюлап.

Басы ауыра береді,

Шай ішпесе, қоюлап.

Айназ:

Әжем менің асыл жан

Жақсылыққа үйретіп,

Жамандықтан шектейді.

Әжеме ешкім жетпейді!

Аңсар:

Өзің мені өсірген,

Айналайын ақ әжем.

Тентек болсам кешірген

Шөлдедің бе, дана әжем?

Мариям:

Шай қайнатып келейін,

Шекер салып, жан **әжем**.

Өзім құйып берейін.

Балдай тәтті бал әжем.

Самал Серикбаевна:

Ән: Әжем менің-осындай!

Гаухар Арыстанқызы:

Жарайсыңдар рахмет. Енді орнымызға жайғасайық.

Балалар, қазір жылдың қай мезгілі? (Күз)

Күз мезгілінде неше ай бар? (Үш ай бар)

Атайықшы? (Қыркүйек, қазан, қараша)

Дұрыс айтасындар.

Енді осы қыркүйек айында қандай мерекелер болды? (Білім күні)

Жарайсыңдар.

Ал қазан айында қандай мерекелер бар, білесіңдер ме? (Ұстаздар күні, Республика күні)

Дұрыс айтасындар.

Қазан айында бұл мерекелерден басқа тағы да, мереке бар.

Ол-1-қазан қарттар күні.

Сондықтан бүгінгі ұйымдастырылған оқу қызметіміз қарттар күніне арналмақ. Мен сердерге жұмбақ жасырайын.

Жұмбақ:

Айтары мол ғұлама,

Көп жасаған бұл адам.

Әкесі ол әкеңнің,

Білер оны сұраған.

Ол кім? (Ата)

Аймалайды “Күнім” деп,
Мейірімді жүзі кулімдеп.
“Тәтті-ақ” дейді немере,
Бал шырындай үнің деп.
Ол кім? (Әже)

Жарайсындар, балалар, дұрыс таптындар. Осы атамызбен әжемізді бір сөзбен қалай атаймыз? (қарттар дейміз)

Дұрыс айтасындар, балалар.-”Ақылды қария-ағып жатқан дария” деп тегін айтылмаған. Осы қарттарымыз бәйтерек болса, біз соның жапырағымыз. Адам өміріндегі ең игі істің бірі-қарт кісілерге қамқорлық, мейірімділік, түсіністік, сүйіспеншілік, жанашырлық, сыйластық таныта білуіміз керек. Ал енді осы атамызбен әжемізге сендер кім боласындар? (немере)

Балалар анамыздың әкесі, анасы сендерге кім болады? (нағашы ата, нағашы әже)

Ал сендер оларға кім боласындар? (жиен)

Жарайсындар.

Жүргізуші: Ортаға тақта қойылады. Балалардан отбасы мүшелері сұралады.

Дидактикалық ойын: «Кімге не тиесілі»

Ойының шарты бойынша балалар отбасы мүшелері бар сүреттерге тиісті заттарын қыстарғышпен қыстырады. Атаға-шапан, әжеге -ұршық, әкеге -сағат, анаға-орамал, балаға-велосипед, қызға -қуыршақ

Самал Серикбаевна: Ортаға тақпақтарын айтуға балаларды шақырайық:

Асия:

Әжем менің ақ әжем,
Ешкімде жоқ әжем.
Ертегі айтып береді,
Маған да сол керегі.

Сәруар:

Әжемді жақсы көремін,
Өлең айтып беремін.
Үлкен болып өскенде,
Бәрін алып беремін.

Малика:

Тәттілерін сақтайды,
Маликама берем деп.
Мен тілеймін әрқашан,
Әжем аман болсын деп

Сардар:

Атамыз біздің панамыз
Атамыз біздің данамыз
Атадан ақыл аламыз
Атадай адам боламыз.

Б.Раяна:

Жақсы ісімізді мақтан қылып
Жамандықтан сақтандырып
Жүрген алтын ақ әже
Жүрсем деймін шаттандырып

Гаухар Арыстанқызы:

Би: «Ата мен әже»

Самал Серикбаевна: Тақпақтарын айтуға балаларды шақырайық:

Көрініске киінуге балалар шығады.

Адия:

Немересін жанынан артық көретін,
Екі еткізбей бәрін алып беретін
Әжелердің құшағында күн иесі
Еркелігі үзілместен күлетін

Айшабибі:

Әдептілік белгісі,
Иіліп сәлем бергені.
Алла берген ұл- қызың,
Маңдайдағы жұлдызың.
Қариясы бар адам,
Дариясы бар адам.

Айдынхан:

Менің әжем, жыр әжем,
Шуағы мол нұр әжем.
Ақ таяққа сүйеніп,
Аман - есен жүр әжем

Фатима:

Ата үлкен кәріміз,
Қуат берген дәріміз.
Әуелете аялап,
Ардақтаймыз бәріміз.

Көркем:

Гүл - гүл жайнап бәріміз
Кірді біздің сәніміз.
Қарттарымызды тойымен
Құттықтаймыз бәріміз.

Айзере:

Ақ жаулықты әжемді
Ай нұрына теңедім.
Әр ісінен үлгі алып,
Еркін өсіп келемін.

Гаухар Арыстанқызы:

Көрініс: «Бақшадағы алма».

Самал Серикбаевна:

ойын: «Немеремді тауып аламын!».

Гаухар Арыстанқызы: Би: «Түрік биі».

Самал Серикбаевна: тақпақтарын айтуға балаларды шақырайық:

Ақзер:

Күлімдеген көзіңнен
Айналайын атажан
Қандай сый бар біздерге,
Өзің берген батадан.

Инжу:

Әжетай қарттар күнімен,
Құттықтаймын сізді мен.
Бар жақсыны тілеймін,
Нұр кетпесін жүзіңнен.

Әдемі:

Қарттар күні сыйласын,
Қуанышым сізге тек.
Саулығыңыз әрқашан,
Керек әже бізге тек.

Жанерке:

Немерелер қуантып,
Шаттығыңыз көбейсін.
Шөберелер көбейіп,
Бакытыңыз кеңейсін.

Мажет Айсултан:

Аман болсын басыңыз,
Ағармасын шашыңыз.
Шөбере сүйіп әлі де,
Жүзге жетсін жасыңыз.

Би: «Әжелермен вальс»

(ұлдар билейді).

Ән: « Әже мен ата!»

Құттықтау сөз.

Аталардан бата аламыз.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ЭКОЛОГИЯЛЫҚ ТӘРБИЕ БЕРУ

З.К.ЕСЕНКАРАЕВА,

Алға қаласы,

«Күниуақ» балалар сауықтыру лагерінің тәрбиешісі

Қазіргі таңда мектепке дейінгі балаларға экологиялық тәрбие берудің маңызы – болашақ ұрпақтың саналы әрекеті болып қалыптаспақ. Бүлдіршіндерді айналадағы табиғи ортамен үнемі қарым-қатынаста болуға үйрету, олардың ұғымдарын қалыптастыру, табиғатқа деген жаңашырлыққа тәрбиелеу қазіргі балабақшадағы тәрбие ісінің өзекті тармақтарының бірі. Табиғатпен таныстыру – балалардың танымын дамытудың басты құралдарының бірі болып табылады.

Экологиялық білім берудің мақсаты – балалардың шығармашылық ойлауын және экологиялық мәдениетінің негізін қалыптастыруға ықпал ету, ал оны төмендегі міндеттер арқылы жүзеге асырады.

- Балаларға қоршаған ортаның адамға қажеттілігі, қоршаған орта туралы алғашқы білім беру;

- Табиғатқа деген сүйіспеншіліктерін ояту, оны сақтап және қорғауға тәрбиелеу;

- Табиғат байлықтарын көбейтуге эмоцианалды әрекеттік байланысты қолдау;

- Балалардың бойында экологиялық ойлау қабілетті қалыптастыру;

Мектепке дейінгі жастағы балаларда экологиялық білім эмоцианалды әрекеттік сипат алады. Қоршаған ортаны қорғау және оны сақтау туралы көріністер мен білімдерді меңгеруде белсенді болады. Бұл келешек ұрпақ үшін маңызы зор дүние болары сөзсіз. Қазақстан Республикасы Конституциясының 38 бабында «Қазақстан Республикасының азаматтары табиғатты сақтауға және табиғат байлықтарына ұқыпты қарауға міндетті» - делін-

ген. Бүгінгі таңда бүкіл адамзаттың алдында тұрған маңызы жоғары ауқымды мәселелердің ішінде табиғатты қорғау мен табиғи ресурстарды тиімді пайдалануға ерекше көңіл бөлінуде. Әлемдік тәжірибе көрсеткендей, күннен-күнге туындап отырған экологиялық мәселелер мен олардың шешімін іздегісі өзіннің көкейкестілігін дәлеледеуде. Бұл балабақшада балалардың экологиялық тәрбиелілігін дамыту қажеттілігін күн санап арттыра түседі. Себебі қоршаған орта мен адамның денсаулығын сақтау - маңызды құндылықтардың бірі болып саналады. Баланы туған өлке, жерге, халқына деген сүйіспеншілік, патриоттық сезімге баулып, оны жан-жақты етіп тәрбиелеп өсіру – бүгінгі таңдағы аса жауапты міндет. Қоғам дамуының қай кезеңінде болмасын табиғат – баланың дүниетанымын дамыту құралы ретінде үлкен орын алып отыр.

Тәрбиеші – педагогикалық үрдістің ең басты тұлғасы және экологиялық тәрбие берудегі шешуші фактор болып табылады. Табиғат өздігінен бала бойына қажетті жеке тұлғалық сапаларды қалыптастыра алмайды, оған міндетті түрде ересектер тарапынан басшылық жасау қажет. Балалардың табиғатқа қызығушылығы оның құбылыстары арасындағы өзара байланыс пен олардың пайдасын жете түсінгенде ғана арта бастайды. Мектеп жасына дейінгі ересек топ балаларының табиғатқа қарым-қатынасын бақылау барысында біздің байқағанымыз: табиғат құбылыстарының барлығы тең дәрежеде балаларды қызықтыра алмайды. Мысалы: табиғаттың кейбір құбылыстары, өзінің қабылдауға жеңілдігіне қарамастан, балалардың сәндік ою-өрнектерін жасау әрекетіндегі еңбектерінде мүлдем көрініс таппады деуге болады. Сондай-ақ олар шеңбер, жұлдыздар, найзағай, толқын, ай, т.б. бейнелеуге де жете көңіл бөлмегені байқалды. Мек-

тепке дейінгі жастағы балаға экологиялық мәдениеттің алғашқы түсініктерін қалыптастыру үшін:

1. Мектепке дейінгі мекемелерде балаларға экологиялық тәрбие берудің алғы шарттарын құру;

2. Балалардың экологиялық сауығуының дамуы үшін атқарылатын жұмыстарға көгалдандырылған зоналар құру және ұйымдастыру;

3. Тірі объектілерді күтіп-баптауға қолайлы ортаны іс жүзінде құру үшін іс-шаралар ұйымдастыру;

4. Сабақта көркем құралдарды, әдістемелік және материалдық құралдарды, ойыншықтарды, түрлі ертегі кейіпкерлерін жүйелі түрде қолдану;

5. Педагог мамандардың білім деңгейі мен олардың біліктілігін арттыру.

Жалпы экологиялық тәрбие – бұл адамдардың сезіміне, санасына, көзқарастарына әсер ету әдістері. Жеке тұлғаның саналық деңгейінің артуына, табиғатқа қарым-қатынасының өзгеруіне, табиғат ресурстарына табиғи ортада өзін өнегелі ұстауға әсер етеді.

Экологиялық тәрбие – қоғамдық өмірдің барлық салаларын қамтып, бірнеше деңгейлерде жүргізілуі керек. Жеке тұлғаның түзілуі негізінен отбасында жүреді. Сондықтан ата-ана баланың қоғамдағы негізгі мінез-құлық нормаларымен қатар, экологиялық мәдениетінің негіздерін үйрете бастауы керек.

Қазіргі кездегі ситуациялардан кейбір парадокстарды байқауға болады. Көбіне балалардың экологиялық білімділігі ата-аналарының деңгейінен әлдеқайда жоғары. Ата-аналары мен балалары өздерінің зерттеу нәтижелері бойынша қоршаған ортаға ешқандай жағдай жасамай-ақ, тіршілік ортасына белгілі бір дәрежеде зиян тигізіп жатқанын байқауға болады: қайта қалпына келмейтін табиғи ресурстарды оңды-солды шашудамыз, көптеген тұрмыстық қоқыстарды шығарып жатырмыз. Табиғатты қорғауды өз үйіңнен бастауға болады – бұл суды үнемдеп жұмсау, оның ластануын төмендету, тал-теректі сындырмай, күтіп-баптау т.б. «Адам табиғатқа тәуелді болса, табиғатта оған тәуелді» - демекші, барша байлықтың анасы – Жер-Ана. Жерді күтіп баптай білу, оның қойнауынан қазба байлықтарды игеріп ала білу, табиғат пен қоршаған ортаны түлетіп гүлдендіре беру өз қолымызда.

Пайдаланған әдебиеттер тізімі:

1. Балабақшадағы экологиялық тәрбие /Отбасы және балабақша-1996. №11-12/
2. Шілдебаев Ж. Экология және табиғатты қорғау. – Алматы: Алматыкітап, 2002. -121 б.
3. Көбеева Н «Бала және табиғат» \ \ Үйелмен және балабақша. – 1993. № 5.

БАЛАНЫ ЕРТЕ ДАМЫТУДЫҢ ҚАРАПАЙЫМ ӘДІС - ТӘСІЛДЕРІ

С.С.КАБЫЛОВА,

Ақтөбе қаласы,

ЖШС «Бопай» балабақшасының тәрбиешісі

Бұл мақалада ерте балалық шақтағы бала дамуы мен оның ойлауын, есі мен сөйлеуін, кітап оқу, ойын арқылы қалай дамыту болатыны, осы тұрығыда өзіне не қажет екендігін қорықпай немесе ұялмай қалай сұрауға болатандығы жөнінде өз ойымды бөліскім келеді.

Баланың ерте дамуының бірі-кітап оқу.

Балалар ертегі мен әңгіме тыңдауды өте жақсы көреді. Бала бір кітапты бірнеше мәрте оқып беруді өтінеді. Сөйлеуін дамытудағы ең алғашқы кездер оған нені айту керектігі туралы ойлау, әрине, қиындық туғызары сөзсіз. Кітап оқу ата-ана немесе үлкендер үшін тиімді шешім болады. Ең бастысы қарапайым, шағын ертегілерді сатып алу керек. Алғаш мен қызымның неге бір кітапты бірнеше рет оқуымды өтінгенін түсінбедім, мүмкін есінде сақтай алмайтын шығар деп ойладым. Бұрынан келе

жатқан Қызыл телпек ертегісін қатарынан 10 рет оқып шығу қандай жалықтырар іс! Ертегіні жатқа білетінім соншалық-кейде тіпті оқымай-ақ қысқартып мазмұнын ғана айтып беретінмін. Мен тек баланың сөйлеуін ғана қалыптастырып қоймай, өзімнің есте сақтау қабілетімді де дамыта түстім. Бір кездері мен қызымның ертегіні түсінбегендіктен қайталап оқуымды өтінбейтіндігін түсіндім.

Бірде ол маған былай деді:

- Сен олай оқымадың!

- Ал қалай?

Ол ертегіні жазылған қалпында сөзбе-сөз маған айтып берді. Менің оқып бергенімді тыңдай отырып, ол барлығының біркелкі болғанын қадағалады. Егер бір нәрсе дұрыс болмаса, ол қиналып, қайта оқуымды сұрады. Мен бұл жағдай оның еркелігі емес, кітапты дұрыс оқу қажеттілігі екендігін түсіндім. Ол тек еркелеп ғана қоймай өзіне бір маңыздыны алатындығын ұғындым. Сол себепті де ол кітапты бірнеше мәрте оқуымды сұрады. Ол өзі «Басқаны оқиық» демейінше мен қайталап оқи

бердім. Осыдан кейін мен тек кітап оқып ғана қоймай баланың дамуымен, қайта еске түсіруімен айналыса бастадым. Кей сөздерді әдейі айтпай кеттім, оны қызым өзі қосып отырды. Кейде тіпті барлық сөйлемді айтып шықты.

Сөздік ойын-баланың ерте дамуындағы тамаша әдіс. Бұл «Ықшамдалған қалада» ойыны. Сіз қала орына кез-келген сөзді айтасыз, ал балаңыз сөздің соңғы әрпінен келетін сөзді айтып жалғастырады. Мысалы: Апельсин-нан-нарық...

Менің қызыма ойын ұнады. Біз бұл ойынды көлікте жүрген кезде де, дәрігер қабылдауында кезекте тұрғанда да, серуенге шығып бара жатқанда да, тіпті қонаққа бара жатқанда да ойнай береміз. Біріншіден, баланың сөздік қоры молая түседі. Екіншіден, еріксіз түрде сауаттылыққа үйретесіз, себебі сөз соңында басқа дыбыс естілгенмен жазылғанда басқа жазылады. Мысалы: Доп. Б дыбысын естиміз, бірақ П әріпі жазылады. Балаға түсіндіремін: Допты лақтыр, бірден П дыбысы естілді. Сондай-ақ Я әріпіне аяқталатын сөздерді айтамыз. Тағы да түсіндіремін. Бұл әріп екі дыбыстың қосындысынан тұрады:

Й және А. Сол себепті де біз А дыбысы естиміз. Әрине, ол ережені түсінбегенімен де есту арқылы бәрін бағдарлайды және келесі жолы қателеспейді. Бала қажетті сөзді таппай қалғанда көмектесіңіз!

Бұл жердегі Сіздің мақсатыңыз баланы жеңу емес, оған көмектесу, сөздік қорының қалыптасуына, ерте дамуына ықпал ету. Мәселен, біз кеше ойнаған кезде «Бассейн» сөзінен кейін Н әрпінен келетін сөзді таппай қалады. Мен оған:

- Әртүрлі заттарды еске түсірейік. Мысалы: Үйдегі зат, - дедім. Ойлады, бірақ таба алмады. Сосын мен: - Ас үйді еске түсірейік, - дедім. Ол сәл ойланды да «Нан» деп жауап береді. Міне, бала сөзді де ойлап тапты және қалай есте сақтау мен байланыстыру керектігін де түсінді.

Баланың ерте дамуына бағытылған тағы да бір ойын «Ғажайып алаң» ойынына ұқсас. Балаға сөздің мазмұнын түсіндіреміз, ол сөздің атауын табады. Бұл оның есте сақтауын, ойлауын, қиялын дамытуға көмектеседі.

Мысалы:

- Аяғың тоңбас үшін не киесің?

- Шұлық.

Бұл ойында оған таныс емес сөздер айтуға тырысамын. Бұл сөздің мағынасын түсіндіремін. Әр сәт сайын бала жаңа сөздер айтады және ойын күрделене түседі. Ойынның нәтижесі көрінерлік. Өз күшіңізге ғана сенбеңіз. Мамандардың көмегін пайдаланыңыз. Логопедке апарыңыз, дамыту курстарына қатыстырыңыз, басқа адамдардың балалармен сөйлесу мүмкіндігін туғызып, ең болмағанда қонаққа апарыңыз. Себебі баланың сөйлеуі мен ойлауы оның физикалық тұрғыда дамуымен, әсіресе саусақтарының дамуымен байланысты. Баламен бірге ермексаздан, қағаздан ұсақ-түйектер жасауға болады. Бұл баланың дамуына ықпал етеді және сөздерді жақындастырады. Балаңыздан сұрауға болатын әр сәтті ұтымды пайдаланыңыз.

Осы жағдайдан кімнің, менің бе, әлде қызымның ба көп сабақ алғандығын нақты айта алмаймын. Бірақ осы ойындар және үнемі сөйлесулер, өз сөзінді іспен көрсету менің сөздік қорымды кеңейтті. Енді мен бір нәрсе сұраудан немесе өз қажеттіліктерімді айтудан қысылмаймын. Мен үлкен адаммын, өзіме қажет нәрсені нақты сұрауды үйрендім. Маған көп жерлерде, мәселен, салық комитетінде, банкте, әртүрлі мекемелерде болуға тура келеді және барлық жерде не үшін келгенімді нақты және қысқа түсіндіруге тура келеді. Олай болмағанда сіз өзіңізге қажет емес нәрсені алуыңызға тура келеді.

Қорытынды.

Балалардың дамуы таным процесі мен жан тыныштығының өзара әрекеттестігіне жетістік әкеледі. Сіздің міндет- айналаңыздағы әлемді білу арқылы тәуелсіздікке қол жеткізу мүмкіндігін беру. Балаға жеңіл бағыттау керек. Сонда ғана бала өз шыңына жетеді.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Республикалық педагогикалық журнал «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқыту» №2-2015
2. Kk.inditics.com сайтынан
3. «БІЛІМ БЕРУДЕГІ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЦИФРЛЫҚ ТРАНСФОРМАЦИЯ» атты Халықаралық ғылыми – тәжірибелік конференциясының материалдар жинағы 12 мамыр -2023. 1716

БАЛАБАҚША - БІЛІМНІҢ АЛҒАШҚЫ БАСПАЛДАҒЫ

М.Н.ДЖУМАМУРАТОВА,

Алға қаласы,

*«Күниуақ» балалар сауықтыру
лагерінің тәрбиешісі*

Балабақша – білімнің алғашқы баспалдағы. Ерте жастан баланың зеректігін, дарындылығын, білімін шындай түсетін орта. Балабақша баланың тәрбие мен қоғамға бейімделу ортасы болып табылады. Байырғы қазақ қоғамында мектеп, медреселер болғанымен, балабақшалар болмаған. Жастары бойынша сәйкес келетін балалар бірігіп жүріп өскен. Сол кезеңде көпті көрген дана әжелеріміз ел ішінде ауыздан ауызға тараған жырларды жатқа оқып, немерелерін тәрбиелеген. Қазіргі таңда сол рөлді балабақша тәрбиешілері қолға алған. Тәрбиешілер әр баланың қолдарына қалам ұстатып, жазу-сызуға дағдыландырады. Түскі астан кейін жатар алдында ертегі немесе баланың жас ерекшелігіне сай қызықты әңгімелер оқып, таным-көкжиектерін кеңейте түседі. Түрлі іс-шараларда би билетіп, ән салдырып, қойылымдық көріністерде рөл сомдап, үлкен еңбектің арқасында баланың шығармашылық қабілеттерін аша түседі. Демек, балабақша - білімнің алғашқы баспалдағы болып табылады.

Бала мен балабақша арасындағы байланысты орнататын ата-ана екенін білеміз. Ата-ана мен тәрбиешінің арасындағы байланыс мықты болуы керек. Ата-ана баланың үйдегі тәрбие беруші басты тірегі болса, тәрбиешілер балабақшадағы ата-анасындай жанашыры бола білуі керек деп тұжырымдаймын. Өзіміз көріп, байқап жүргендей 4-5 жас аралығындағы балалар жаман дүниені жақсы затқа қарағанда, тез қағып алады. Бала дүйсенбі мен жұма күндері аралығында таңертеңнен кешке дейін балабақшада тәрбиеленеді. Сол себепті тәрбиешілер баланың басқан қадамына анализ жасап, сараптап отырса, нұр үстіне нұр жауар еді. Тәрбиеленушінің мінезі өзгерсе, жаңа тың дүниеге қызықса, осының бәріне аса қатал түрдегі тиянақтылық танытылу маңызды. Кейіннен оны ата-анасына хабарлап, оқылық болса түзетіп, дамыту қажет болса, соған күш жұмсалу қажет. Тәрбиеші мен ата-ана арасында екі жақты байланыс орнаса, ортадағы баланың жағдайы қалыпты болады.

Кішкене баланың елін, жерін сүйіп, жаңа ұғымдармен танысатын ортасы да дәл осы балабақшадағы бақытты балдәурен шак. Балабақшадағы таңда «Әнұран» айтумен бастау алады. Одан бөлек жасы кіші топтағы болсын, үлкен топтағы балаларды «Табиғат-Адам-Қоғам» циклы бойынша отан-

сүйгішікке баулу танымы да жүреді. Бұл үш ұғым бір-бірінен ажырамас бірліктер.

М.Әуезов айтпақшы, «Халықты халықпен, адамды адаммен теңестіретін — білім». Сондықтан балабақша жасындағы баланың білімге деген құштарлығы жастай ашылуы қажет. Баланың мектепке дейінгі іргетасы балабақшада қаланады. Қаланып жатқан білім іргетасы тек дәстүрлі салтпен ғана емес, жаңа инновациялық технологиялармен де қамтылуы тиіс. Бұл - заман талабы. Мысалы, білім беру саласында ескі материалдарды көптеп қолданатын болсақ, сіздің алдыңызға білім алуға келген бала зерігіп кетуі мүмкін. Әр сабақ тек жазудан әрі оқытудан құралмау керек. Шығармашылыққа ден қоя біліп, жаңашыл ұстаз болуға тырысқан жөн.

Инновациялық білім беруге қандай бағыттар жатады? Ол үшін біз бірқатар ғалымдардың зерттеулеріне сүйенетін боламыз. Ең алдымен тәрбиеші баланы оқытпас бұрын, белгілі бір бағдарлама жасап алу керек. Ол өзін де өзгені де жалықтырмас үшін кезекті әдістерді қолданған абзал,- дейді В.А.Максимова:

1. Ойынтехнологиялары;
2. Терминдіктехнологиялар;
3. Ақпараттықтехнологиялар;
4. Диалогтықтехнологиялар;
5. Құрылымдықойлаутехнологиялары;

Заманауи әдістер – оқушының креативті ойлауын, ақпаратты тез қабылдауын, ақпаратты ой сүзгіден өткізе алу деген секілді дағдыларын қалыптастыратын болады. Терминдік технология мен ақпараттық технологияны біріктіріп қарастырсақ та болады. Себебі, бұл әдіс теориялық білімді меңгеруді талап етеді. Белгілі бір ғылымды игеру үшін оның терминін әрі анықтамасын білу қажетпіз. Алайда, оны түсінуге деген қиындық тудырамын да білеміз. Рабиға Сыздық апамыз ғылыми стилдің өзін екіге бөлген. Бірі – тазағылымилық болса, екіншісі – көпшілікке арналған ғылым саласы. Инновациялық технологияға неліктен дәл осы көпшілікке арналған ғылым керек? Себебі, ғылыми терминдерді бәрі дұрыс түсіну үшін қажет. Балаларға ауыр ғылыми термин мен анықтамалар беріп қойсақ, олар шыныменде түсінбейді. Керісінше оқуға қызығушылықтарын жоғалтып алады. Сол себептен жаңашыл ұстаз ретінде беретін мәліметіміз мейілінше түсінікті, тиянақты болуы – жаңазаманның талабы. Балабақшаға келген баланың кім екенін таныту – тәрбиешілерге парыз.

Тоқсан ауыз сөздің тобықтай түйіні, бала тәрбиелеу - қасиетті, қастерлі парыз. Мен сіздерге бала-

бақшаның бала үшін білім алудың алғашқы баспалдағы екенін барынша талдап, бірнеше пункттерге бөліп көрсетуге тырыстым. Сөз соңында да айтарым, ата-ана мен тәрбиешілердің арасындағы байланыс мықты болып, кішкене баланың білімін неше түрлі жаңаша тәсілдермен жетілдіре түсу керек. Ең бастысы әрбір баланы отансүйгіштікке баулу ма-

ңызды. Еліміздің ертені, кемел келешектің жастары айбарлы болсын дегім келеді.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Мұхтар Әуезов «Таңдамалы»
2. Абдраманова, Г. Б. «Инновациялық технологиялардың білім берудегі рөлі».

СЦЕНАРИЙ ОСЕННЕГО ПРАЗДНИКА В СРЕДНЕЙ ГРУППЕ «ПРО СЕРДИТУЮ ТУЧКУ»

Ж.С.БУТЕКОВА,
воспитатель,
ТОО «Дастан-2016»
Детский сад «Нұрсәт»
район Мартук

Дети под музыку входят в музыкальный зал и становятся полукругом.

Ведущая: Красиво убран детский сад!

Осенний праздник у ребят!

Скучать нам не годится –

Так будем веселиться!

Стихами будем славить Осень,

Придти сюда скорей её попросим!

1. Ребёнок: Журавли на юг летят,
Здравствуй, здравствуй, осень!

Приходи на праздник к нам,

Очень-очень просим!

2. Ребёнок: Осень – славная пора,
Любит осень детвора:
Сливы, груши, виноград –
Все поспело для ребят!

3. Ребёнок: Ходит осень по садам,
Ходит, удивляется.
Точно в сказке, тут и там
Все цвета меняются!

Ведущая: Осень-красавицу люди все хвалят,
А наши ребята ей песню подарят!
Песня «Осень, осень раз, два, три»

4. Ребёнок: Осень – грустная пора!
Вот и дождь идёт с утра,
По стеклу дождинки
Сбегают, как слезинки!

5. Ребёнок: Дождик, дождик озорной!
Ох! Какой же ты смешной!
Капал, капал, перестал –
Потому что дождь устал!

6. Ребёнок: Дождик, дождик целый день
Барабанит в стекла!
Вся земля, вся земля
От дождя промокла!

Ведущая: А мы дождик переждём,
Мы про дождик песенку споём!
Песня «Дождик, дождик»
(садутся на стульчики)

Ведущая: Листики кружатся, дождик моросит.-
Это просто Осень в гости к нам спешит! Дружно
все попросим – заходи к нам, Осень!

Выход Осени

Осень: Вы обо мне? А вот и я! Привет осенний
вам, друзья! Я пришла на праздник к вам
Петь и веселиться,
И хочу со всеми здесь
Крепко подружиться!
Есть у меня листики разные – желтые, красные!
Девочки листики эти в ручки возьмут,
И танец красивый осенний начнут!

Танец девочек с листьями

7. Ребёнок: Все деревья покраснели
И, как будто дразнятся.
Это брызги акварели
Осени – проказницы!

8. Ребёнок: Ветер листьями играет,
Листья с веток обрывает.
Листья жёлтые летят
Прямо на руки девчат!

Осень: Хорошо вы танцевали! Поиграть нам не
пора ли? Слушайте внимательно правила игры!
Если я назову вам что-то съедобное, то хлопайте в
ладоши, а если несъедобное – топайте ногами.

Игра «Съедобное - несъедобное»

- 1) Булочки хрустящие; 2) Тапки заваливающие;
- 3) Пирожки слоёные;
- 4) Валенки варёные; 5) Шарик сырные; 6) Салфетки жирные;
- 7) Пряники вкуснящие; 8) Яблоки хрустящие.

Осень: Молодцы, ребята! Всё правильно делали,
ничего не перепутали!

Звучит музыка грома

Ведущая: Что случилось? Что случилось? Быстро
все переменялось!

Гость какой-то к нам спешит! Быстро-быстро он
бежит!

Выход Сердитой Тучки

Осень: Да это Тучка сердитая к нам прилетела,
Праздник испортит она захотела!

Тучка: Я тучка злая, грозовая! Веселиться не люблю,
Дождем холодным всех залью! Вы тут с Осенью играете?
А правил, правил моих не знаете? Всем скучать!
Меня бояться! И не петь, и не смеяться!

(звучит музыка, Тучка бежит около ребят и «брызгает» их дождиком. Потом останавливается в центре зала – устала)

Тучка: Ох, как я устала-то! Зато теперь всех намочила!
Вот какая я молодец!

9. Ребёнок: Тучка, тучка, подожди,

Убери свои дожди!

Мы про тучку песню знаем,

И тебе ее подарим!

Тучка: Песню, говоришь? Ну-ка, ну-ка, послушаем,
послушаем вашу песню!

Песня-хоровод «Тучка» (Сл. и муз. М.А. Савельевой)
(в конце песни-хоровода дети убегают от Тучки)

Тучка: Ах, вот вы какие! Вы меня выжимать хотите!

Да я вам за это! Да я сейчас такое устрою! (думает)

Осень золотую от вас забираю,

А дождик осенний вам оставляю!

(Тучка хватается за руку, та отбивается от нее)

Осень: Помогите! Помогите!

Сердитая Тучка уводит Осень

Ведущая: Ребята, как же нам вернуть Осень?
По-моему, я знаю, что надо делать!

Все садимся в паровоз и отправляемся на осеннюю прогулку!

Я думаю, Осень мы точно найдем!

И с помощью чуда ее мы вернем!

Дети друг за другом идут по кругу паровозиком

Ведущая: Приехали. Выходим из вагончиков!
(дети садятся на стульчики)

Ну, теперь, ребята, точно произойдет что-то интересное!

В центре стоит стол, на столе – корзинка с дудочкой и письмом, накрытая платком.

Ведущая: Ребята, давайте посмотрим, что там внутри?

(поднимает платок, читает письмо)

Ведущая: Да это же письмо от Лесовичка! Прочитаем! (читает)

«Здравствуйте, ребята! Слышал я, что злая Тучка увела с собой Осень! Я помогу ее вернуть! Вот вам волшебная дудочка, дудочка - погудочка! Играйте на ней, да повеселее! Тучка сама к вам придет!»

Вот спасибо Лесовичку! Ребята, давайте попробуем поиграть на этой волшебной дудочке - погудочке!
Может и правда чудо произойдет!

(Ведущая играет на дудочке. Вбегает Тучка, начинает кружиться на месте и не может остановиться)

Тучка: Ой, ой, ой! Не могу остановиться, так и хочется кружиться.

Перестань играть, прошу, а не то дождем залью!

Ведущая: Отпускай, Тучка, нашу Осень!

А не будешь отпускать – так и будешь танцевать!

(Ведущая играет на дудочке, Тучка в изнеможении садится на стул)

Тучка: Ой, устала, не могу, сейчас вам Осень приведу!

Если поиграете в мою любимую игру «Вперед четыре шага»!

Игра «Вперед четыре шага»

Тучка: Играете вы хорошо! Но, чтобы к вам пришла Осень, надо еще станцевать веселый танец!
Знаете такой?

Ведущая: Конечно, знаем! Выходите, мальчики!

10. Ребёнок: Тучки хмурятся на небе,

В пору зонтик доставать.

Ветерок подул сильнее,

И дождя не миновать!

11. Ребёнок: Стало хмуро за окном,

Дождик просится к нам в дом.

В доме сухо, а снаружи

Появились всюду лужи!

12. Ребёнок: Дождик поливает,

Мокрые дорожки.

Бегают по лужам

Маленькие ножки!

13. Ребёнок: Тучка прячется за лес,

Смотрит солнышко с небес!

Если б мы его достали,

Мы б его расцеловали!

Шуточный танец мальчиков «Винюватая тучка»

Тучка: Вы меня прощаете и с миром отпускаете?
Ой, спасибо! Какие добрые ребятки! Как хорошо иметь таких друзей – выходи к ребятам, Осень, поскорей!

(Тучка выводит Осень за руку)

Осень: Спасибо, добрые мои друзья,

От всего сердца благодарна я!

Тучка: Ребята, я больше так не буду! Обещаю вам!
А раз мы с вами, ребята, подружилась, то приглашаю вас на парный танец!

Танец парный «Веселый каблучок»

Тучка: С вами весело играть,

Песни петь и танцевать.

Но уходить уж мне пора,

До свидания, друзья!
 (Дети прощаются с Тучкой)
 Осень: А теперь пришла пора поиграть нам, дет-
 вора!
 У меня в руках корзинка,
 В ней осенние дары!
 Всё, чем только я богата,
 Принесла для детворы!

Игра «Перевези урожай»
 Осень: Очень весело мне было,

Всех ребят я полюбила.
 Я вас всех благодарю,
 И гостинцы вам дарю!
 (Раздаёт подарки)
 Ну а мне уже пора! До свидания, друзья!
 (Уходит)
Ведущая: До свидания, дорогая Осень!
 На следующий год тебя мы снова ждём в гости!
 Наш праздник закончился! До новых встреч,
 уважаемые гости!
 А мы, ребята, отправляемся в группу!

«БАУ - БАҚША»

Ә.А.СӘРСЕНБАЕВА,
 Мәртөк ауданы,
 ТОО Дастан -2016
 «Нұрсәт» балабақшасы

Мақсаты: балаларға жеміс – жидектер туралы толық мәлімет беру, оларды дұрыс әңгімелей білуге үйрету. Олардың түсін, түрін, көлемін, және көкөніспен жеміс жидектердің айырмашылығын ажырата білуге үйрету. Көкініс пен жидек екі атаудан құралғанын түсіндіріп айту. Қоршаған орта туралы түсініктерін қалыптастыру барысында сөздік қорын дамыту. Оны түрлі сөз таптарына («есім, етістік, сын есім, үстеу») қатысты сөздермен байыту.

Қолданылатын көрнекі құралдар: жемістер мен көкөністер муляждары. Сөздік жұмысы: бау-бақша, бақ.

Оқу іс-әрекетінің кезеңдері	Педагогтің іс-әрекеті	Баланың іс- әрекеті
Мотивациялық-қозғаушылық	<p>Сұрақтар:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Қазір жылдың қай мезгілі? -Күз мезгілі екенін қайдан білеміз? -Ал бүгін аптаның қай күні? -Сәрсенбі қандай күн? <p>Бәріне сәттілік тілеу:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Балалар, күндерің сәтті өтсін! 	<p>Жауаптар:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Қазір жылдың күз мезгілі. -Күз мезгілі екенін табиғаттың өзгеруінен білеміз. -Бүгін аптаның үшінші күні – Сәрсенбі күні.Сәрсенбі – сәтті күн.
Ұйымдастырушылық-ізденістік	<ul style="list-style-type: none"> - Балалар, бүгінгі біздің оқу іс – әрекетіміз жемістер мен көкөністер туралы және олардың қайда өсетіні туралы болады. - Қәне, күз мезгілінде пісетін жемістер көкөністерді атайықшы? - Олай болса, себеттегі жемістер мен көкөністердің біреуін алып, оның атауын айтып, түсін, пішінін айтып, әңгімелеу. <p>Мысалы: мынау алма, оның түсі қып - қызыл, пішіні дөп – дөңгелек, дәмі тәп-тәтті т.б.</p>	<p>Өздері білетін жемістер мен көкөністерді атайды.</p> <p>(Муляжына қарап, оны атайды, түсін, пішінін айтады.)</p> <p>Өздері таңдаған жемістер мен көкөністері туралы әңгімелейді.</p>

Мотивациялық-қозғаушылық	<p>Дидактикалық ойын: «Жемістер мен көкөністерді ажыратады».</p> <p>Мақсаты: балаларға жемістер мен көкөністерді қайда өсетінін, оларды ажырата білуге баулу. Саусақ моторикасын дамыту.</p> <p>- Жемістер қайда өседі? - Ал көкөністер ше? (егер білмесе қайталау).</p>	<p>Берілген жемістер мен көкөністерді өз орнына орналастыруға әрекет жасайды.</p> <p>-Жемістер бақтағы ағаштарда өседі.</p>
Ұйымдастырушылық-ізденістік	<p>Серіту жаттығуы: «Шие» Мен шиемін, шиемін, Күннің көзін сүйемін. Қышқыл шырын менде бар, Төмен басты иемін. (Ә.Дүйсенбиев) «З» дыбысының дұрыс айтылуын қадағалау).</p> <p>-Алманы ағаштан қалай аламыз? Кәне, бақтағы ағаштардан жемістерді үзіп алып жинайықшы. Көкөністер мен жемістерді қай мезгілде жинаймыз? Күз-күз-күз- Кәне, енді бәріміз тәтті жемістерді жегісі келіп, дәмін татқысы келіп ұшып жүрген ара болайықшы. Ыз-ыз-ыз.- «З» дыбысы бар қандай жемістер мен көкөністердің атауын білесіңдер ме? - Балалар, бізге осындай дәмді жемістері мен көкөністерін сыйлаған асыл өлкемізге, жерімізге арнаған тақпақты қайталайықшы.Отаным менің кең – байтақ Жайнаған сансыз қаласы, Жайқалған жомарт даласы. Ел – Отан біздің кең байтақ, Отанның біздер баласы. Қ.Шаңғытбаев Жұмбақ: Аспай піскен, қайнамай түскен. (Жеміс) (Түсіндіру жұмысы жүргізіледі: - Неге ол аспай, қайнамай піседі? Оларға күннің көзі, яғни күн пісуіне көмектеседі). -Жемістерді жемес бұрын не істеу керек? -Жемістердің, көкөністердің мол болуы, үлкен –үлкен болып өсуі неге байланысты? Жаңылтпаш Бес түп алма, Бестік алғандікі. Төрт түп алма, Төрттік алғандікі. Бестік алған алған, Төрт түп алмайды. Төрттік алған, Бес түп алмайды. (4-5 сандарын және алманы көрсету арқылы қайталау).</p>	<p>-Көкөністер бақшада, жерде өседі. Қимылын келтіріп жаттығуды орындайды. Алманы ағаштан үзіп аламыз. «Үз-үз-үз» деп қайталап, ағаштан жеміс жинағандай қимыл жасайды. Көкөністер мен жемістерді күз мезгілінде жинаймыз. Күз-күз-күз Ұшып ара болады. Ыз-ыз-ыз.</p> <p>- Жүзім, қарбыз, сәбіз. Тақпақты педагогпен бірге қайталайды. Оларды жемес бұрын жақсылап жуу керек.</p> <p>- Оны күтіп – баптап өсіруіне байланысты.</p> <p>Сандарға қарап қайталайды.</p>
Рефлексиялық – түзетушілік	<p>-Балалар сендер бүгін еңбек, жемістер мен көкөністер туралы көп нәрсе үйрендіңдер. Еңбек - адамның екінші анасы. Сондықтанда көп еңбек ету керек. Тәрбиеші оқу іс-әрекетін қорытындылап, балаларды мадақтайды.</p>	<p>Балалар педагог соңынан қайталайды.</p> <p>Балалар қуанады.</p>
Күтілген нәтиже:	<p>Біледі: жемістер мен көкөністер және олардың пішіндерін ажыратуыды; Игереді: «З» дыбысын дұрыс айтуды; Меңгерді: жемістердің бақта, көкөністердің бақшада өсетінін біледі.</p>	

СЦЕНАРИЙ ОСЕННЕГО УТРЕННИКА В ДЕТСКОМ САДУ ДЛЯ ПОДГОТОВИТЕЛЬНОЙ ГРУППЫ – «ЗДРАВСТВУЙ, ОСЕНЬ ЗОЛОТАЯ»

А.Р. СУЛЕЙМЕНОВА,
 воспитатель,
 ТОО детский сад «Бопай»
 город Актобе

Цель: Закрепить знания детей об осени.

Задачи:

1. Доставить радостное настроение.
2. Закрепить, полученные на музыкальных занятиях, знания, умения и навыки.
3. Развивать социально - коммуникативные навыки детей.

Ход утренника:

Зал ярко украшен. Под песню «Наступила осень» дети входят в зал и встают полукругом у центральной стены.

Стихи детей

1. Промелькнуло быстро лето
 Пробежало по цветам
 За горами скрывалось где-то
 И без нас скучает там **Томирис**

2. А по бывшим летним тропкам
 Бродит рыжая краса
 Это осень златовласка
 К нам подкраслась как лиса **Жулдыз**

3. Разгулялся листопад
 По кустам и кленам
 Скоро к нам заглянет в сад
 Золотистым звоном **Раина**

Вед: Вот художник так художник!
 Все леса позолотил!
 Даже самый сильный дождик,
 Эту краску не отмыл.
 Отгадать загадку просим,
 Кто художник этот?

Дети: Осень!

Вед: Давайте светлым этим днем, про осень песенку споем.

Песня «Разговор с осенью»

Осень: Здравствуйте мои друзья
 Меня вы звали?
 Я осень золотая
 Поклон мои друзья

Ведущий раздаёт девочкам листики

Осень: Листья в вальсе кружатся и со мной подружатся.

Танец с листочками

Ведущий: Девочки, вы очень красиво танцева-

ли с листочками. А теперь садитесь, пожалуйста, на места. У меня для вас есть очень интересная игра, которая называется «Собери осенние листочки»! (Каждая команда собирает свой цвет).

Игра « Собери осенние листочки».

Стихи детей:

1. Одарила гостя осень
 Урожайми плодов
 Морозящими дождями
 Кузовком лесных грибов **Азиз**

2. Так давайте славить осень
 Песней, пляской и игрой
 Будут радостными встречи
 Осень-это праздник твой **Алим**

3. Осень славная пора
 Любит осень детвора
 Осень мы встречаем
 Песню запеваем **Жанерке**

4. Пышным сарафаном
 Землю укрывая
 В гости к нам шагает
 Осень золотая **Алуа**

Вед: Какие прекрасные стихи прочитали наши дети про осень. а давайте еще и песенку споем про осень

Песня: Листик желтый

Сценка

Вед: Сейчас представляем вашему вниманию небольшую сценку про овощей

Жили были на одном огороде овощи(они по одному выходят на сцену и представляются)

Огурец: - Я веселый огурец, я зеленый молодец

Капуста: - Без меня на грядке пусто

А зовут меня капуста

Лук:-Без меня вы, как без рук, в каждом блюде нужен лук

Помидор:-Любят дети с давних пор вкусный сладкий помидор

Ведущая :-Хозяйка любила свой маленький огород и каждый день поливала его

(Появляется хозяйка с лейкой, которая поливает свой огород:

- я полью свой огород. Он ведь тоже воду пьет

Ведущая: Овощи с каждым днем росли и зрели, Жили они между собой дружно, Но однажды помидор решил, что он лучше всех, и начал хвастаться

Помидор: -Я на свете всех вкуснее

Всех круглее, зеленее

Меня взрослые и дети

Любят больше всех на свете

Огурец: - Слушай,это просто смех

Хвастаться, что ты лучше всех

Ведущий: А помидор все твердил

Помидор: - Я на свете всех вкуснее, всех круглее, зеленее

Меня взрослые и дети

Любят больше всех на свете

Ведущий: Хвастался, хвастался и с куста свалился!

Тут пришла хозяйка,чтобы собрать овощи на обед. Все овощи взяла,но помидор не заметила (хозяйка уводит все овощи. кроме помидора

Тут пробегает зайка и увидев помидора говорит: Какой кошмар! Не хотел быть с другими друзьями.будешь никому не нужен

Стыдно стало помидору, от стыда он покраснел

Помидор: вы меня друзья, простите

Вы с собой меня возьмите

Ведущий: услышала эти слова хозяйка, сжалась над помидором и забрала его с собой. Хотите верьте, хотите нет, но с тех пор каждую осень помидоры становятся красными

Ведущий Ну а сейчас дети споют песню «*Осень наступила*»

Танец: «Осенние джентельмены»

Вед: Наш праздник подошел к концу. Спасибо вам родители, за ваше внимание и за громкие аплодисменты

«МЕН ОТАННЫҢ БАҚЫТТЫ ҰЛЫМЫН!»

Г.Т.ТАЖИКЕНОВА,

Ақтөбе қаласы,

ЖШС «Бопай» балабақшасының тәрбиешісі

Құрметті ата - аналар, кішкене бүлдіршіндер және балабақша ұжымы!

Баршаңызды 25 қазан Республика күні мереке-сімен «Жұлдыз» мектеп алды тобы атынан шын жүректен құттықтаймын! Баршаңызға отбасылық бақыт, дендеріңізге саулық, еңбектеріңізге жеміс, мерекелік шат көңіл тілеймін.

Жүргізуші:

Ақжайық, Алтай арасы

Қазақтың шалқар даласы

Республикама қарашы!

Жерімнің дәні маржандай

Қырманы асқар таулардай

Республикамақарашы!

Шолсаң да биікаспаннан

Қарқыраркенітастардан

Республикамақарашы!

Шырқағансайыңтірегі

Республикамақарашы!

I. Әнұран.

Құрметті қонақтар! Бүгінгі біздің 25 қазан Республика күніне арналған «Мен Отанның бақытты ұлымын!» қысқаша тақырыптық сағатын тамашалаңыздар.

II. Хор: «ЕгемендіҚазақстан»

Елші: Абілмансур:

- Өзі бұл жер қай ел екен, жөн сұрап білейін?!

Жүргізуші:

- Сәлеметсіз бе? Сіз кім боласыз? Қателеспесем,

біздің елге басқа жақтан келгенсіз - ау деймін.

Абілмансур:

- Мен ел аралап жүрген елшімін. Сыңғырлаған балалардың күлкісін естіп, қай елдің бақытты балалары екенін білейін деп келдім.

Жүргізуші:

- Олай болса, қош келдіңіз! Қазір бізде 25 қазан Республика күніне арналған тақырыптық сағат өткелі жатыр. Балалардан сұрап біліңіз.

Елші: Абілмансур

- Сәлем, балалар! Сендер өте көңілді, әрі бақытты көрінесіңдер. Сендердің Отандарың, қасиетті мекендерің қай Республика?

Балалар:

- ҚазақстанРеспубликасы.

Елші: Абілмансур

- Президент кім?

Балалар:

- -Қасым-Жомарт Тоқаев Кемелұлы

Елші: Абілмансур

- Отандарыңның астанасы қай қала?

Балалар:

- Астана қаласы.

Елші: Абілмансур

- Елдеріңізөзініңқандайқасиеттеріменайбатты?

Балалар:

- Әнұран, Туы, Елтаңбасымен.

Елші: Абілмансур

- Өте жақсы. Осы елдің бақытты ұл - қыздары екендеріңді қалай дәлелдейсіңдер?

Аймира:

Әнұраным, жан ұраным

Айтар әнім, сөйлер сөзім

Туған жерім сағынарым
Мәңгі - бақи шырқалады
Республикам, Әнұраным

Арсен:

Елтаңбасы елімнің
Неткен көркем, әдемі
Тұнығындай көңілдің
Ортада аспан әлемі.

Аруназ:

Жарасқан байрақтың мәні бар
Көк аспан, көк қыран сәні бар
Көк байрақ ашық көк кеңісін
Алтын күн – белгісі жеңістің.

III. Ән: «Ойнаймыз да күлеміз».

Жүргізуші:

- Балалар, сендер сүйікті Отанымыздың қасиетті белгілерін біледі екенсіңдер. Онда Отан дегеніміз не?

Балалар:

- Отан дегеніміз біздің әке - шешеміз, туған туыстарымыз, ауыл қалаларымыз, өзіміз туып - өскен жеріміз.

Ерасыл Т:

Отан – сенің ата - анаң,
Отан – досың, бауырың
Отан - өлкең, астанаң
Отан – аудан, ауылым
Айнара:

Отан – атам, Отан - әкем
Осы сөзімқатемеекен?
Қатеболса неге біздер
Дейміз оны атамекен.

IV. Би. Армян биі. Бишілер тобы.

Жүргізуші:

- Балалар, халқымыздың батыр ұлы Бауыржан Момышұлы айтқан екен: «Отан үшін отқа түс, күймейсің», - деп. Басқа да батыр ағаларымыз, апаларымыз «Отан» деп жырлаған, қорғаған, қастерлеген және Отан үшін өмірлерін қиған екен.

Біз де осы ата - апаларымыз сияқты Отанымызды қорғауымыз керек. Отан үшін еңбек ету керек.

- Сендердің еңбектерің – сендердің жақсы оқығандарың, тәртіпті бала болғандарың.

- Ал, балалар, біз Отан туралы нақыл сөздер білеміз бе?

V. Нақыл сөздер.

1. Отан – оттан да ыстық.
2. Ер жігіт ел үшін туады, ел үшін өледі.
3. Отан үшін отқа түс, күймейсің.
4. Өз елің алтын бесік.
5. Халқын сүйген, салтын сүйеді.
6. Туған жердің қадірін шетте жүргенде білерсің.

Аруназ

VI. Ән. «Қошақан». Сағымбай Айым

VII. Көрініс: «Көк байрақтай, көк жиде»

Мансур ата - анасымен бірге Алматыға қайтып барады. «Ата бата берші», - деп атасынан бата сұрайды.

Али: Атасы: «Сұрасаң бата берейін
Үстем болсын мерейін
Ықыласпен қол жайсаң
Ақ тілепен төгейін
Жорытқанда жолың болсын,
Қыдыр ата жолдасың болсын, аумин!»
Содан кейін **Мансур** атасына қиыла қарайды.

Атасы: (**Али**)

- Бұйымтайың болса айта ғой, балам.

Мансур:

- Ата, сіздердің «Алтын тойларыңыздан» теберік әкетсем деп едім. Көп сыйлықтың ішінен бір көк көйлек ұнап қалды.

Атасы: (**Али**)

- Қалағаның сол болса несін аяймыз. Киім көп, қазір кимеспін.

- Тура Қазақстанның көк байрағы секілді көркем жиде өзі.

Мансур:

- «Ту желбіресе көңілім көтеріледі. Осы көйлекті атамды сағынғанда иіскеп күтіп киемін.

Али: (ата)

- Еліңе, жеріне адал қызмет ет, балам. Өркенің өссін балам!

Мансур:- Тәуелсіздікті қорғайтын ұрпақ біздерміз ғой. Туған өлкені, сіздерді өте жақсы көремін. Атамның көкпеңбек жидесін терең құрметпен қарайтын боламын.

VIII. Би. «Сұлу қыз».

Жүргізуші: Балалар, егер біз Отанымызды сүйетін болсақ, оның мемлекеттік тілін жақсы білуге міндеттіміз. Мемлекеттік тіліміз қай тіл?

Айша:

Ана тілің арың бұл,
Ұятың боп тұр бетте.
Өзге тілдің бәрін біл.
Өз тіліңді құрметте.

Асма:

Мен оның күнін сүйем,
Түнін сүйем.
Мен оның күдіретті
Тілін сүйем.

Медина:

Қазақстан халқының
Қазақ тілі тірегі
Ана тілінде айтылар
Әнұраны, жүрегі.

X. Ән. «Қуыршақ».

XI. Би. «Орыс биі». Бишілер тобы.

XII. Хор. «Отаным – Қазақстан!»

Елші: Абілмансур

- Құрметті ата - аналар, балабақша ұжымы бүгінгі мерекелеріңізбен құттықтай отырып, бүгінгі бақытты балаларға өзімнің кішкене ғана сыйлығымды тапсыруға рұхсат етіңіздер. Қазақстанның болашағы гүлдей жайнай берсін!

ҚҰСТАР БІЗДІҢ – ДОСЫМЫЗ!

Ж.О.ХАЙРХОЖАЕВА,

Ақтөбе қаласы,

ЖШС «Бопай» балабақшасының тәрбиешісі

Тақырыбы: «Құстар — біздің досымыз»

Мақсаты:

1). Білімділік: құстарды туралы түсінік беру, олар туралы білімдерін тереңдету.

2). Дамытушылық: құстардың атын атай отырып, олардың пайдасы жайлы, бейне таспадан ертегіні көре отырып сөздік қорын, ой-өрісін, ойлау, есте сақтау қабілетін дамыту.

3). Тәрбиелік: құстарға деген сүйіспеншілік сезімге, қамқорлық көрсетуге тәрбиелеу.

Алдын ала жұмыс: Құстар жайлы тақпақтар, сабаққа сай сергіту жаттау.

Керекті құралдар: Суретті үлгілер, проектор, компьютер, магнит тақтасы.

Әдіс-тәсілдер: Көрсету, түсіндіру, анимациялық бейнетаспа көрсету, сурақ-жауап, Венн диаграммасы, Тірек сызбасы. Үй және дала құстарының суреттері. Мадақтау, қортындылау.

Керекті құралдар: Суретті үлгілер, проектор, компьютер.

Оқу қызметінің барысы:

Тәрбиеші: Балалар, қане, барлығымыз шаттық шеңберін құрайық.

Сәлем беру салтымыз,

Оқып біліп жатырмыз.

Келген қонақ сіздерге,

Сәлем беріп жатырмыз.

Сәлематсыздарма қонақтар,

Сәлематсыздарма апайлар.

Шеңбер болып тұрайық, алақанды ашайық.

Күннің нұрын салайық, таза ауаны жұтайық.

Жүрекке жылу салайық, жиналған жылы шуақты

Қонақтарға шашайық.

Тәрбиеші: Көктем туралы білімдерін пысықтау. (Слайдпен көрсету, трек сызбасы арқылы)

Тәрбиеші: Балалар мен сендерге жұмбақ жасырамын. Сол жұмбақты шешсеңдер алдымызда тұрған сандықтың ішінде не бар екенін білеміз- деп балаларды үстел үстіндегі сандықтағы затқа назар аудартамыз

Жұмбақ.

Көзім бар көремін,

Тұмсығым бар шоқимын.

Аяғым бар жүремін,

Қанатым бар ұшамын.

(Құс)

Терезеге қонған құс, асықпашы, ұшпашы.

Отыра тұршы азғана-ай!

Ұшып кетті-ау, ай-ай-ай!

Бүгінгі сендерге тоқталып өтетін іс-қызметіміздің тақырыбы:

«Құстар біздің досымыз!» жайлы болмақ.

Құстар бізге қалай дос? Олар бізге қалай көмектеседі? – ойлап отырған боларсыңдар. Олай болса балалар, мұқият отырып тыңдаймыз. Құстар жайлы мен сендерге көбірек тоқталып өтемін.

Тәрбиеші: құстар жайлы біз не білеміз. Біздің елімізде өздерің білетін қандай құстар бар?

Балалардың жауаптары

Тәрбиеші: құстар табиғаттың бір бөлшегі. Олар екіге бөлінеді. Олар үй құстары және дала құстары

Дала құстарына мыналар жатады: Көгершін, қарға, қарлығаш, сауысқан, аққу, торғай т.б.

Ал үй құстарына: тауық, күркетауық, үйрек және қаз.

Олардың ерекшеліктері мен айырмашылығын және ұқсастығын, адамға берер пайдасы туралы сендерге алдымыздағы сурет арқылы әңгімелеймін. (Слайдқа назар аударту)

Құстардың ұқсастығы көзі, қауырсыны, тұмсығы, екі аяғы, құйрығы, мойыны, құлағы, басы, қанаты және жұмыртқасы. (Венн диаграммасы арқылы)

Айырмашылығы дала және үй құстарында.

Дала құстары өз бетінше тіршілік етеді. Олар ағаш қуыстарына немесе басына, бұтақтарының арасына ұя салып өмір сүреді. Құстар дәнді дақылдармен, түрлі өсімдіктермен, жәндіктермен қоректенеді.

Үй құстары адамдардың қамқорлығында болады.

Дала құстарының пайдасы ағаштардағы зиянды құрт-құмырсқадан тазаласа, үй құстарынан біз жұмырқасын, етін ас ретінде пайдаланамыз.

Венн диаграммасы арқылы құстардың айырмашылығымен ұқсастығына тоқталып өту.

Ғажайып сәт. Залға екі құс ұшып кіреді. Құстар шүйкілдесіп, таласып айтысқан сыңай танытады. Ізінше Табиғат ана келіп балалармен амандасады.

Тәрбиеші: Табиғат ана таласып жатқан құстардың тілін түсінбей жатырмын, маған сіздің көмегіңіз қажет, сіздің келгеніңіз қандай жақсы болды деп, Табиғат анадан көмек сұрайды.

Табиғат ана: Қазір мен бұл құстарды сиқырлайын, тілін түсініп көрейік.

Бұлбұл:

Мен бұлбұлмын, сайраймын
 Даусым қандай керемет.
 Ән саламын шырқаймын
 Құстар маған тең келмес.

Қарлығаш:

Адамзаттың жақыны
 Қарлығашпын ақылды.
 Көгершінмен екеуі,
 Жайлайды бір шатырды.

Бұлбұл: Мен әдемі құспын, дауысым сондай
 керемет, ал сенің құйрығың айыр –деп мақтанады.

Қарлығаш: Менің құйрығым айыр болғанмен
 адамзаттың жақын құсымын-деп қарлығаш мұная-
 ды.

Табиғат ана: Құстарым менің сендер таласпаң-
 дар. Әр құстың өз орны бар. Қарлығаштың құйрығы
 неге айыр болғанын осы ертегі арқылы көріп
 түсінесіңдер.

«Қарлығаштың құйрығы неге айыр» – ер-
 тегісін (бейне таспадан көрсету)

Сол бейне таспадан кейін, Табиғат анамен тәрби-
 ешінің балаларға сұрақтары.

— Жарайсыңдар. Ендеше орнымыздан тұрып
 сергіп алайық.

Сергіту сәті.

Қане, қанат жазайық, қарлығаш боп ұшайық.
 Ұшып-ұшып алайық, орнымызға қонайық
 Қарлығаш боп ұшайық, торғай болып қонайық.
 Сауысқан болып секіріп, тоқылдақ боп шоқиық.

Тәрбиеші: Енді балалар мына бізге келген Та-
 биғат анамен, құстарға арналған, тақпақтарымызға
 кезек берейік.

Гүлназ:

Жібек:

Адамзаттың жақыны,

Құс сұлуы аққумын,
 Қарлығашта ақылды.
 Табиғат көркін сыйлаған.
 Көгершінмен екеуі,
 Мылтығын кезеп еш мерген,
 Жайлайды бір шатырды.
 Атуға көзін қимаған.

Нұрилла:

Бахытжан:

Қазым, қазым, қаңқылда
 Ақ тауық-ай, ақ тауық,
 Көлде жүзіп саңқылда.
 Ақ тауық неткен қақсауық.
 Жем шашайын жейсің бе?
 Ертемен қыт-қыттайды,
 Кәмпит берші дейсің бе?
 Ауламыздан шықпайды.
 Жок! Жок! Жок!

Кәмпит тәтті болмайды ас,
 Арпа, бидай, сұлы шаш!

«Дауысынан ажырат» д\ойыны.

Табиғат ана: балалар мен құстарымды алып
 орманға кетейін деп қоштасады.

Тәрбиеші: жарайсыңдар, балалар! бүгінгі оқу
 іс-қызметі сендерге ұнадыма.

Балалардың: жауабы

Құстарды қорғаймыз, оларды атуға болмайды.
 Олар бізге дос. Оларды аялау керек.

ҮІӘ соңында барлығы:

Құстар біздің досымыз, бау-бақшаны қорғайды.
 Ұя жасап қарсы алсақ, олар бізді қолдайды.

Осымен балалар іс-әрекетіміз аяқталды. Енді
 бәріміз топқа барамыз. Келген қонақтармен қошта-
 самыз.

Көріскенше күн жақсы! Сау болыңыз!

АҚПАРАТ АЙДЫНЫ

Алға қаласы №3 «Гүлдер» балабақшасының меңгерушісі А.Жиенқұлова: «Балаларға тілдерді оқыту – өте күрделі әрі қызықты процесс, сондықтан да әрбір тәрбиешінің өз әдіс-тәсілі, шығармашылық шеберлігі, тың ізденісі болады. Міне, осындай мол тәжірибені «Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» журналынан табуға болады. Журнал – жаңашыл мұғалімнің нағыз досы, әдістемелік көмекшісі».

Мәртөк қаласы №2 мектеп-гимназиясының қазақ тілі мұғалімі А.Арықова: «Тоқсан сайын шығатын «Тілдерді оқыту: ізденіс және әдістеме» журналын асыға күтеміз. Өзім де, әріптестерім де журналға материал жарияладық. Журнал облыс, республика көлемінде әріптестерімізбен іс- тәжірибе алмасатын қызықты әрі мазмұнды басылым деп ойлаймын».

